

GAZDASÁGI
VERSENYHIVATAL

J/8930

BESZÁMOLÓ AZ ORSZÁGGYŰLÉS RÉSZÉRE

a Gazdasági Versenyhivatal 2003. évi tevékenységéről és a versenytörvény
alkalmazása során szerzett, a verseny tisztaságának és szabadságának
érvényesülésével kapcsolatos tapasztalatokról

BUDAPEST, 2004. MÁRCIUS

A tisztességtelen piaci magatartás és a versenykorlátozás tilalmáról szóló 1996. évi LVII. törvény 36.§-ának (2) c) pontja előírja a Gazdasági Versenyhivatal elnökének az Országgyűlés számára történő évenkénti beszámolás kötelezettségét.

E beszámoló a Gazdasági Versenyhivatal 2003. évi tevékenységéről szól, valamint arról, hogy a Gazdasági Versenyhivatalnak a versenytörvény alkalmazása során szerzett tapasztalatai szerint a verseny tisztasága és szabadsága miként érvényesül.

E beszámoló – más, a hivatallal és annak tevékenységével kapcsolatos információk mellett – megtalálható a Gazdasági Versenyhivatal internetes honlapján is (www.gvh.hu).

•

A beszámolóval kapcsolatos esetleges észrevételeket kérjük az alábbi címre továbbítani:

*levél: „Parlamenti beszámoló 2003” (ezt kérjük a borítékra írni)
Gazdasági Versenyhivatal
1245, Budapest 5. Pf. 1036*

email: pb2003@gvh.hu

•

A beszámoló szövege a forrás feltüntetésével szabadon idézhető és hivatkozható.

•

Beszámoló az Országgyűlés részére a Gazdasági Versenyhivatal 2003. évi tevékenységéről és a versenytörvény alkalmazása során szerzett, a verseny tisztaságának és szabadságának érvényesülésével kapcsolatos tapasztalatokról

Gazdasági Versenyhivatal

Budapest, 2004 március

TARTALOM

ÖSSZEFOGLALÓ ÉS JAVASLATOK AZ ORSZÁGGYŰLÉS SZÁMÁRA	5
RÉSZLETES BESZÁMOLÓ	15
I. ÁLTALÁNOS TAPASZTALATOK	15
1.1. A piaci viszonyok változása	15
1.1.1. Az állam beavatkozásának hatásai	15
1.1.2. Az üzleti döntéseken alapuló folyamatok	17
1.2. A jogszabályi környezet változásai	19
Függelék	23
II. ELJÁRÁSOK	25
2.1. Bejelentések	26
2.2. Versenyfelügyeleti eljárások	27
2.2.1. Fogyasztói döntések tisztességtelen befolyásolása	27
2.2.2. Versenyt korlátozó megállapodások	34
2.2.3. Erőfölénnyel való visszaélés	38
2.2.4. Összefonódások ellenőrzése	44
2.3. A bírósági felülvizsgálat tapasztalatai	50
2.3.1. Korábban hatályos versenytörvény	51
2.3.2. Hatályos versenytörvény	51
2.4. Bírságbeszedési gyakorlat	52
III. VERSENYPÁRTOLÁSI TEVÉKENYSÉG	53
3.1. Aktív szerepvállalás a versenyt érintő kérdésekben	53
3.2. Jogszabálytervezet-veleményezés	56
Egyéb versenypártoló tevékenység	64
IV. A VERSENYKULTÚRA FEJLESZTÉSE	68
V. INTÉZMÉNYI ÉS NEMZETKÖZI KAPCSOLATOK	70
5.1. Intézményi kapcsolatok	70
5.2. A nemzetközi kapcsolatok alakulása	71
VI. MŰKÖDÉSI FELTÉTELEK ÉS EGYÉB INFORMÁCIÓK	73
TÁBLÁZATOK	75

ÖSSZEFOGLALÓ ÉS JAVASLATOK AZ ORSZÁGGYŰLÉS SZÁMÁRA

Általános tapasztalatok

1. 2003-ban az **állami beavatkozásoknak** a nagy ellátórendszerek működésének tekintetében nem, a piacok tényleges működését tekintve azonban sikerült valamivel nagyobb teret biztosítani a verseny számára. A költségvetés túlterheltsége gyengítette a strukturális reformokra való képességet. Ugyanakkor olyan piaci szempontból kedvezően értékelhető folyamatok is voltak, mint a villamosenergiapiaci nyitás, az elektronikus hírközlésről szóló törvény előrevetítette változások, a vasúti és a gázpiac megnyitására történő előkészületek. Sajnálatos ugyanakkor, hogy a hosszú távon sem nélkülözhető állami kontrollmechanizmusok (pl. a szabályozott piacokon az árak felügyelete) még sok területen szakmai-kevéssé megalapozottan működnek.
2. 2003. január 1-vel a villamosenergia törvény módosítása révén lehetővé vált, hogy az évi 6,5 GWh-nál többet fogyasztó vállalatok saját maguk által választott forrásból is fedezhessék villamosenergia-igényüket, nem kötelesek a közüzemi piacon az MVM Rt.-től, a gazdasági miniszter által meghatározott árakon vásárolni. E részleges piacnyitás hatására az év egészében a teljes fogyasztás 20%-a lépett át a szabadpiacra. A piacnyitás folyamata azonban ezt követően megtorpant, sőt visszarendeződés is megfigyelhető volt. A jelek szerint sem elegendő kínálat, sem elegendő kereslet nem kerül a szabad piacra, ami arra indította a GVH-t, hogy 2004-ben ágazati vizsgálatot indítson a villamosenergia piac jobb megértése, a piacnyitás lassúsága, illetve megtorpanásának okai, és a verseny előtt álló akadályok feltérképezése céljából.
3. Jelentős jogalkotói munka folyt a földgázpiac 2004. január 1-jei megnyitásának előkészítésére. 2003. végére a MOL Rt.-nél végbement az a szerkezeti átalakulás, amelynek révén új jogi személyiségű vállalkozások jöttek létre, megteremtve a feltételeket a piacnyitáshoz. 2004-től így a villamosenergia-piachoz hasonlóan megkettőződik a vertikum, a közüzemi szolgáltatás mellett kialakulhat a nagyfogyasztók versenypiac. Várhatóan a villamosenergia piacon tapasztaltnál kisebb mértékű lesz a piacra való kilépés.
4. A vasúti közlekedés területén a jogszabályi háttér az európai uniós jogharmonizációs követelményeknek megfelelően alakult át, megteremtve ezzel a lehetőséget arra, hogy a csatlakozást (illetve teljes mértékben a 2006 végéig tartó átmeneti derogációs időszakot) követően más vasúttársaságok piacra lépésével verseny bontakozhasson ki a vasúti szektorban.
5. Jelentősebb privatizációs lépések történtek, így eladásra került az 1998-ban állami felvásárlással és irányítással konszolidált Postabank, és az ÁPV Rt. értékesítette a Konzumbankot is. Megkezdődött a Dunafer Rt. privatizációs eljárása, ami várhatóan több, kapcsolódó vállalkozásnál is éreztetni fogja hatását.
6. Az **üzleti döntéseken alapuló folyamatok** közül említésre méltó a mezőgazdaság területe, ahol a kistermelők tavaly sem tudtak a felvásárlási oldalon korábban létrejött nagy szervezetekhez hasonló eszközrendszerrel kiépíteni. Tejtúlermelés, sertéstúlkínálat jellemezte az ágazatot, amelyet az EU csatlakozásra való felkészülés is kihívások elé állított. A csatlakozás után az élelmiszerpiac több szegmensében a piaci szereplők számának csökkenése várható.
7. Az építőipar teljesítménye – jelentős részben a lakástámogatási és finanszírozási rendszernek köszönhetően – tovább nőtt, de a dinamika már elmaradt a 2002. évitől. A gazdaság viszonylag szerény növekedésével összhangban az ipari ingatlanok, raktárak, üzleti parkok piaca stagnált, ezt ugyanakkor a szektor szintjén kompenzálta a lakásépítések növekedése, illetve az autópálya építés folytatódása. A lakástámogatási rendszer szigorításának hatására a piacon koncentráció várható.

8. Az erős lakossági keresletnek köszönhetően a kereskedelmi forgalom 2003-ban is számottevően nőtt, a kiskereskedelem volumenében 8,5%-kal bővült. A kiskereskedelmi vállalkozások között a verseny éles, sok a piaci szereplő. A gyógyszer-nagykereskedelemben annak ellenére éles a verseny és számottevőek a nagykereskedelmi árresz terhére a gyógyszertáraknak adott kedvezmények, hogy a patikai szállítások 80%-át két nagykereskedő végzi. A gyógyszer-kiskereskedelemben egyre több gyógyszertár hoz létre beszerzési szövetséget, de folytatódik a koncentrációs folyamat is.

9. A vezetékes távbeszélő piacon a 2001 decemberi piaci liberalizáció 2003-ban is csak csekély mértékben érezte hatását: az üzleti előfizetőknek kínált szolgáltatások piacán az alternatív szolgáltatók a piacon maradásért küzdöttek, terjeszkedésük nagyon korlátozott volt. Ennek fő oka a számhorozhatóság hiánya (ez 2004-ben megoldódik), valamint a vezető cég kedvezményes díjsomagjaiban a szolgáltató-választás kizárása lehetett. A mobilszolgáltatások területén a verseny továbbra is élénk, a piaci szereplők száma azonban ténylegesen háromra csökkent: 2003-ban az analóg szolgáltató (Westel 450) beszüntette tevékenységét. Jellemzően a pre-paid (kártyás) piac bővül, aminek következtében a verseny elsősorban az ügyfelek megtartásáért, illetve „elcsábításáért” folyik, melynek érdekében jellemzővé váltak az agresszív reklámkampányok. Az Internet szolgáltatások piacán a szélessávú szolgáltatások terjedése tapasztalható. A szélessávú szolgáltatások között egyértelműen az ADSL technológiával nyújtott hozzáférés a legjelentősebb, de a kábeltelevíziós hálózaton nyújtott szolgáltatások is terjednek – míg a többi technológia (mikrohullám, mobil, műhold) jelentősége csekélyebb. A vezetékes műsorelosztás, a kábeltelevíziós szolgáltatás piacán a távközlési piacokhoz hasonlóan nem volt szerkezetváltozás. Ugyanakkor a kábeltelevíziós infrastruktúra egyre inkább a vezetékes távbeszélő hálózati infrastruktúra alternatívájává fejlődik.

10. A légitársaságok területén a különösen az árakra érzékeny, az utazás konkrét időpontja tekintetében viszont rugalmas, a fogyasztók választási lehetőségeinek bővülését hozta az ún. fapados légitársaságok 2003-as ferihegyi megjelenése.

11. A hitelintézeti piacokon folytatódott a szervezeti koncentráció: a Postabank az Erste Bankhoz, a Konzumbank a Magyar Külkereskedelmi Bankhoz került, a Lakáskassza és a Fundamenta fúziójával pedig kettőre csökkent a lakástakarékpénztárak száma. Az összefonódások a versenyt várhatóan előnyösen befolyásolják, az érintett vállalkozások egyesített ereje komolyabb ellensúlyt jelent a piacvezető vállalkozásokkal szemben, a piaci szereplők számának csökkenését kedvezően ellensúlyozza a szélesebb körű hálózat rendelkezésre állása.

12. 2003-ban a verseny **jogszabályi háttérében** bekövetkezett jelentősebb változások a versenytörvény jogharmonizációs célú módosításához köthetők. A módosítás célja az volt, hogy a GVH hatásköri/eljárási szabályait az EU csatlakozás következtében előálló új helyzethez igazítsa, továbbá, hogy a két jogrendszer – a közösségi és a hazai versenyjog – közötti viszonyrendszert rendezze, illetve, hogy a GVH képes legyen a közösségi versenyszabályok közvetlen alkalmazására. A jogszabályi környezet változását érinti az a körülmény is, hogy a csatlakozást követően a GVH köteles lesz a közösségi versenyjogot alkalmazni minden olyan esetben, amikor az adott versenyjogi magatartás – versenykorlátozó megállapodás, vagy erőfölényes visszaélés – érintheti a tagállamok közötti kereskedelmet. 2003. jelentős eseményei közé tartoznak a GVH által kiadott közleménytervezetek (időközben elnyerték végleges formájukat és 2004. januárjában kiadásra kerültek) a fúziók engedélyezése, a bírságszámítás és az engedékenységi politika témájában. Ezek célja a jogbiztonság növelése, a hivatal tevékenységének átláthatóbbá és kiszámíthatóbbá tétele volt.

Versenyfelügyeleti eljárások

13. A GVH 2003-ban 172 versenyfelügyeleti eljárást folytatott le, amelyből 168 zárult versenytanácsi határozattal. Ebből a tavalyihoz hasonlóan 52 a fogyasztói döntések tisztességtelen befolyásolásával kapcsolatos, 116 pedig antitröszt (vagyis a verseny korlátozásával, korlátozódásával, illetve a korlátozott versenyhez kötődő visszaéléssel kapcsolatos) ügy volt. Az antitröszt ügyeken belül enyhén emelkedett a versenykorlátozó megállapodás tilalmába ütköző ügyek súlya, és kismértékben emelkedett a fúziós ügyek száma is. Az összes versenytanácsi döntéssel zárult eljárásból 73 indult kérelemre, 95 pedig hivatalból. A GVH versenyfelügyeleti beavatkozásainak száma a 2002-ben elért magas szint közelében maradt: 59 alkalommal (37 fogyasztói döntések tisztességtelen befolyásolásával kapcsolatos és 22 antitröszt ügyben) került sor beavatkozásra. A GVH 40 esetben, összesen 792,38 MFt értékben szabott ki bírságot – ez jóval meghaladja a 2002-ben összesen 40 esetben kivetett 444,15 MFt, illetve a 2001-ben összesen 24 esetben kivetett 73,9 MFt bírságot. A bírság növekedése összegszerűségében javarészt az antitröszt ügyekhez, azon belül is a versenykorlátozó megállapodásokhoz köthető (638,5 MFt). Ez – az ügyek szükségszerű egyediségétől, és a bírságösszegek ennek megfelelő hol kisebb, hol nagyobb voltán túl – már a korábbiaknál erőteljesebben fejezi ki, hogy milyen káros az ilyen versenykorlátozó megállapodások léte a fogyasztókra.

14. 2003-ban 52 ügyzáró versenytanácsi határozat született a **fogyasztói döntések tisztességtelen befolyásolását** érintő rendelkezések alapján. Ebből 33 esetben került megállapításra komolyabb jogsértés, melyek közül 23 esetben összesen 90 MFt bírságot szabott ki a Versenytanács. Összességében az 52 esetből 37-ben került sor GVH beavatkozásra¹. 2002-höz hasonlóan 2003. sem volt mentes a különböző táplálékkiegészítőket és gyógykészítményeket „csodaszernek” minősítő magatartásoktól. Ezen piac szereplői jellemzően sérülékenyebbek az átlagos fogyasztónál, a vásárlási döntés értékelési szakaszában a várt gyógyító, megelőző hatás minden egyéb tényezőt megelőz, ezért ez a terület fokozott felügyeletet igényel. A háztartási tisztítószeres és kozmetikai termékek piacán a piaci szereplők között továbbra is éles reklámverseny zajlik az elsőségért, ezzel magyarázható, hogy a versenyfelügyeleti eljárások többsége a reklámok megtévesztő jellege miatt indult. A kereskedelemben folyó árversenyben versenyfelügyeleti szempontból 2003-ban is folyamatos figyelmet igénylő jelenség volt az akciók, árengedmények, nyereményjátékok tartása.

15. 2003-ban 20 ügydöntő határozat született **versenykorlátozó megállapodásokkal** kapcsolatban folytatott versenyfelügyeleti eljárásokban. 12 esetben került sor beavatkozásra, ebből 9 esetben a versenyjogsértés megállapítása mellett összesen 638,5 MFt összegű bírságot szabott ki a Versenytanács. Egyes piacokon a kereslethiány, a kapacitástöbblet jelenléte különösen felértékeli a megállapodásban rejlő potenciális előnyöket a versenytársak számára (a marasztalások mintegy 75-80%-a ilyen piaci helyzetű vállalkozásokat érintett), más esetekben azonban a könnyen elérhető monopolprofit nagysága a fő vonzerő. 2003 legnagyobb érdeklődést kiváltó eljárása a mobilkartell néven ismerté vált ügy volt, amelyben megállapítást nyert, hogy a mobiltelefon társaságok azzal, hogy a vezetékes telefonról mobiltelefonra irányuló hívások végződési díjait mesterségesen magasán tartották, piactorzító magatartást folytattak. A társaságok erőfölénnyel való visszaélése bizonyítékok hiányában nem került megállapításra. Szintén jelentős ügy volt a budapesti multiplex mozikat üzemeltető vállalatok majdnem teljes körű részvétellel létrejött árkartellje, ahol a Versenytanács egyértelmű bizonyítékokra alapozva megállapította a jogsértést. Említést érdemel továbbá a budapesti taxis társaságok között létrejött minimum-ár megállapodás, valamint az eredetiségvizsgálati piac szereplőinek árkartellje. A jogsértés megvalósulása mindkét esetben egyértelműen bizonyításra került.

¹ A beavatkozás az ügyzáró határozatok közül az érdemi jogsértés megállapítását (beleértve a szünetelés utáni marasztalást is) valamint a szünetelés utáni megszüntetést foglalja magában. Nem tartalmazza viszont az ideiglenes intézkedés vagy a szünetelés elrendelését és egyéb nem ügyzáró határozatot.

16. 2003-ban az **erőfölénnyel való visszaélés** gyanúja miatt folytatott versenyfelügyeleti eljárásban 31 ügydöntő versenytanácsi határozat született. 21 esetben az erőfölény léte megállapítást nyert, ezek közül nyolc esetben a visszaélő magatartás is beigazolódott, ezért a hivatal beavatkozására volt szükség. A Versenytanács a hét marasztaló határozat közül négy esetben szabott ki bírságot, összességében 55,5 MFt-ot, három esetben a bírság kiszabásától – különféle okok miatt – eltekintett. A 2003-at megelőző két évhez hasonlóan, a bejelentések jelentős hányadában továbbra is a kábeltelevíziós társaságok túlzottan magas előfizetési díjait és a programcsomagok összetételét kifogásolták a fogyasztók. A Versenytanács a kábeltelevíziós vállalkozások ellen folytatott eljárások mindegyikében megállapította a fogyasztókkal szembeni erőfölény meglétét, de csak öt esetben találta bizonyítottnak a visszaélő magatartást. Az egyéb szektorokban működő szolgáltatók közül erőfölénnyel való visszaélést valósított meg a TIGÁZ azzal, hogy a gázvezeték építésére jogosult vállalkozások minősítésénél a műszaki és biztonsági feltételeken kívül – túlterjeszkedve a gázszolgáltatásról szóló törvény felhatalmazási rendelkezésén – más szempontokat, üzleti kapcsolatok körébe tartozó körülményeket – is előírt, ezáltal indokolatlanul befolyásolta a piaci viszonyokat. A Nemzeti Autópálya Rt. (NA) ellen emelt kifogás szerint, a NA elzárkózott az autópálya építésével kapcsolatos tárgyalástól, amivel erőfölénnyel való visszaélést valósított meg. A Versenytanács határozatában nem állapított meg jogsértést, mert az NA nem rendelkezett önálló döntési jogosultsággal az említett tevékenységre vonatkozóan.

17. 2003-ban 68 **összefonódással** kapcsolatos határozatot hozott a Versenytanács: 67 esetben az érintett vállalkozások által benyújtott kérelemre, egy esetben pedig olyan eljárás lezárásaként, amelyet a GVH indított hivatalból, mert vélelmezte, hogy az érintett vállalkozások elmulasztottak engedélyt kérni². A hivatal a 68 versenytanácsi határozat közül három esetben az engedélykérési kötelezettség hiányát állapította meg, 62 esetben engedélyezte, egy esetben feltétellel engedélyezte, egy esetben pedig elutasította a kérelmezett összefonódás engedélyezését³. A GVH öt esetben állapította meg az engedélykérés elmulasztását. Ezek közül egy ügyben a mulasztás jóhiszeműségére hivatkozva eltekintett a bírság kiszabásától, a további négy ügyben pedig együttesen 8,38 MFt bírságot szabott ki⁴. 2003. jelentős összefonódásai az energia, üzemanyag, illetve gyógyszerpiacon, továbbá a távközlés és a pénzügyi szolgáltatások piacán zajlottak. Külön említést érdemel az Erste Bank irányításszerzése a Postabank felett, amely remélhetőleg kedvezően hat a piacvezető pénzintézetek közötti versenyre. Jelentős változás történt a lakástakarékpénztárak piacán, amely három szereplősről két szereplőre változott a Wüstenrot Ltp. Fundamenta Ltp-be való beolvadásával. 2003-ban tovább folytatódott az OTP és a MOL terjeszkedése a régióban, ezen összefonódásokat a GVH engedélyezte.

18. A 2003-ban hozott Versenytanácsi határozatok ellen a 2002-es adatokhoz képest **kevesebb jogorvoslati kérelmet nyújtottak be az eljárás alá vontak a bíróságon**. Ez adódhat abból, hogy a GVH beavatkozással zárult ügyek száma valamivel kevesebb volt 2003-ban, mint egy évvel korábban. A Versenytanács határozatai és a bíróság ítéletei között a jogalap tekintetében továbbra is nagyfokú harmónia figyelhető meg.

² Továbbá volt két olyan kérelem, amelyet a kérelmezők még a vizsgálói szakban vontak vissza, ezért értelemszerűen a statisztikában nem jelennek meg.

³ Ebben az ügytípusban a GVH beavatkozás az ügyzáró határozatok közül az engedély iránti kérelem érdemi elutasítását, feltételhez kötését, illetve a GVH versennyel kapcsolatos aggályainak önkéntes figyelembevételét (vagyis a kérelem (ügyfél általi) visszavonását, illetve a tranzakció (felek általi) módosítását), ha ez a határozatból is kiolvasható, foglalja magába. Nem foglalja magában ugyanakkor a GVH beavatkozás fogalma a tisztán adminisztratív típusú jogsértés megállapítását (engedély iránti kérelem elmulasztása), a nem érdemi elutasítást (pl. időelőttiség miatt), a kérelemnek nem a GVH aggályai miatti visszavonását vagy a tranzakció nem emiatt bekövetkező módosítását, és a lehetséges nem ügyzáró határozatokat.

⁴ Az összefonódásokkal kapcsolatos számszerű összefoglaló információk megtalálhatóak a beszámoló Táblázatok c. részének 4.5. táblázatában, valamint további információ található az 5.1. és 10. táblázatokban.

Versenypártolás

19. A GVH 2002-ben kifejtett véleményét nem vette figyelembe a jogalkotó, így belekerült az agrárpiaci rendtartásról szóló törvénybe a beszerzési árak alatti értékesítés tilalma, valamint a fizetési határidő maximálása. A hazai és külföldi tapasztalatok mind azt mutatják, hogy ezen rendelkezések nem érik el a kívánt hatást. A GVH 2003-ban is kifejtette álláspontját e témában, azonban javaslatai továbbra sem kerültek meghallgatásra. Az ártörvény módosítása kapcsán többek között javasolta a hivatal az eljárási garanciák részletezését, továbbá fenntartani javasolta a kormány nem hatósági árak vonatkozásában való ideiglenes beavatkozási jogát. Az ártörvény koncepcionális felülvizsgálata nem rövidtávú feladat. Az ártörvény bármiféle módosítását meg kell, hogy előzze egy közgazdasági és jogi műhely-munka, ami megeremthetné a törvénymódosítás elvi megalapozását. A GVH 2001-ben hívta fel a figyelmet a gyógyszerpiac újraszabályozásának szükségességére, 2002-ben kezdte el a gyógyszerpiac elemzését, majd a szakmai anyagot – amely szakmai körökben nagy port vert fel – 2003-ban tette közzé. A hírközlési törvény⁵ felülvizsgálatából kiinduló, később az új elektronikus hírközlési törvény⁶ előkészítésére létrehozott TelLex Projekt Irányító Bizottságában a GVH egy delegáltja is rendes tagként, szavazati joggal vett részt. A GVH már a 2002-es országgyűlési beszámolójában kitért a kábeltelevíziós piacon tapasztalt, a sajátos piaci szerkezetből származó évről-évre ismétlődő, a GVH által hatáson nem kezelhető visszaélészerű piaci magatartásokra. A GVH 2003 márciusában az Országgyűlés Gazdasági Bizottságához eljuttatta a témában készült szakmai anyag tervezetét, amely később Versenyhivatali füzet formájában is megjelent. A villamosenergia piacon történt piacnyitást követően bekövetkezett megtorpanás hatására a GVH párbeszédet kezdeményezett a piaci szereplőkkel, a nagyfogyasztók érdekképviselői fórumával, valamint a MEH-hel a verseny kiterjesztése érdekében.

20. A **jogszabálytervezet-véleményezési tevékenysége** során a GVH 2003-ban több mint 200 előterjesztést véleményezett részletesen. A több éve húzódó Magyar Energia Hivatal és GVH közötti hatásköri probléma megoldása a hivatal jelenlegi információi szerint sikerült. Tekintettel a közbeszerzési eljárásokban elkövetett versenyjogsértések súlyosságára és gyakoriságára a GVH kiemelt figyelmet fordított a közbeszerzési törvény tervezetére. Üdvözlendő, hogy a GVH versenypolitikailag fontosabb elemeit a jogalkotó figyelembe vette. Az elektronikus hírközlési törvény és annak végrehajtási rendeleteinek előkészítésében jelentős szerepet vállalt a hivatal, és számos a fogyasztók érdekeit szolgáló javaslatát sikerült érvényesítenie. A fogyasztóvédelem területén már kevésbé volt sikeres a GVH véleményezési tevékenysége, talán a legkirívóbb probléma a fogyasztói csoportokról szóló rendelet hatálybalépítésének halasztása volt. Ezen a területen továbbra sem tapasztalható előrelépés. A kizárólagos jogok versenyre gyakorolt káros hatásait hangsúlyozta a hivatal a sporttörvény és az Országos Fordító és Fordításhitelesítő Intézetéről szóló előterjesztés kapcsán. A GVH a diszkrimináció veszélyét látta a szakmai vizsgák szervezéséről, továbbá az igazságügyi szakértőkről szóló előterjesztésben, amennyiben e tevékenységek folytatásához nem pusztán a jogszabályokban lefektetett (objektív) feltételeknek való megfelelés szükséges. A hivatal számos, a gyógyszerpiac viszonyait szabályozó előterjesztéshez fűzött érdemi észrevételt, az egészségügyi rendszer korszerűsítésének feladatairól készült előterjesztés véleményezése során pedig nyomatékosan felhívta a hivatal a minisztérium figyelmét arra, hogy az egészségügy területén tervezett átalakítások, megoldások kialakítása során már a koncepciók kidolgozásának fázisába be kellene vonni a GVH-t is.

21. A versenypártolás egyéb formáiban is aktívan részt vett a GVH, így a GVH munkatársai több fórumon is (Vámtarifa Bizottság, Magyar Energia Hivatal – Földgázpiaci Bizottság, Közbeszerzések Tanácsa, Társadalombiztosítási Ár- és Támogatási Bizottság) személyesen képviselték a hivatal álláspontját. A GVH részletesen kifejtette véleményét a Postabank privatizációja kapcsán, valamint javasolta az eredetiségvizsgálati piac újraszabályozását az itt feltárt kartellmegállapodás hatására.

⁵ 2001. évi XL. tv. a hírközlésről

⁶ 2003. évi C. tv. az elektronikus hírközlésről

22. A GVH 2003-ban is kiemelt jelentőséget tulajdonított a tudományos körökben és az oktatásban folyó, versenyjoggal és versenypolitikával kapcsolatos tevékenységnek, **versenykultúra fejlesztésének**. Az európai uniós csatlakozással is összefüggően erősödött a hivatal információközvetítő fellépése. Számos diáknak biztosít a hivatal lehetőséget szakmai gyakorlat eltöltésére, segítséget nyújt diploma-munkák megírásában. A hivatal több dolgozója is oktat felsőoktatási intézményekben, előadásokat tart a szakmai érdeklődők számára. A Magyar Pékek Ipartestülete kérésének eleget téve – több, a pékeket érintő versenyfelügyeleti kartell eljárás okán – a GVH tájékoztatót tartott az iparág vállalati vezetőinek. 2003 folyamán a TÁRKI Társadalomkutatási Intézet a GVH megbízásából felmérést készített a hivatal és a versenytörvény ismertségéről, ezek megítéléséről. A GVH tervei szerint ez a felmérés a jövőben rendszeresen elkészítésre kerül és hasznos adatokkal szolgál majd a GVH tevékenységének megítéléséről.

23. Az **intézményi kapcsolatok** terén 2003-ban a GVH egyik legfontosabb partnere a Hírközlési Felügyelet volt. A GVH folyamatos kapcsolatot tart a Magyar Energia Hivatallal és a Pénzügyi Szervezetek Állami Felügyeletével. Kiemelendő, hogy együttműködési megállapodás jött létre a GVH és a Fogyasztóvédelmi Főfelügyelet között. Ezeken kívül a hivatal számos érdekvédelmi tömörüléssel és iparági szövetséggel tart fenn kapcsolatot.

24. A GVH 2003-ban is prioritásként kezelte az EU-csatlakozásra történő felkészülést. Ennek alapvető célkitűzése, hogy a GVH alkalmassá váljék mindazon feltételek és kritériumok teljesítésére, amelyeket az uniós intézmények a tagállami versenyhatóságokkal szemben támasztanak, illetve hogy a GVH a közösségi jog alkalmazására minél zökkenőmentesebben tudjon átállni. A felkészülés egyik legfontosabb pillére az európai versenyhatóságok együttműködése, az Európai Verseny Hálózat (European Competition Network – ECN) munkájában való részvétel volt. A térség fiatal piacgazdaságainak (cseh, lengyel, magyar, szlovák, szlovén) versenyhatóságai 2003 áprilisában hozták létre a Közép Európai Verseny Együttműködést (Central European Competition Initiative – CECI), amelynek legfőbb célja egy olyan hálózat kiépítése, amely segíti a közös ügyek megoldását. A hivatal 2003-ban is aktívan részt vett az OECD Verseny Bizottsága és munkacsoportjai munkájában, továbbá a GVH immáron harmadik éve küld egy munkatársat egy évre szólóan az OECD Verseny Bizottságába. A 2001 őszén alakult Nemzetközi Verseny Hálózat (International Competition Network – ICN) mára 65 országból 76 versenyjogot alkalmazó hatóságot és négy nemzetközi intézményt tömörít. 2003. során az ICN-ben folyó munka keretében részanyagokat készített a GVH a versenypártolás, a szervezetépítés és a fúziós eljárások szabályozásának témakörében.

A tapasztalatok nyomán megfogalmazott javaslatok

Kapjon új lendületet a magyarországi szabályozási reform

25. A világ számos országában nagy ívű szabályozási reform zajlik, amelynek lényege a felesleges szabályozások, korlátozások, és állami beavatkozások megszüntetése, valamint a gazdaság versenyzőbbé, nyitottabbá és dinamikusabbá tétele a hatékonyság, a nagyobb versenyképesség valamint végső soron a gazdasági növekedés érdekében. Ha nem is egységes program és kellő összehangolt-ság mellett, de számos területen Magyarországon is hasonló folyamatok indultak el az elmúlt években, melyeket az OECD 2000-es átvilágítása során – a következetlenségek ellenére – alapvetően pozitívan értékelt.

26. Áttekintve a 2003-ban született piacsabályozásokat, szabályozási változtatásokat, megállapítható, hogy érdemi újraszabályozásokra elsősorban azokon a piacokon került sor, ahol érvényesült az EK jogharmonizációs kényszer. Más fontos területeken, a korábbi évek szabályozásainak kiértékelése, felülvizsgálata kevés esetben szerepelt a napirenden. A szabályozási reform sok területen nem mozdul előre, sőt egyes piacokon megfigyelhető, hogy a deregulációs célokkal ellentétes beavatkozások történnek, s az állam, adminisztratív jellegű, kellően nem alátámasztott szabályozási beavatkozásokat állít vissza (pl. kiskereskedelmi üzletek, vendéglátóipari létesítmények működési feltételeinek szabályozásai).

27. Az Európai Unióban a közelmúltban további, a versenyt ösztönző illetve a verseny kialakulását gyorsító szabályozások születtek olyan fontos területeken, mint az energia szektor, vagy a távközlés. Ezen új szabályok fényében a korábban kialakított magyar szabályozás nem kellően verseny-, illetve piacbarát. Szükség van ezért – a pusztán jogharmonizációs szempontokon túlmenően is – a különböző szabályozások felülvizsgálatára, és újragondolására, a verseny útjában álló mesterséges akadályok eltávolítására.

28. Mindeközben világszerte újabb területeket ér el a szabályozási reform. Az Európai Bizottság Verseny Főigazgatósága például 2003-ban egy sor szellemi szabadfoglalkozás területén (pl. könyvelői, könyvvizsgálói, adótanácsadói, építész, mérnöki, ügyvédi, közjegyzői, gyógyszerészeti tevékenységek) vizsgálatokat folytatott a piacralépést, valamint a szolgáltatók közötti versenyt gátló szabályozási akadályok azonosítása, értékelése érdekében. Ennek keretében vizsgálták különösen a piacralépési korlátok (pl. képzettségi előírások, gyakorlati időre vonatkozó követelmények) és az ún. versenykorlátozó magatartási szabályok (pl. ármeghatározás, reklámkorlátozás) szintjét, intenzitását. Magyarországon – eltekintve a GVH által a gyógyszerpiac szabályozásának versenypolitikai kérdéseit elemző tanulmányának a gyógyszer kiskereskedelem szabályozását érintő részétől – ilyen vizsgálatok, értékelések nem készültek.

29. A rendszerváltozást követően számos szakmai szolgáltatás újraszabályozása került napirendre Magyarországon is. Ezek a szabályozások, különösen azokban az esetekben, amikor kötelező tagsággal működő szakmai kamarák létrehozására is sor került, több versenykorlátozó jellegű piacralépési akadályt törvényesítettek, továbbá ilyen jellegű beavatkozási lehetőséget, kamarai felhatalmazást is tartalmaznak. Lévén, hogy ezek a szabályozások ma már több éve, netán évtizede is működnek, és korlátozzák a piacralépést valamint a szolgáltatók közötti versenyt, szükséges áttekinteni a tapasztalatokat. Ezt azért is fontos elvégezni, mert az Európai Unió Bizottsága 2005-re újabb beszámolót tervez elkészíteni a szakmai szolgáltatások területén érvényesülő indokolatlan versenykorlátozó szabályozások lebontásáról.

A versenyfelügyeleti eljárások tapasztalatainak felhasználásával szabályozni szükséges a kábeltelevíziós szolgáltatás nyújtásának egyes, csak erre a piacra jellemző körülményeit. Ennek során arra is figyelmet kell fordítani, hogy a szabályozás betartása ellenőrizhető legyen, így a szabályozás révén megelőzhető a szolgáltatók fogyasztókkal szemben tanúsított erőfölénnyel való visszaélése.

30. A szabályozást kívánó területek közül a legfontosabb a szolgáltatók által érvényesíthető ár, de indokoltnak tűnik a szolgáltatók áralkalmazási feltételeiről egyoldalúan rendelkező előfizetői szerződési kikötésekre és a programcsomag kialakítás módjára vonatkozó elvárások jogszabályi előírása is.

31. A kábeltelevíziós szolgáltatások piaca, a szolgáltatók helyi monopóliuma és az azzal való nagyszámú visszaélés tipikus példát szolgáltat arra, amikor a versenytörvény alapján indított eljárások az iparág jelenlegi körülményei között kevésbé alkalmasak a problémák kezelésére, és a legjobb esetben is csak utólag állapíthatják meg az elkövetett jogsértéseket, így például a túlzó ár alkalmazását. Hatékonyabb megoldás lenne szabályozással megelőzni az erőfölénnyel való visszaéléseket és esetleg csak kiegészítő jelleggel alkalmazni a versenyfelügyeleti beavatkozásokat.

32. Lehetséges szabályozási megoldásnak tekinthető minden olyan eszköz alkalmazása, amely a túlzottan magas árak kiküszöbölése mellett nem akadályozza a piac dinamikus fejlődését. A lehetséges konkrét megoldásokat tekintve, szükségesnek tartjuk az átláthatóságot segítő, egységes nyilvántartási rendszerek létrehozását biztosító közvetett árszabályozási beavatkozások bevezetését (számviteli szeparáció, költségallokáció), illetve az árak indokoltságára vonatkozó előzetes vizsgálatnak a szektor-specifikus Nemzeti Hírközlési Hatósághoz telepítését. Szükségesnek tartjuk annak áttekintését, hogy a hatályos ágazati szabályozás – az elektronikus hírközlésről szóló törvény – alapján lehetőség van-e az itt javasolt szabályozás megvalósítására, amennyiben pedig ennek jogszabályi feltételei nem adóttak, ismételten javasoljuk ezek mielőbbi megteremtését.

33. A nagyszámú versenyfelügyeleti eljárás tapasztalatai alapján nem csupán a szolgáltatók által alkalmazott díjak utólagos versenyjogi kontrolljának nehézségeiből fakadóan merülhet fel a megfelelő szabályozási megoldások kidolgozásának és érvényesítésének igénye, hanem a kiszolgáltatók helyzetben lévő fogyasztók tartós, hatékony védelmére vonatkozó elvárás is ezt indokolhatja. A szolgáltatók által jelenleg alkalmazott egyoldalú díjemelésre jogosító szerződési kikötések és jellemző műsor kínálat összeállítási gyakorlatuk a GVH Versenytanácsának számos jogsértést megállapító és megoldási alternatívákat is felvázoló határozata ellenére ismétlődően visszaélésszerűnek bizonyulnak. A szolgáltatók önkéntes jogkövető magatartása, illetve az ezt segítő megfelelő önszabályozás elhúzó-dó hiánya miatt csak a szolgáltatók jogszerű szerződéses gyakorlatát garantáló előírások jogszabályi szintre emelésétől várható a probléma hatékony megoldása. Ezért javasoljuk a kábeltelevízió szolgáltatók által alkalmazott előfizetői szerződések tartalmára és szerződéses gyakorlatára vonatkozó, az elektronikus hírközlésről szóló törvényben, illetve ennek végrehajtási rendeletében szereplő hatályos jogszabályi rendelkezések ilyen irányú kiegészítését.

A gyógyszer támogatási rendszer EU-konform átalakítása keretében a támogatásba való befogadások átláthatóságának biztosítása mellett meg kell oldani az áremelési kérelmek elbírálásának átláthatóságát is, továbbá az eljárási szabályok tekintetében is biztosítani kell a jogállami garanciákat. A gyógyszerpiacon a verseny hatásosabb működését, az árversenyre való készletet szabályozási eszközökkel is szükséges elősegíteni, hogy társadalmi megtakarításokat lehessen elérni. A gyógyszer kiskereskedelemben az ágazat hatékonyságát rontó indokolatlan versenykorlátozások megszüntetése, a fogyasztói jólét növelése érdekében javasoljuk a gyógyszerárak tevékenységének és létesítésének, újraszabályozását.

34. 2003-ban a GVH elemzést készített a gyógyszerpiac szabályozásának versenypolitikai kérdéseiről, melyet eljuttatott az Országgyűlés illetékes bizottságaihoz, valamint a kormányzati szervekhez is. Az elemzés nyomán a GVH különböző javaslatokat is tett, amelyre bár egyes kormányzati szervek részéről óvatosságot érzékeltek, érdemi szakmai reakciók, szabályozási válaszok nem születtek.

35. A gyógyszerpiacon a támogatási rendszer átláthatóvá tétele halaszthatatlan. Az átláthatóságot azonban nem csupán a támogatásba való befogadások területén kell megvalósítani, hanem az áremelési kérelmek elbírálásánál is. Ez egyrészt azt igényli, hogy megfelelő, közgazdaságilag is kielégítő megalapozást követően jogszabályban kell meghatározni a döntési szempontokat, másrészt az eljárási szabályok tekintetében is biztosítani kell a jogállami garanciákat.

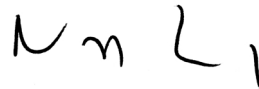
36. A döntési szempontok meghatározásakor nem kerülhetők meg a gyógyszerárak kontrolljának elvi közgazdasági, és megoldásának gyakorlati kérdései. Ezzel összefüggésben indokolt állást foglalni az árszabályozás és az árrögzítés problémájáról is a különböző piaci szegmensek tekintetében (kórházi illetve kiskereskedelmi forgalmazás, vényköteles és nem vényköteles kör, támogatott és nem támogatott, szabadalom védett illetve lejárt szabadalmú gyógyszerek).

37. A gyógyszerpiacon a verseny hatásosabb működését, az árversenyre való készletet erősíteni szükséges. A gyógyszerekre fordított társadalmi ráfordítások, ezen belül a térítési díjak emelkedésében, és a támogatási áramlás növekedésében – a minőségileg újabb gyógyszerek arányának növekedése mellett – jelentős szerepe van annak is, hogy a gyártók, forgalmazók közötti versenyben az áron kívüli versenyesszerek (pl. a reklám, az eladásösztönzés egyéb módjai) használatának aránya emelkedett. Ez egyrészt többlet ráfordításokat, s ezáltal áremelési nyomást generál, másrészt a ténylegesnél nagyobbak láttatja a termékek közötti különbségeket. A termék differenciálásba való befektetés az információs aszimmetria magas szintje miatt hatásosan tud érvényesülni. Az államnak ezért segítenie kell a vásárlók tájékoztatását (hatóanyag, nemzetközi szabadnév ismeret fontosságának megismertetése) mind a laikusok, mind a szakmai felhasználók szempontjából (oktatás). Emellett pedig a termék differenciálásba való befektetéseket elimináló, a hatóanyag néven történő rendelést előíró szabályrendszert indokolt bevezetni (közgazdaságilag alátámasztott generikus program). A monopolvermékek esetén az árkontrollt szükséges más alapokra helyezni.

38. A GVH elemzése a **gyógyszer kiskereskedelem** területén számos versenyt gátló, a szabályozási céllal nem igazolható beavatkozást azonosított. Ezek olyan mértékben akadályozzák a gyógyszertárak közötti versenyt, hogy a fogyasztói jólétre káros hatással vannak. A gyógyszertárak számának és elhelyezkedésének korlátozása a sűrűn lakott területeken lehetőséget teremt a gazdasági járadék képződésére, s ezzel társadalmi holtteher veszteséget okoz, ugyanakkor valójában nem teremt hozzáférési esélyegyenlőséget. Ezzel párhuzamosan nem létezik a ritkábban lakott területek távolabbi patikáinak megmaradását segítő, a hozzáférési esélyeket javító, stabil kiegészítő szabályozás (területi pótlék). Az árrögzítés és az árrés maximálás együttese diszfunkcionálisan működik, az input oldalon kapott kedvezmények (pl. mennyiségi árkedvezmények) nem adódnak tovább a betegeknek. A teljes körű árrögzítés hozzájárul az infláció növekedéséhez, miközben csökkenti az ösztönzést a kiskereskedelmi hatékonyság javítására. A versenyképtenség alacsony szintje miatt nem javul a szolgáltatások színvonala (pl. az időbeli és térbeli hozzáférés kevéssé javul, sőt néhol romlik), nincs erős kényszer a betegbarát többletszolgáltatások (pl. gyógyszertári gondozás, házhoz szállítás, postai kiküldés) kialakítására. A jelenlegi gyakorlat szerint nincsen érdemi garancia a fogyasztók számára, hogy a gyógyszertárakban a döntés meghozatala előtt hozzájussanak a választás szempontjából lényeges információkhoz (választék, árak, terméktulajdonságok).

A gyógyszertárakra vonatkozó további speciális előírások (pl. tulajdonlásra vonatkozó korlátozások, szervezeti forma rögzítése, gyógyszer kiszolgálás személyi feltételeinek szigorú szabályai stb.) indokolatlanul emelik meg – a lakosságot és az egészségbiztosítást terhelő módon – az ágazat tranzakciós költségeinek szintjét, miközben a piac működése, és a fogyasztói biztonság szempontjából érdemi többlet garanciát nem adnak. A gyógyszerári tulajdonlásra vonatkozó korlátozás gátolni igyekszik a szakmai befektetők megjelenését, a gyógyszerári láncok kialakulását, miközben gyakorlatilag nem akadályozza meg azt. A gyógyszertárak között meglévő, illetve potenciális verseny szempontjából a láncosodásban rejlő veszélyek jelenleg még nem igazolhatóak.

2004. március 31.

Dr. Nagy Zoltán
Elnök

RÉSZLETES BESZÁMOLÓ

I. ÁLTALÁNOS TAPASZTALATOK

1.1. A piaci viszonyok változása

39. Piaci viszonyokon, illetve versenyfeltételeken versenypolitikai értelemben alapvetően a piaci szerkezetet és a piacrálépés, illetve a piac elhagyásának feltételeit értjük, mivel legfőképpen e tényezők határozzák meg a verseny intenzitását és egyéb jellemzőit. A Gazdasági Versenyhivatal (GVH) munkája során szükségszerűen figyelmet fordít az olyan folyamatokra – legyenek azok akár állami beavatkozás, akár üzleti döntések következményei –, amelyek hatnak az említett tényezőkre. Az alábbi elemzés természetesen kizárólag a GVH saját – elsődlegesen a versenytörvény alkalmazása során szerzett – tapasztalatain alapul, így nem feltétlenül nyújt teljes vagy tudományos igényű képet, és a piaci viszonyok alakulásának leírása nem azonos a gazdaság egésze fejlődésének vagy versenyképessége alakulásának bemutatásával sem.

1.1.1. Az állam beavatkozásának hatásai

40. 2003-ban az államnak a nagy ellátórendszerek tekintetében nem, a piacok tényleges működését tekintve azonban – részben még a korábban elhatározott illetve elindított intézkedések jótékony hatásának köszönhetően – sikerült valamivel nagyobb teret biztosítani a versenynek. A költségvetés túlterheltsége – amelyet a szociálpolitikai döntéseken túl az exportpiacok további gyengélkedése miatt bizonytalan hazai gazdasági alap okozott – gyengítette a strukturális reformokra való képességet. Ugyanakkor olyan piaci szempontból kedvezően értékelhető folyamatok is zajlottak, mint a villamosenergia piaci nyitás, a hírközlési törvény megújítása, a vasúti és a gázpiac megnyitására történő előkészületek. Sajnálatos ugyanakkor, hogy a hosszú távon sem nélkülözhető állami kontrollmechanizmusok (pl. a szabályozott piacokon az árak felügyelete) még sok területen szakmailag kevésbé megalapozottan működnek.

41. A villamosenergia törvény változása lehetővé tette, hogy 2003. január 1-én megnyílt a magyarországi **villamosenergia-piac**. A részleges piacnyitás eredményeképpen az évi 6,5 GWh-nál többet fogyasztó vállalatok saját maguk által választott forrásból is fedezhetik villamosenergia-igényüket, nem kötelesek a közüzemi piacon az MVM Rt-től, a gazdasági miniszter által meghatározott árakon vásárolni. A valódi verseny szempontjából az év a tanulás idejének nevezhető, a jogszabályi környezet 2003 I. negyedévére vált teljessé.

42. A szabad villamosenergia piacon való részvételre 320 feljogosított fogyasztó közül 2003 során 50, ezen belül a 100 GWh-nál többet fogyasztó feljogosított cégek mindegyike elhagyta a közüzemi piacot, a teljes fogyasztás 20 százalékat téve ezáltal át a szabadpiacra. A feljogosított fogyasztók szabadpiacra való kilépését nagymértékben ösztönözte az év eleji 8-14%-os differenciált áremelés. Számításaink szerint a szabadpiacra kilépők mintegy 6-12%-os (0,7 – 1,5 Ft/KWh-s) árelőnyöz jutottak ahhoz képest, mintha a közüzemben maradtak volna. Ezzel éves szinten 6-10 milliárd forintra becsülhető megtakarítást, költségoldali versenyképesség javulást értek el.

43. A szabad villamosenergia piacra történő kilépések száma 2003 második felében lecsökkent, sőt a közüzemi piacra történő visszalépés is történt. Ennek egyik fő oka, hogy a 2003 áprilisában Pakson bekövetkezett üzemzavar folytán kiesett az áramtermelésből 440 MW kapacitás, és így csökkent a hazai forrásból potenciálisan rendelkezésre álló és értékesíthető áram mennyisége, illetve ez a helyzet korlátozta a határkereszteső kapacitások szabad felhasználhatóságát is. A piac mozgásterét az is beszűkítette, hogy a határkereszteső kapacitásokkal gazdálkodó Magyar Villamosenergia-ipari Rendszerirányító Rt. (MAVIR) a rendelkezésre álló kapacitások töredékét bocsátotta csak a piaci szereplők rendelkezésére. Az erőművek versenyét lehetővé tevő szabad kapacitások szintje, illetve az importálható áram mennyisége nem valószínűsíti, hogy önmagában az, hogy 2004. július 1-től az összes nem lakossági fogyasztó, 2007. január 1-től pedig

az összes fogyasztó maga választhatja meg áramának forrását, a piaci verseny erősödésével illetve a fogyasztói jólét növekedésével járna. A határkeresztező kapacitásoknak a várakozásokkal szembeni szélsőséges szűkössége, valamint az, hogy a jelek szerint sem elegendő kínálat, sem elegendő kereslet nem kerül a szabad piacra és ennek következtében a versenypiac kialakulása még a vártnál is lassabb, akadozóbb, arra indította a GVH-t, hogy 2004-ben ágazati vizsgálatot indítson a villamosenergia piac jobb megértése, a piacnyitás lassúsága, illetve megtorpanásának okai, és a verseny előtt álló akadályok feltérképezése céljából.

44. Jelentős jogalkotói munka folyt a földgázpiac 2004. január 1-jei megnyitásának előkészítésére. 2003 végére a MOL Rt-nél végbement az a szerkezeti átalakulás, amelynek révén új jogi személyiségű vállalkozások jöttek létre, megteremtve a feltételeket a piacnyitáshoz. 2004-től így a villamosenergia-piachoz hasonlóan megkettőződik a vertikum, a közüzemi szolgáltatás mellett kialakulhat a nagyfogyasztók versenypiac. 2004. január 1-jével a gázüzemű erőművek, illetve az óránként 500 köbméternél többet felhasználó nagyfogyasztók számára megnyílik a választás lehetősége, ezzel az ország gázfogyasztásának akár 42%-a is a szabad gázpiacról nyerhet kielégítést. Ugyanakkor a szabadpiacon megjelenő cégeknél a kereskedett termék forrásaként az import esetében szinte csak Oroszország jön szóba – és így a várható verseny mértéke korlátozott, arra lehet számítani, hogy a villamos energia piacon tapasztaltnál kisebb mértékű lesz a piacra való kilépés. Ebben közrejátszik, hogy a közüzemi szegmensben olyan nyomottak az árak, hogy a versenypiacon ennél alacsonyabb áron nem lehet kínálatot teremteni.

45. A vasúti közlekedés területén a jogszabályi háttér az európai uniós jogharmonizációs követelményeknek megfelelően alakult át, megteremtve ezzel a lehetőséget arra, hogy a csatlakozást (illetve teljes mértékben a 2006 végéig tartó átmeneti derogációs időszakot) követően más vasúttársaságok piacra lépésével verseny bontakozhasson ki a vasúti szektorban. A keresztfinanszírozás gyakorlatának megszüntetése érdekében született meg az egyes vasúti tevékenységek társaságban belüli számviteli szétválasztását elő-

író rendelet. Másrészt annak biztosítására, hogy a vasúti pálya és tartozékai használatának más vasúttársaságok számára történő átengedése egységes és átlátható elvek mentén, diszkriminációmentesen történjen, a Vasúti Pályakapacitás-elosztó Iroda kapja feladatul az országos közforgalmú vasúti pályák elosztását és a pályahasználati díj megállapítását.

46. A MÁV jelenlegi reformtervei a vasúti mellékvonali rendszerek regionális (önkormányzati) szintű működtetése irányába mutatnak – ez egyrészt lehetővé tenné a keresleti viszonyokhoz, a társadalmi igényekhez való jobb igazodást, ugyanakkor a vasút mint hálózati iparág működtetésével járó pozitív externális hatások elvesztéséhez vezethet, illetve jobban sújthatja a rosszabb anyagi helyzetben lévő önkormányzatokat.

47. Az egészségügyi szolgáltatások területén a kormány jogszabály-alkotási törekvései (kórháztvény) jelentős mértékben tették volna átláthatóbbá a magántőke bevonását az egészségügyi szolgáltatások nyújtásába, a törvény életbelépésének elmaradása miatt a tervezett piacnyitás egyelőre elmarad, vagy legalábbis – különösen a közszolgáltatások ellátása szempontjából – kevesebb garancia mellett folyik tovább. Azokon az ellátási területeken, ahol már eddig is lehetőség nyílt, és megtérülést is biztosított a tevékenység piaci alapú elvégzése, megfigyelhető volt a szolgáltatók számának emelkedése, kiélezett verseny azonban nem tapasztalható, sőt bizonyos szolgáltatási piacokon már koncentráció is zajlik.

48. Jelentősebb privatizációs lépések történtek, így eladásra került az 1998-ban állami felvásárlással és irányítással konszolidált Postabank, és az ÁPV Rt. értékesítette a Konzumbankot is. Megkezdődött a Dunafer Rt. privatizációs eljárása, ami várhatóan több, kapcsolódó vállalkozásnál is éreztetni fogja hatását.

49. Fontos lenne jogalkotási lépésekkel is elősegíteni azt, hogy a közfeladatellátáson kívüli piacokról, különösen a kompetitív piacokról az állam, az önkormányzatok kivonulása folytatódjon, s ne induljon meg egy ellenirányú folyamat. Az önkormányzati törvény azon korlátlan felhatalmazása, hogy saját felelősségre vállalkozási tevékenységet lehet folytatni, a piac, a verseny működése, de

a kötelező közfeladatok ellátása szempontjából is veszélyeket rejt magában. Előfordul, hogy az önkormányzatok kellő hozzáértés, és a felelős tulajdonosi felügyelet biztosítása nélkül vállalkozási tevékenységekbe fognak. Ez – azon túl, hogy a kötelező közfeladatok ellátását veszélyeztetheti – a versenypiacok működése szempontjából sem kívánatos fejlemény, hiszen diszkriminációs problémák forrása. Sajnálatos, hogy az állam, illetve az önkormányzatok tulajdonosi döntéseinek, illetve szabályozási beavatkozásának intézményes különválasztása érdekében nem történnek érdemi lépések, nem láthatók az elvi alapon példát mutató, támogatható megoldások sem.

50. Az oktatás piaca a közvetlen állami beavatkozás által egyik leginkább érintett piac. A közoktatáson, a felsőoktatás államilag finanszírozott részén túl ide tartoznak olyan piaci szolgáltatások is, mint a nyelviskolák, a felnőttképzési intézmények. A piac szerepét jelzi, hogy a felsőoktatási képzésekre járó hallgatók mintegy fele fizetős képzésben részesül. A középiskolában tett nyelvizsga állami támogatása lényegében piaci szolgáltatások államilag támogatott vásárlását jelenti, és hasonlóan élénkítő hatású lehet az érintett szektorokban, mint a tandíj vagy a felnőttképzésben való részvétel adókedvezménye, amely versenysemleges módon támogat egy a társadalom szellemi reprodukciója és fejlődése szempontjából alapvető szolgáltatást. Anélkül, hogy az oktatási rendszer a munkapiac hosszú távú igényeihez igazodna, illetve hogy a gyakorlatban is alkalmazható, versenyképes tudás megszerzését segítő elő – amely egyúttal a társadalmi értékrendben a méltó helyére kerülne – nem lehet sikeres, nemzetközileg versenyképes a magyar gazdaság.

1.1.2. Az üzleti döntéseken alapuló folyamatok

51. A mezőgazdaság területén a kistermelők tavaly sem tudtak a felvásárlási oldalon korábban létrejönni, a nagy szervezetekhez hasonló eszközrendszert kiépíteni. Tejtúlermelés, sertéstúlkínálat jellemezte az ágazatot, amelyet az EU csatlakozásra való felkészülés is kihívások elé állított. A csatlakozás után az **élelmiszerpiac** több szegmensében a piaci szereplők számának csökkenése várható – részben az európai uniós termékbiztonsági előírások betartásának nehézségei, rész-

ben az agrártámogatási rendszer változása miatt (takarmánypiac, tejpiac, baromfi piac), továbbá mert a hatékony üzemmérettől való elmaradás az EU versenypiacán való gazdaságos termelést nem teszi lehetővé (cukorpiac). A gabonaárak várható emelkedése az állattenyésztés több ágazatában különleges nehézséget okozhat. A malomiparban a csatlakozástól függetlenül is leépülésre lehet számítani, a jelenleg működő 140 malomnak a fele is elegendő lenne. Ezekkel a kontrakciós folyamatokkal szemben egyes részpiacokon ugyanakkor erőteljes bővülés figyelhető meg, így például jelentősen emelkedik az ásványvíztermelés. A gabonatermesztés tekintetében az EU-csatlakozás egyértelmű előnyöket jelenthet. A sütőipart a pékségek kíméletlen versenye jellemzi, az ágazatban a legnagyobb cégek is csak 2-3%-os piaci részesedéssel rendelkeznek.

52. Folytatódott a szénbányászat hanyatlása, az erőművekbe nem integrált bányák működése teljesen ellehetetlenült. A **vaskohászatban** tovább folyik az US Steel Corporation és az LNM Holding (más néven ISPAD, egy indiai befektető társaság) európai harca, amely még mindig kétesélyesnek látszik. A szektor hazai válságát jelzi, hogy a DAM Rt. olasz tulajdonosai kivonultak, és a Csepeli Fémmű helyzete az állami beavatkozás ellenére sem stabilizálódott..

53. A nyomtatott sajtópiacon kiélezett verseny van, a szektor fúziós törekvései ugyanakkor egyes részpiacokon (a politikai napilapok piacán) a verseny csökkenésével fenyegettek.

54. Az építőipar teljesítménye – jelentős részben a lakástámogatási és finanszírozási rendszernek köszönhetően – tovább nőtt, de a dinamika már elmaradt a 2002. évitől. A gazdaság gyenge fundamentumaival összhangban az ipari ingatlanok, raktárak, üzleti parkok piaca stagnált, ezt ugyanakkor a szektor szintjén kompenzálta a lakásépítések növekedése, illetve az autópálya építés folytatódása – ez utóbbi a közvetlen célkon túl a gazdasági erőforrások jobb elérhetőségét is biztosítja. A lakástámogatási és – finanszírozási rendszer szigorítása várhatóan a koncentráció irányába lendíti az utóbbi években jelentős expánzió átesett szektort.

55. Az erős lakossági keresletnek köszönhetően a **kereskedelmi forgalom** 2003-ban is számottevően nőtt, a kiskereskedelem volumenben 8,5%-kal bővült. A kiskereskedelmi vállalkozások között a verseny éles, sok a piaci szereplő. A napi fogyasztási cikkek kereskedelmében a hipermarketek az üzletnyitások ellenére sem tudták növelni részesedésüket, ugyanakkor a zömmel beszerzési társulásokba szervezett kisebb vállalkozások aránya valamelyest emelkedést mutat, és nem került sor az önálló kisboltok tömeges eltűnésére – bár a fluktuáció magas, 20%-os. A háztartási gépek, audiovizuális termékek kereskedelmében az újonnan megjelent cégek nagymértékben átrendezték a piac szerkezetét, erős a forgalom koncentrációja, nagyon erős az árverseny, az alkalmazott vevőcsalogató akciók kapcsán versenyjogi problémák is felmerültek. Az üzemanyag-kereskedelem kismértékben koncentrálódott, immár három nagy és néhány közepes piaci szereplő versenyez egymással. A fémtermékek kereskedelmére ma is a szabályozatlanság jellemző.

56. A **gyógyszer-nagykereskedelemben** annak ellenére éles a verseny és számottevők a nagykereskedelmi árrés terhére a gyógyszertáraknak adott kedvezmények, hogy a patikai szállítások 80%-át két nagykereskedő végzi. A **gyógyszer-kiskereskedelemben** egyre több gyógyszertár hoz létre beszerzési szövetséget, de folytatódik a koncentrációs folyamat is, s jelenleg országosan a gyógyszertárak mintegy 16%-a (317 gyógyszertári bt.), Budapesten pedig 25%-a (94 gyógyszertári bt.) már nem független vállalkozás. A mintegy 2000 gyógyszertárból körülbelül 1500 továbbra is önálló, egyéni tulajdonban van, és a betéti társasági formában működők egy része is független maradt⁷.

57. 2003-ban rendkívüli mértékben megélnékült az étrendkiegészítők és gyógyszernek nem minősülő gyógyhatású termékek forgalma, és ezzel együtt elterjedtek az olyan hirdetések, amelyekben csak engedélyezett gyógyszereknél megengedett megjelölésekkel illetik a kérdéses készítményt.

⁷ A cégbírósági adatok szerint ma a tulajdonosi irányítás szempontjából ténylegesen egy vállalat van, amely 113 gyógyszertárat irányít (5,5%), a gyógyszertárak 2,9%-a (58 betéti társaság) tartozik az 5-11 gyógyszertárat irányító külső befektetőkhez (8 cégcsoport), további 68 irányító tulajdonoshoz tartozik 2-4 gyógyszertári bt. (7,3%, azaz 146 gyógyszertár).

58. A **vezetékes távbeszélő piacon** a 2001 decemberi piaci liberalizáció 2003-ban is csak csekély mértékben érezte hatását: az üzleti előfizetőknek kínált szolgáltatások piacán az alternatív szolgáltatók a piacon maradásért küzdöttek, terjeszkedésük nagyon korlátozott volt. Ennek fő oka a számhordozhatóság hiánya (ez 2004-ben megoldódik), valamint a vezető cég kedvezményes díjcsomagjaiban a szolgáltató-választás kizárása lehetett. Így a lakossági szolgáltatások terén a szolgáltató-választás keretében nyújtott ajánlatokat (belföldi távolsági, mobil és nemzetközi hívások) csupán az előfizetők jelentéktelen hányada vette igénybe. A versenyhelyzet gyengeségét jellemzi, hogy helyi hurok igénybevételére sem került sor, mivel a referencia ajánlatokban meghatározott árszinten egyik távbeszélő szolgáltató sem kapott ilyen ajánlatot. A szektorban egyetlen fúzió volt: a Vivendit amerikai befektetők vették meg, Invitelre keresztelve át a céget.

59. A **mobilszolgáltatások** területén a verseny továbbra is élénk, a piaci szereplők száma azonban ténylegesen háromra csökkent: 2003-ban az analóg szolgáltató (Westel 450) beszüntette tevékenységét. A mobilpenetráció elérte a 80%-ot, most már inkább csak a pre-paid (kártyás) piac bővül. Ennek következtében a verseny elsősorban az ügyfelek megtartásáért folyik. Ugyanakkor a kevés új előfizető megszerzése érdekében jellemzővé váltak az agresszív reklámkampányok. A mobiltelefon a lakosság egyes rétegei számára már a vezetékes telefon helyettesítőjévé válik.

60. Az **Internet szolgáltatások** piacán a széles-sávú szolgáltatások terjedése tapasztalható. A GVH szerint a keskenysávú és szélessávú Internet szolgáltatások külön piacot alkotnak. A széles-sávú szolgáltatások között egyértelműen az ADSL technológiával nyújtott hozzáférés a legjelentősebb, de a kábeltelevíziós hálózaton nyújtott szolgáltatások is terjednek – míg a többi technológia (mikrohullám, mobil, műhold) jelentősége csekélyebb. Ugyanakkor a mobil technológia is egyre inkább alkalmassá válik versenyképes Internet szolgáltatás nyújtására, ezt mutatja a GPRS technológia lakossági piacon való elterjedése.

61. A **vezetékes műsorelosztás**, a kábeltelevíziós szolgáltatás piacán a távközlési piacokhoz hasonlóan nem volt szerkezetváltozás. Ugyanak-

kor a kábeltelevíziós infrastruktúra egyre inkább a vezetékes távbeszélő hálózati infrastruktúra alternatívájává fejlődik. A műsorelosztási piacon az ügyek jórészt továbbra is a kábeltelevíziós szolgáltatók által alkalmazott díjakkal, visszaélés-szerű szerződési kikötéseikkel és program-csomag összeállításukkal függenek össze.

62. Az informatikai piacon a GVH csak fúziós ügyeket vizsgált. Ezek a piaci konszolidációra, a stratégiai szövetségek létrehozására való törekvéseket jelzik, érdemi szerkezeti változásokat nem okoztak.

63. A légi közlekedés területén a fogyasztók és különösen az árra érzékeny, az utazás konkrét időpontja tekintetében viszont rugalmas fogyasztók választási lehetőségeinek bővülését hozta az ún. fapados légitársaságok (Germanwings, Snowflake, Sky Europe) 2003-as ferihegyi megjelenése. Ugyan a nemzetközi légiforgalom számára időszakosan tíz repülőtér áll rendelkezésre, menetrendszerű, nagygépes forgalom csak Ferihegyen van, a debreceni, péri, pécsi, szegedi repterek regionális repülőtérre alakítására illetve fejlesztésére tett kísérletek eddig kudarcot vallottak. A **vízi közlekedés** területén változás, hogy a Balaton-parti önkormányzatok ingyenes juttatásként tulajdont szereztek a MAHART-ban.

64. A közúti áruszállítás piacát továbbra is erős verseny jellemzi, a piacon 4-5 vállalkozás a meghatározó, azonban jelentős piaci részesedéssel egyik vállalat sem rendelkezik. A közúti áruszállítás és az állami tulajdonban lévő MÁV által üzleti alapon működtetett vasúti áruszállítás egymás hatékony versenytársa.

65. A hitelintézeti piacokon folytatódott a szervezeti koncentráció: a Postabank az Erste Bankhoz, a Konzumbank a Magyar Külkereskedelmi Bankhoz került, a Lakáskassza és a Fundamenta fúziójával pedig kettőre csökkent a lakástakarék-pénztárak száma. Az összefonódások a versenyt várhatóan előnyösen befolyásolják, az érintett vállalkozások egyesített ereje komolyabb ellensúlyt jelent a piacvezető vállalkozásokkal szemben, a piaci szereplők számának csökkenését kedvezően ellensúlyozza a szélesebb körű hálózat rendelkezésre állása. A szektorban erős a verseny, ugyanakkor a keresletélénkítő gazdaság-

politikának, az expanzív jövedelempolitikának köszönhetően magas a jövedelmezőség. A gazdaságpolitikából fakadóan elsősorban a lakossági piacok, szolgáltatások fejlődése volt megfigyelhető. A kibocsátott bankkártyák száma meghaladta a 6 milliót, és az elfogadó helyek száma is jelentősen nőtt. Két új bank kezdte meg működését: a regionális Hypo Bank Burgenland Sopron Rt. és a 2002-ben alapított Bank of China (Hungária) Hitelintézet Rt..

66. A biztosítási piacokon szintén erős a verseny, és például a kötelező gépjármű felelősségbiztosításoknál a fogyasztói informáltság, a termékek jobb összehasonlíthatósága minden korábbit meghaladó mértékű év végi biztosítót váltást eredményezett (az utóbbi évek átlagának mintegy dupláját kitevően, 200 ezren váltottak). A piaci korrekció jegyében tovább csökkent a nyugdíjpénztárak száma, ugyanakkor jelentősen nőtt az egészség- és öngyógyító pénztárak száma.

67. Az egyéb gazdasági szolgáltatások közül a fogyasztási cikkek javítása megoldott, a szervíz hálózatokba nem kerülhet be minden vállalkozás, mivel a gazdaságos munkavégzés bizonyos munkavolumen alatt nem lehetséges. A **reklámpiacon** megállt a megelőző egy-két év erőteljes koncentrációs folyamata. A **fodrászat, szépségápolás** piaca jelentősen átalakult, sok volt a pályaelhagyó, az üzlethálózat is szűkült, mert tökeigényesebbé vált a szolgáltatás.

1.2. A jogszabályi környezet változásai

68. A versenytörvény EU csatlakozás miatti módosítására⁸ 2003 májusában került sor. E jogharmonizációs lépésnek az eljárási szabályok módosításával több célja is volt.

69. Célként szerepelt, hogy a GVH hatásköri/eljárási szabályait az EU csatlakozás következtében előálló új helyzethez igazítsa, továbbá, hogy a két jogrendszer – a közösségi és a hazai versenyjog – közötti viszonyrendszert rendezze, illetve lehetővé tegye, hogy a GVH a csatlakozást követően eleget tegyen a közösségi versenyjog végrehajtását szolgáló 1/2003/EK⁹ tanácsi rendeletben fog-

⁸ 2003. évi XXXI. tv. a tisztességtelen piaci magatartás és a versenykorlátozás tilalmáról szóló 1996. évi LVII. törvény módosításáról

lalt, a tagállami versenyhatóságokra megfogalmazott kötelezettségeknek, azaz képes legyen a közösségi versenyszabályok közvetlen alkalmazására.

70. A törvénymódosításnak a csatlakozással egyidejűleg hatályba lépő legfontosabb pontjai⁹: (1) kiterjesztik a versenytörvény hatályát, amennyiben a versenytörvény eljárási szabályait rendeli alkalmazni az EK-Szerződés 81. és 82. cikkei alkalmazása során is; (2) rendezik azt, hogy mit kell tenni abban az esetben, ha az Európai Unió tagállamai versenyhatóságainak együttműködése következtében a magyar versenyhatóságtól egy ügy a hálózat más tagjához kerül át; (3) részletezik az eljárási tennivalókat arra az esetre, amikor a GVH a Bizottság eljárását helyszíni vizsgálat során a bírósági engedély beszerzésével segíti, illetve amikor a Bizottság vagy a hálózat bármely más tagja kérésére vizsgálati cselekményt folytat magyar honosságú vállalatnál; (4) szabályozzák a közösségi eljárási szabályok által bevezetett tagállami versenyhatóság – tagállami bíróság viszonyrendszer, részletes szabályokat fogalmazva meg az együttműködés kereteire és mikéntjére.

71. Bizonyos értelemben a jogszabályi környezet változását érinti az a körülmény is, hogy a csatlakozást követően a GVH köteles lesz a közösségi versenyjogot alkalmazni minden olyan esetben, amikor az adott versenyjogi magatartás – versenykorlátozó megállapodás, vagy erőfölényes visszaélés – érintheti a tagállamok közötti kereskedelmet. Ugyanakkor 2004 májusától a közösségi versenyjog szabályai változnak és nem lesz többé lehetőség a versenykorlátozó megállapodások egyedi mentesítésére. Ez a lehetőség azonban továbbra is fennmarad a hazai versenyjogban. Ez, amellett, hogy eltérés a közösségi és a magyar versenyszabályozás tekintetében, bizonyos mértékben csökkenti a jogbiztonságot: a vállalkozások feladata annak megállapítása, hogy versenykorlátozó megállapodásaikra a közösségi, vagy a hazai versenyjog szabályai vonatkoznak. (Másképp a mentesítési rendszer átmenetileg biztonságot nyújt a vállalkozások számára a tekintetben, hogy megállapodásuk nem ütközik a versenytörvény tilalmába.) Az eltérés mielőbbi kiiktatása ezzel

⁹ A Tanács 2002. december 16-i 1/2003/EK rendelete a Szerződés 81. és 82. cikkében lefektetett versenyszabályok végrehajtásáról

¹⁰ *Részletszabályok a függelékben*

együtt célszerűnek mutatkozik – mintegy kijelölve a következő időszak versenyjogi változásainak az irányát is.

72. A közösségi csoportmentességi rendeletek közelmúltbeli módosításai – előbb 2002-ben a gépjármű forgalmazási és szerviz megállapodásokra vonatkozó rendeletet, majd 2003-ban a biztosítási ágazat megállapodásaira vonatkozó rendelet – jogközelítése 2003 során aktuálissá vált¹¹. Az év során került sor arra a szakmai előkészítő munkára, amely e rendeleteket illetően meghatározza a további tennivalókat. E rendeletek jogharmonizációja hazai kormányrendeletek formájában 2004 februárjában megtörtént.

73. Az Alkotmánybíróság (AB) a verseny szabadságát következetesen nem alapjognak, hanem a piacgazdaság alapvető feltételének tekinti, azaz a verseny jogszabályok általi korlátozását akkor tekinti alkotmányosnak, ha a korlátozások az általuk szolgálható célokhoz képest nem aránytalanok, ugyanakkor feltétlenül szükségesek. Ezen arányossági kontroll során az AB következetesen alkalmazza azt az elvet, hogy nem vizsgálja az adott jogszabály célszerűségének, hatékonyságának és igazságosságának kérdéseit, mert ezeknek a szempontoknak a kezelése a jogalkotói mérlegelés körébe tartozik. Lévén, hogy a tennivalóknak nincsen törvényes felhatalmazása ezeknek a további arányossági szempontoknak a kezelésére, szükségszerűen csupán a kirívó esetekben, az alapjogi sérelmek esetén kerül kimondásra az alkotmány sértés. 2003-ban a versenyjog területét az Alkotmánybíróság kettő határozata érintette.

74. Az AB helyt adott annak az indítványnak, amely alkotmányellenesnek tartotta Sajóbáony önkormányzatának **közterület használati díjak** mértékéről szóló rendeletét.¹² Az önkormányzati rendelet szerint a szeszes italt árusító és kimérő vállalkozó a többi kereskedelmi tevékenységet folytató vállalkozóhoz képest jóval magasabb közterület használati díjat köteles fizetni.

¹¹ 247/1997. (XII. 20.) Korm. rendelet a gépjármű-forgalmazási és szerviz-megállapodások egyes csoportjainak a versenykorlátozás tilalma alól történő mentesítéséről

¹² 21/2003 (IV.18.) AB határozat

75. Az AB gyakorlata szerint alkotmányellenes megkülönböztetés csak összehasonlítható jogosultak és kötelezettek között vehető fel. A diszkrimináció vizsgálatánál központi elem annak meghatározása, hogy kiket kell egy csoportba tartozóknak tekinteni. A diszkrimináció alkotmányos tilalma csak a szabályozás szempontjából egy csoportba tartozókra vonatkozik. A diszkrimináció vizsgálatának ennek megfelelően az egy csoportba tartozók közötti különbségtétel volt a tárgya, továbbá az, hogy az önkormányzat által alkalmazott megkülönböztetésnek volt-e tárgyilagosa indoka.

76. Az AB megállapította, hogy az önkormányzat a szeszárúsítás, szesz ital forgalmazás önkormányzati rendeletben megállapított közterület-használati díját olyan szabályozási szempontokra alapította, amelyek a közterület használatával nincsenek összefüggésben, s ezzel **a díj mértéke tekintetében nem releváns szempont alapján, önkényesen, ésszerű indok nélkül tett megkülönböztetést a közterületet azonos feltételek mellett használó kereskedelmi, vendéglátó-ipari közterület-használók között.** Ez a különbségtétel alkotmányosan nem indokolható, ezért a rendelet kifogásolt részét hatályon kívül helyezte.

77. A másik ügyben¹³ az indítványozó álláspontja szerint a pécsi önkormányzat **köztemetőkről és a temetkezésről** szóló rendeletének¹⁴ (Ör) vizsgált bekezdése ellentétes a temetkezési törvény¹⁵ (Ttv) rendelkezésével mivel kizárja annak lehetőségét, hogy az eltemetettő teljes körű temetkezési szolgáltatást vegyen igénybe, holott a Ttv., és annak végrehajtási rendelete¹⁶ (Vhr.) a teljes körű temetői szolgáltatást "helyezi[k] előtérbe". Az indítványozó álláspontja szerint az Ör. vitatott bekezdése kizárja a temetkezési vállalkozásokat egyes temetkezési szolgáltatásokból, s a Ttv-vel ellentétes módon az üzemeltető kizárólagos feladatkörébe sorol egyes temetkezési szolgáltatásokat, ezzel sértve a temetkezési szolgáltatók közötti hátrányos megkülönböztetés Ttv-ben foglalt tilalmát. Az indítvány szerint ez ellentmond az Alkot-

¹³ 40/2003 (VII.2.) AB határozat

¹⁴ Pécs Megyei Jogú város önkormányzatának 57/1999. (XII. 15.) köztemetőkről és a temetkezés rendjéről szóló rendelete

¹⁵ 1999. évi XLIII. tv. a temetőkről és a temetkezésről

¹⁶ 145/1999. (X. 1.) Korm. rendelet a temetőkről és a temetkezésről szóló 1999. évi XLIII. tv. végrehajtásáról

mány azon rendelkezésének¹⁷, mely szerint helyi képviselő testület rendelete nem lehet ellentétes magasabb szintű jogszabállyal.

78. Az AB az indítványt megalapozottnak találta, és kifejtette, hogy a **Ttv. arra nem ad felhatalmazást, hogy alacsonyabb szintű jogszabály bizonyos temetkezési szolgáltatásokat bármely temetkezési szolgáltató vagy az üzemeltető kizárólagos jogkörébe utaljon, mint ahogy arra sem, hogy üzemeltetői feladatot temetkezési szolgáltatásként szabályozzon.** Az Ör. tehát a Ttv-ben biztosított felhatalmazáson túlterjeszkedve zárta ki egyes temetkezési szolgáltatási tevékenységek végzéséből a temetkezési szolgáltatókat, amely sérti az Alkotmány hivatkozott bekezdését.

79. Az AB viszont határozatában – a felülvizsgálat tárgyát képező önkormányzati rendelet – hatályban tartott bekezdésével megerősítette az önkormányzat azon jogát, hogy az önkormányzat – a határozat indoklásában (III. rész 2. pont második bekezdés) hivatkozott Ttv. 41.§ (3) bekezdésének f) pontjában kapott felhatalmazásra visszavezetve – jogosult a temetői szolgáltatások rendjének szabályozása keretében annak előírására, hogy „A temetkezési szolgáltatások közül a ravatalozással, sírnyitással, sírhelyek ki- és visszahantolásával, temetőn belüli hűtéssel, szállítással kapcsolatos feladatok ellátására a köztemetőben, az üzemeltető szakszemélyzetének és berendezéseinek igénybevétele kötelező”.

80. 2003. jelentős eseményei közé tartoznak a GVH elnöke és a Versenytanács elnöke által együttesen kiadott **közleménytervezetek** (időközben elnyerték végleges formájukat és 2004 januárjában kiadásra kerültek) **a fúziók engedélyezése, a bírságszámítás és az engedékenységi politika** témájában. Ezek célja a jogbiztonság növelése, a hivatal tevékenységének átláthatóbbá és kiszámíthatóbbá tétele volt. A közleménytervezetek kidolgozása a GVH több mint egy évtizedes jogalkalmazási gyakorlata alapján történt, a szakmai közönség, illetve nemzetközi szervezetek¹⁸ bevonásával. Fogadtatásuk igen

¹⁷ 1949. évi XX. tv. A Magyar Köztársaság Alkotmánya 44/A.§ (2)

¹⁸ OECD, Európai Bizottság

pozitívnak mondható, remélhetőleg elősegítik a vállalkozások jogkövető magatartásra való ösztönzését.

81. A fúziós közlemény az egyszerűsített- és a teljes körű vizsgálatot igénylő fúziók megkülönböztetésére szolgáló szempontok¹⁹ részlet-szabályait foglalja össze. A GVH ezen szempontokat figyelembe véve dönti el, hogy az összefonódási kérelmet egy egyszerűbb, vagy egy összetettebb eljárási rend alapján bírálja el.

82. A bírságszámításról szóló közlemény²⁰ azokat a jogszabály által meghatározott szempontokat részletezi, amelyek alapján a GVH meghatározza az antitröszt ügyekben (versenykorlátozó megállapodások és gazdasági erőfölénnyel való visszaélés) kiszabott versenyfelügyeleti bírság mértékét. A figyelembe vett szempontokat és ezek – a közlemény mélységéig menő – indoklását a jövőben fel kell tüntetni a bírságot kiszabó versenytanácsi határozatokban.

83. A bírságszámításról szóló közleménnyel szorosan összefügg a GVH engedékenységi politikájáról szóló közleménye²¹, amely azokat a feltételeket határozza meg, amelyek teljesülése esetén a kartellben²² részt vevő, és a kartell feltárását tevékenyen elősegítő vállalkozások mentesülhetnek az egyébként kiszabandó bírság egésze, vagy annak egy része alól.

¹⁹ A GVH elnökének és a Versenytanács elnökének 1/2003 számú közleménye az egyszerűsített és a teljeskörű eljárásban engedélyezhető összefonódások megkülönböztetésének szempontjairól

²⁰ A GVH elnökének és a Versenytanács elnökének 2/2003. számú közleménye az antitröszt ügyekben alkalmazandó bírságszámítási módszertanról

²¹ A GVH elnökének és a Versenytanács elnökének 3/2003. számú közleménye a kartellek feltárását segítő engedékenységi politika alkalmazásáról

²² A kartell: olyan megállapodások vagy összehangolt magatartások (továbbiakban: megállapodás), amelyek közvetlenül vagy közvetve az árak rögzítésére, a piac felosztására – beleértve a versenytárgyalási összefogást is -, vagy termelési, eladási kvóták meghatározására irányulnak.

Függelék

A versenytörvény módosítása

84. A tisztességtelen piaci magatartás és a versenykorlátozás tilalmáról szóló 1996. évi LVII. törvény módosítására a 2003. évi XXXI. törvénnyel került sor, melynek lényegesebb rendelkezései a következők.

85. A 2003. évi XXXI. törvény 1.§-a kiegészíti a versenytörvény 1.§-ában megfogalmazott hatályt. Ennek értelmében az EK-Szerződés 81. és 82. cikkeinek alkalmazása során az e cikkek hatálya alá eső piaci magatartásra is a versenytörvény eljárási rendelkezéseit kell alkalmazni minden olyan esetben, ha az 1/2003/EK rendelet alapján a GVH vagy magyar bíróság eljárásának van helye.

86. A törvénymódosítás 2.§-a a versenytörvény 33.§-át egy új, (3) bekezdéssel kiegészítve rögzíti, hogy a GVH látja el mindazokat a feladatokat, amelyeket az európai közösségi versenyszabályok a tagállami versenyhatóságok hatáskörébe utalnak.

87. A törvénymódosítás 3.§-a a versenytörvény 36.§-ának (1) bekezdését egy új e) ponttal egészíti ki, felhatalmazást adva ezzel a GVH elnökének, hogy a Bizottság mellett működő, a tagállami versenyhatóságok képviselőiből álló két tanácsadó bizottságban a GVH-t képviselő személyeket kijelölje.

A törvénymódosítás 5.§-a a versenytörvény jelenlegi 65/A.§-ának (2) bekezdését módosítja, amennyiben a korábban csak „az ügyfél bármely vezető tisztségviselője” elleni vizsgálati fellépés lehetőségét kiterjeszti „az ügyfél alkalmazottjára (megbízottjára)” is.

88. A 91/A.§ szerint az EK-Szerződés 81. és 82. cikkének alkalmazása során a versenytörvény rendelkezéseit („általános” eljárási szabályait) az új XIV. fejezetben, illetve az 1/2003/EK rendeletben meghatározott eltérésekkel kell alkalmazni. A § egy további bekezdése a versenytörvény rendelkezései és az EK fúziós rendelet közötti viszonyrendszert tisztázza. Ez kimondja, hogy a versenytörvény rendelkezéseit akkor kell alkalmazni, ha a közösségi rendelet erről rendelkezik, továbbá megjelöli a bekezdés az új fejezet releváns §-ait.

89. A törvény 92/B.§-a kimondja, hogy a GVH-nak az 1/2003/EK rendeletben meghatározott módon kell együttműködni a közösségi versenyhatósággal, valamint az összes többi tagállam versenyhatóságával.

90. A módosítás szerinti 91/C.§ előírja, hogy az eljáró versenytanács a versenytörvény 73.§-a szerinti előzetes álláspontjával tesz eleget a rendelet szerinti előbb vázolt kötelezettségének. A tárgyalást olyan módon kell kitűzni, hogy az legkorábban ezen információadást követő 30. napon tartható meg.

91. A 91/D.§ kimondja, hogy a GVH döntéshozó szerve, a Versenytanács a Bizottságtól, vagy más tagállami versenyhatóságtól beszerzett bizonyíték felhasználása esetén a határozatának érdemi indoklásában az 1/2003/EK rendeletben meghatározott módon köteles alátámasztani a bizonyítékok felhasználhatóságát. Ez azért szükséges, mert az ilyen bizonyítékok felhasználhatóságát a közösségi rendelet fokozott jogi garanciákkal támasztja alá.

92. A 91/E.§-a lehetővé teszi a GVH vizsgálója számára, hogy a vizsgálat elrendelését megtagadja egy olyan bejelentés esetén, amelyben más tagállami versenyhatóság már eljárást indított. Ha már folyamatban lévő hazai eljárásban kerül sor az ügy átadására, akkor a GVH vizsgálója – vagy ha már az eljárás a döntéshozási szakaszban van, akkor az eljáró versenytanács tagja – dönthet úgy, hogy az eljárást felfüggeszti, vagy megszünteti. Azokban az esetekben, ha a másik oldalon a Bizottság jelenik meg, akkor nincs mérlegelési lehetőség, a panaszt vissza kell utasítani, vagy a már korábban elindított hazai eljárást meg kell szüntetni. A 91/E.§ egyik bekezdése kimondja, hogy az ilyen határozatok ellen nincs helye jogorvoslatnak.

93. A 91/F.§ új eljárási részletszabályokat fogalmaz meg. A versenytörvény 65/A.§ (1) bekezdése már 2000 decemberében bevezette az „ügyfél, valamint a vele kapcsolatban álló vállalkozások üzleti helyiségeinek” (ideértve a járművek és bármilyen üzleti tevékenységhez használt terület) kutatási lehetőségét. Hasonlóképpen megfogalmazta a 65/A.§ (2) bekezdése az „ügyfél bármely vezető tisztségviselője”, valamint a felette irányí-

tást gyakorló más személy magáncélú helyiségeinek és gépjárműveinek kutatási lehetőségét. Ilyen esetekre a 65/A.§ (3)-(4) bekezdései a bíróságnak a vizsgálati cselekmények előzetes jóváhagyására vonatkozó eljárására fogalmazznak meg részletszabályokat. A § (6) bekezdése a GVH eljárására, a (7) bekezdés pedig a rendőrség közreműködésének igénybevételére ad eljárási szabályt.

94. A törvénymódosítás a 65/A.§-ra hivatkozva kimondja, hogy ezeket az eljárási szabályokat kell alkalmazni azokban az esetekben is, amikor a Bizottság eljárása során a vállalkozás helyiségeibe (járműveibe, stb.), vagy akár a magánhasználatú helyiségekbe (járművekbe, stb.) való kutatás szükségessége merül fel. A módosítás hivatkozik a tanácsi rendeletre, jelezve, hogy a magyar bíróság, miközben a helyszíni vizsgálat engedélyezésére vonatkozó előzetes engedélyét fontolgatja, a rendeletben meghatározott feltételeket kell, hogy mérlegelje. Ugyanez vonatkozik azokra az esetekre is, amikor a magyar bíróság a fúziós rendelet alapján folytatott eljárásban engedélyez helyszíni vizsgálatot. A bírósági előzetes jóváhagyást kezdeményezheti a Bizottság közvetlenül a magyar bíróságnál, de lehetősége van arra is, hogy ehhez a GVH közreműködését vegye igénybe. Amennyiben a vizsgálati cselekmény végrehajtásához a rendőrség közreműködése mutatkozik szükségesnek, ennek biztosítása a Bizottság kérelmére a GVH feladata.

95. A 91/G.§ előírja, hogy amikor az 1/2003/EK rendelet alapján a GVH vizsgálati cselekmény lefolytatását végzi más versenyhatóság kérésére, a kérelem teljesítéséhez a versenytörvény szabályait kell alkalmaznia. Tekintettel azonban arra, hogy ehhez nem szükséges a GVH-nak egy teljes versenyfelügyeleti eljárást lefolytatnia, rögzíti, hogy az eljárásban nincs helye érdemi határozat meghozatalának, az eljárás a vizsgálónak a beszerzett információk átadásáról szóló határozatával zárul. Ugyanezt az eljárási lehetőséget teremti meg a rendelkezés az EK fúziós rendelet szerinti esetleges vizsgálati cselekmény elvégzésére irányuló kérelem esetére.

96. A 91/H.§ a rendelettel megcélzott *amicus curiae* rendszer megalapozását szolgálja. Az új § szerint a bíróságoknak azokban a perekben, amelyekben az EK-Szerződés 81. és 82. cikkét alkalmazzák, a Polgári perrendtartásról szóló törvény²³ rendelkezéseit a törvénymódosítás vonatkozó §-ában és az 1/2003/EK rendeletben meghatározott eltérésekkel kell alkalmazniuk. A sajátos szabályok értelmében a bíróságoknak a közösségi versenyszabályok alkalmazása esetén haladéktalanul értesíteniük kell a Bizottságot és a GVH-t egyaránt. (E szabály alól kivételt képez az az eset, amikor a GVH a perben egyébként is szerepel és ily módon szerez tudomást az eljárásról.) A Bizottságnak és a GVH-nak egyaránt módja van arra, hogy a tárgyalás berekesztését megelőzően írásos észrevételt tegyen az ügyhöz az EK-Szerződés 81. és 82. alkalmazására vonatkozóan. Ha bármelyikük a szóbeli előadás jogával kíván élni, erről a bíróságot értesíteni kell. A Bizottság és/vagy a GVH észrevételeiben foglaltak a perben bizonyítékként használhatóak fel. Ahhoz, hogy észrevételeiket kialakíthassák, a Bizottság vagy a GVH kérheti a bíróságot, hogy a per azon iratait küldje meg, amelyek a vélemény kialakításához szükségesek lehetnek, de e helyett lehetséges az is, hogy a bíróság az iratbetekintés jogát biztosítja. Amennyiben a bíróság a Bizottságtól tény- vagy jogkérdésben kíván tájékoztatást kapni, akkor erről végzést hoz, amely ellen a feleknek nincs fellebbezési lehetősége.

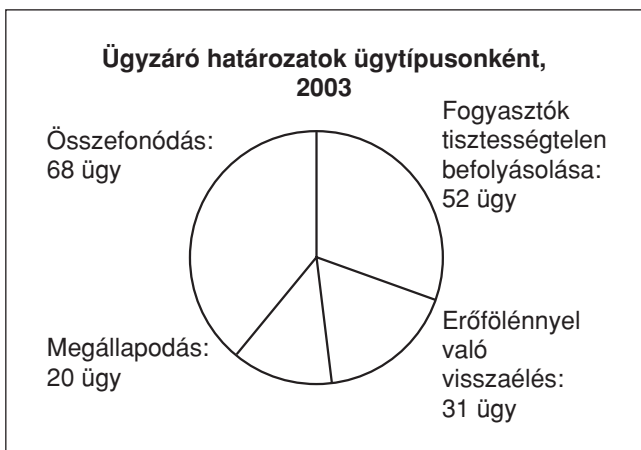
97. A bíróság ítéletének a Bizottság részére történő továbbítását illetően a 91/H.§ úgy rendelkezik, hogy a bíróság az ítéletét haladéktalanul meg kell, hogy küldje az Igazságügyi Minisztériumnak. Az Igazságügyi Minisztérium az ítéletet a Bizottsághoz és a GVH-hoz is eljuttatja.

²³ 1952. évi III. tv. a polgári perrendtartásról

II. ELJÁRÁSOK

98. A Gazdasági Versenyhivatal (GVH) eljárásai kérelemre vagy hivatalból indulnak. Kérelemre indul az eljárás olyankor, amikor az ügyfelek közötti megállapodás versenytörvény szerinti minősítését, vagy amikor a közöttük tervezett összefonódás engedélyezését kérik a hivataltól. Hivatalból indulnak az eljárások a fogyasztói döntések tisztességtelen befolyásolása, tiltott versenykorlátozó megállapodás és az erőfölénnyel való visszaélés gyanúja esetén. Ugyancsak indítható eljárás hivatalból, ha az eljárás kérelmezésének lett volna helye, de azt elmulasztották. A hivatalból eljárások vagy a GVH észlelése vagy bejelentés, esetleg ágazati vizsgálat tapasztalatai alapján indulnak.

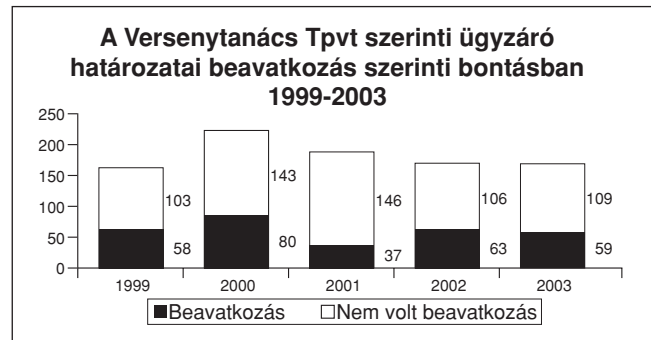
99. A GVH 2003-ban 172 versenyfelügyeleti eljárást folytatott le, amelyből 168 zárult versenytanácsi határozattal²⁴. Ebből a 2002. évihez hasonlóan 52 a fogyasztói döntések tisztességtelen befolyásolásával kapcsolatos, 116 pedig anti-tröszt (vagyis a verseny korlátozásával, illetve a korlátozott versenyhez kötődő visszaéléssel kapcsolatos) ügy volt.

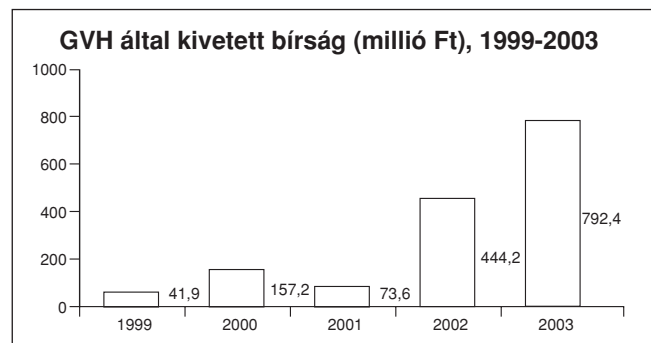
100. Az anti-tröszt ügyeken belül enyhén emelkedett a versenykorlátozó megállapodás tilalmába ütköző ügyek súlya, és kismértékben emelkedett a fúziós ügyek száma is. Az összes versenytanácsi döntéssel zárult eljárásból 73 indult kérelemre, 95 pedig hivatalból. A GVH versenyfelügyeleti beavatkozásainak száma a 2002-ben el-

²⁴ A 168 ügy közül háromban két ügytípust érintően (mindhárom esetben erőfölénnyel való visszaélés és versenykorlátozó megállapodás kapcsán) is vizsgálódott a versenytanács, így az ügytípusonként számított ügyszám-összeg 171 – ez jelenik meg a kördiagramon.

ért szint közelében maradt: 59 alkalommal (37 fogyasztói döntések tisztességtelen befolyásolásával kapcsolatos és 22 anti-tröszt ügyben) került sor beavatkozásra.

101. A GVH 40 esetben, összesen 792,38 Mft értékben szabott ki bírságot – ez jóval meghaladja a 2002-ben összesen 40 esetben kivetett 444,15 Mft, illetve a 2001-ben összesen 24 esetben kivetett 73,9 Mft bírságot.

102. A bírság növekedése összecszerúségében javarészt az anti-tröszt ügyekhez, azon belül is a versenykorlátozó megállapodásokhoz köthető (638,5 Mft). Ez – az ügyek szükségszerű egyediségétől és a bírságösszegek ennek megfelelő hol kisebb, hol nagyobb voltán túl – már a korábbiaknál erőteljesebben fejezi ki, hogy milyen káros az ilyen versenykorlátozó megállapodások léte a fogyasztókra. A fogyasztók tisztességtelen befolyásolása tárgykörben kivetett bírság tekintetében szintén jelentős a növekedés – az ezen a jogcímen kivetett bírság ezzel a 2002-es 35 Mft-ről 90 Mft-ra nőtt. Az erőfölényes ügyek tekintetében kivetett bírság 2003-ban ugyanakkor a korábbi év mintegy negyedét – 55,5 Mft-ot – tette ki, ami jelentős részben az ügyek egyediségének tudható be.

103. A Versenytanács 2003-ban öt esetben rendelt el szünetelést a jogsértés csekély súlyára, valamint arra tekintettel, hogy a jogsértő vállalkozás vállalta a jogsértés megszüntetését és az ab-

ból eredő károk gyors és hatékony jóvátételét. A szüneteltetett ügyek mindegyikében az eljárás – az utóvizsgálatot követően – megszüntetéssel zárult, mivel az eljárást kiváltó okok megszűntek, és megnyugtató, a versenyjog megsértését orvosoló megoldás született. A szüneteltetési ügyek fontos részét képezik a GVH tevékenységének azzal, hogy úgy számolják fel a tisztességtelenséget, hogy a vállalkozások maguk vállalják a jogsértő magatartás abbahagyását. Ez a verseny szempontjából ugyanolyan jelentőségű, mint a jogsértés szankcionálása, mivel megtörténik a törvénybe ütköző magatartás megszüntetése. 2003-ban, 2002-höz hasonlóan, ezek az ügyek jellemzően csekély súlyú fogyasztói megtévesztések voltak, melyeknél a hibákat kijavították (fogyasztói tájékoztató pontosítása, termékmegnevezés javítása, kifogásolt reklám beszüntetése).

104. Az alábbiakban részletes bemutatásra kerülnek a bejelentések és a versenyfelügyeleti eljárások tapasztalatai. A beszámoló nem említi meg külön minden határozatot; de a jogsértést megállapító – marasztaló, illetve szünetelést elrendelő – eljárások főbb adatait a melléklet tartalmazza. Az ügyek közül azok kerülnek részletes bemutatásra, amelyekben a jogalkalmazás tanulságai elvi jelentőségűnek tekinthetők, vagy amelyek tipikus, visszatérő, esetleg új piaci jelenségeket, anomáliákat mutatnak. Ebből a szempontból nemcsak a jogsértést megállapító határozatokat tartja a GVH figyelemre méltónak, hanem sok esetben a megszüntetéssel záruló eljárásokat is.

2.1. Bejelentések

105. A bejelentés intézménye a versenytörvény által nevesített sajátos jogintézmény, mely a versenyfelügyeleti eljárás megindítását megalapozó, indokoltságának vizsgálatára szolgáló eljárási szakasz. A GVH vizsgálóinak 60 nap²⁵ áll rendelkezésükre annak elbírálására, hogy adott bejelentésben sérelmezett magatartással összefüggésben indokolt-e vizsgálat elrendelése. A gyakorlatban ez a kérdés általában a határidő kimerülése előtt eldől.

²⁵ Ez a határidő egyszer 60 nappal meghosszabbítható.

106. A versenyfelügyeleti eljárás kérelemre vagy hivatalból indulhat; az utóbbi esetben akkor van lehetőség az eljárás megindítására, ha olyan magatartás vagy tevékenység jut a GVH tudomására, amely a versenytörvény rendelkezéseit sértheti, feltéve, hogy az eljárás a GVH hatáskörébe tartozik és a közérdek védelme érdekében szükséges az eljárás lefolytatása. A fentieknek megfelelően a bejelentés tehát a GVH tudomásszerzésének, észlelésének egyik formája, egy sajátos információforrás, amelyre a versenytörvény – a bejelentő érdekeinek, speciális eljárási helyzetének figyelembe vétele érdekében is – külön rendelkezéseket tartalmaz. A bejelentések esetében tehát a vizsgáló részben mérlegelése, részben a törvényben pontosan meghatározott objektív ismérvek alapján hozza meg fenti döntését.

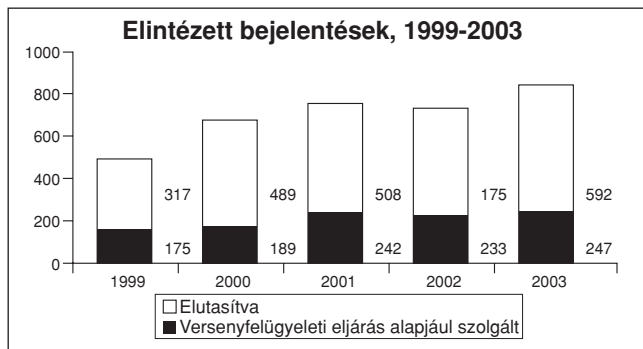
107. Ugyan a bejelentések megtételének formai kritériumai nincsenek, a GVH a bejelentők helyzetének megkönnyítése érdekében megszerkesztette azt az űrlapot, amely iránymutatást adhat számukra ahhoz, hogy bejelentésük tartalmazza mindazon tényeket, információkat, amelyek a törvény megsértését valószínűsíthetik. A gyakorlati tapasztalatok azt mutatják, hogy a bejelentők egyre gyakrabban élnek ezzel a GVH honlapján közzétett, illetve a GVH Ügyfélszolgálatán beszerezhető űrlap adta lehetőséggel.

108. A GVH Ügyfélszolgálat a fentiek mellett közvetlen információt nyújt a telefonon, illetve a személyesen érdeklődők számára a bejelentések megtételének lehetőségéről, illetve adott tényállás tekintetében támogatást nyújt a versenytörvény alkalmazásához és a versenyhivatali gyakorlatnak megfelelő értelmezéséhez. 2003-ban közel 1300 érdeklődő fordult az Ügyfélszolgálatához.

109. 2003-ban – 2002-höz (720) képest közel 17%-kal több – 839 bejelentéssel kapcsolatban hozott döntést a GVH, azaz rendelkezett a versenyfelügyeleti eljárás hivatalból történő megindításáról, avagy annak mellőzéséről. A 2003-ban benyújtott bejelentések nagy része továbbra is magánszemélyektől érkezett, azonban jelentős számú (170) bejelentés (az összes bejelentés 20%-a) érkezett az egyes közigazgatási szervektől való áttétel révén, melyek közül a legtöbb áttélt (113) – az előző évek gyakorlatának megfele-

lően – a Fogyasztóvédelmi Főfelügyelőség és területi szervei rendelték el. Köszönhetően a GVH honlapján közzétett, a bejelentések elektronikus fogadására létrehozott e-mail címnek, az elmúlt évekhez képest az elektronikus úton benyújtott bejelentések számának folyamatos emelkedése figyelhető meg. (2003-ban a bejelentések 5%-a érkezett ezen az úton.)

110. A 2003-ban elbírált bejelentések 70%-át, 592 bejelentést utasított el jogerősen a GVH, melyek jelentős részét továbbra is azok a bejelentések alkotják, melyek a versenytörvény tárgyi hatálya alá nem tartozó magatartásokat kifogásoltak.

111. A bejelentések megközelítőleg 30%-a (247) – ez az 1999-2002. évekhez hasonló arány – nyomán 81 versenyfelügyeleti eljárás indult oly módon, hogy esetenként több bejelentés – pl. azonos tényállás, azonos bejelentett okán – egy eljárásban történő összevonására került sor. E bejelentések alapján a 2003-ban megindított versenyfelügyeleti eljárások többsége (48 ügy) továbbra is a fogyasztói döntések tisztességtelen befolyásolásának tilalmába ütköző magatartásokkal függött össze, jelentős részük (28 ügy) kapcsolódott az erőfölénnyel való visszaélés tilalma ellenére megvalósított piaci magatartásokhoz, míg a GVH 5 esetben figyelt fel versenykorlátozó megállapodás lehetőségére bejelentői beadvány alapján.

112. A 2003-ban a bejelentők által leginkább sérelmezett magatartások a hírközlési szolgáltatók, azon belül elsősorban a kábeltelevíziós szolgáltatók díjemeléssel, programcsomag-összeállításal, illetve egyéb szerződéses kikötések alkalmazásával kapcsolatos magatartásai voltak, de továbbra is nagyszámú bejelentés érintette a vállalkozások hirdetési és reklámtevékenységét.

113. Azon döntések ellen, amelyek esetében a bejelentés nyomán a vizsgáló nem tartotta indokoltnak a versenyfelügyeleti eljárás megindítását, a bejelentők 117 esetben nyújtottak be jogorvoslati kérelmet a Versenytanácsához, mely ezeket 10 esetben elfogadta, 107 esetben pedig – helyt adva a vizsgálói határozatnak – elutasította. A jogorvoslati kérelmet elutasító versenytanácsi döntéssel szemben 21 esetben nyújtottak be közigazgatási határozat bírósági felülvizsgálatára irányuló jogorvoslati kérelmet a Fővárosi Bírósághoz, mely bírói fórum 5 esetben adott helyt a bejelentő jogorvoslati kérelmének, míg a fennmaradó 16 esetben – megerősítve a Versenytanács állásfoglalását – elutasította azt.

114. Azon bejelentéseket, amelyek elintézésére a GVH hatáskörrel nem rendelkezik, átteszi az azok elbírálására hatáskörrel rendelkező hatósághoz a bejelentő e tényről történő egyidejű értesítése mellett. 2003-ban 2002-höz (21) képest jelentősen több (42) – jellemzően a Fogyasztóvédelmi Főfelügyelőséghez és területi szerveihez, a Magyar Energia Hivatalhoz, valamint a Hírközlési Felügyelethez és területi szerveihez való – áttételről határozott a GVH.

2.2. Versenyfelügyeleti eljárások

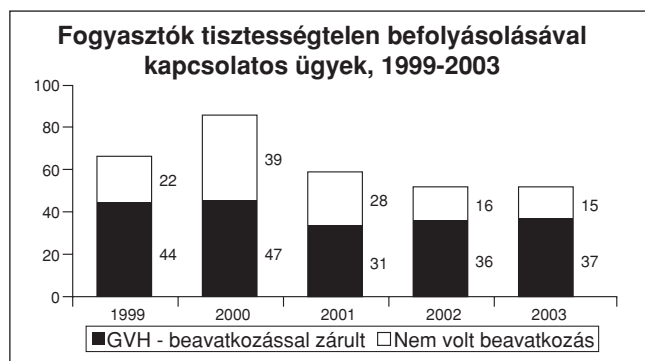
2.2.1. Fogyasztói döntések tisztességtelen befolyásolása

115. A versenytörvény III. fejezete tiltja a fogyasztói döntések tisztességtelen befolyásolását a gazdasági versenyben, azaz a fogyasztók megtévesztését valamint választási szabadságukat indokolatlanul korlátozó üzleti módszerek alkalmazását. A fogyasztók megtévesztésének minősül, ha valaki egy termék vagy szolgáltatás áráról, lényeges tulajdonságáról valótlan vagy valós tény megtévesztésre alkalmas módon állít, azt ily módon jellemzi, vagy lényeges tulajdonságairól bármilyen más, megtévesztésre alkalmas tájékoztatást ad. Megtévesztés az is, ha elhallgatják, hogy az áru nem felel meg a jogszabályi előírásoknak vagy az áruval szemben támasztott szokásos követelményeknek, illetve, hogy a felhasználása a szokásostól lényegesen eltérő feltételek mellett történhet. A versenytörvény ezeken túl tiltja az áru értékesítésével, forgalmazásával összefüggő, a fogyasztó vásárlási el-

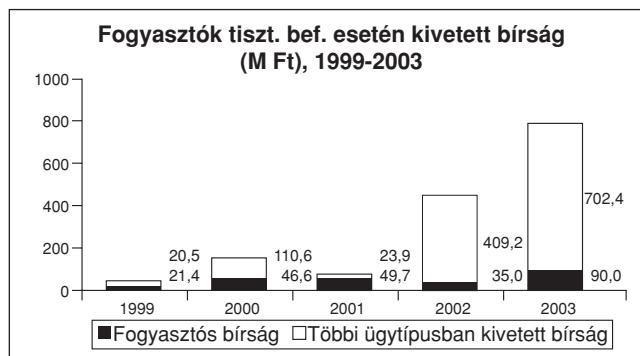
határozását szintén befolyásoló körülményekről (forgalmazási mód, fizetési feltétel, ajándék, engedmény, nyerési esély) megtévesztésre alkalmas tájékoztatást, valamint a különösen előnyös vásárlás hamis látszatának keltését is. A fogyasztók választási szabadságát indokolatlanul korlátozó üzleti módszerek azok, melyek jelentősen megnehezítik a termék vagy szolgáltatás értékének valós megítélését, más áruval vagy más ajánlattal történő tárgyszerű összehasonlítását. Ilyen módszereknek minősül valamennyi agresszív üzleti fogás, a kirívó árengedmények, különleges kedvezmény vagy ajándékok ígérete.

116. Fontos hangsúlyozni, hogy a versenytörvény e szakaszainak célja a fogyasztók jelentősebb körét érintő közvetlen és közvetett jóléti veszteségek elkerülése érdekében a verseny tisztaságának illetve torzítatlanságának fenntartása és az ehhez fűződő közérdek védelme, s nem az egyéni sérelmek orvoslása. Ezen előírások elősegítik a fogyasztói döntések szabadságát, védik a fogyasztók gazdasági érdekeit. A GVH a versenyfelügyeleti eljárások során vizsgálja, hogy a fogyasztó hozzájuthatott-e azokhoz az információkhoz, melyek körültekintő döntéséhez szükségesek, azaz őrökdi a megfelelő tájékoztatáshoz való jog érvényesülése felett. Mindezek a fogyasztói érdekek védelme mellett egyúttal a piac megfelelőbb működéséhez is hozzájárulnak.

117. 2003-ban 52 ügyzáró versenytanácsi határozat született a fogyasztói döntések tisztességtelen befolyásolását érintő rendelkezések alapján. Ebből 37 esetben került sor a GVH beavatkozására – a beavatkozások aránya a 2002. évihez hasonlóan viszonylag magas volt.

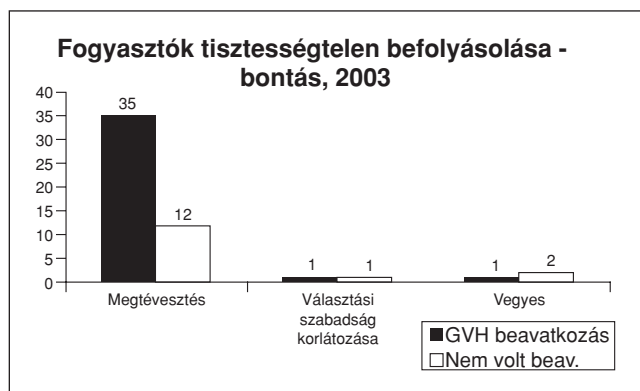
118. A 37 beavatkozásból 33 esetben került megállapításra komolyabb jogsértés, melyek közül 23 esetben összesen 90 M Ft bírságot szabott ki a Versenytanács.

119. A jogsértés megállapításával zárult ügyek közül 10 esetben a nem jelentős piaci hatás miatt bírság kiszabására nem került sor. Ezen felül négy esetben a csekély jelentőségű jogsértés miatt szüneteltek az eljárások, mely időszak alatt az ügyfelek korrigálták a hibákat, így azt követően a Versenytanács megszüntette ezeket az eljárásokat.

120. A fogyasztói döntések tisztességtelen befolyásolásával kapcsolatos ügyek túlnyomó többsége, az 52 ügyből 47 a fogyasztók megtévesztésével volt kapcsolatos, a fogyasztók választási szabadságának korlátozása 5 esetben merült fel, 3 esetben a fogyasztók megtévesztésével együtt.

121. 2003. folyamán is érzékelhető volt az a már a korábbi évek során kialakult tendencia, hogy az **egészségre ható termékekre** vonatkozó reklámok, tájékoztatások kapcsán elindult versenyfelügyeleti eljárások mind az ügyek számát, mind a jogsértések súlyát tekintve kiemelkedő jelentőségűek az ügytípuson belül. E piac fogyasztóit egészségügyi problémáik, testi vagy egyéb adottságokból adódó fogyatékoságaik fokozottan kiszolgáltatottakká teszik. Az egészségügyi tájékoztatás területén jelentkező anomáliák olyan súlyos problémákat vethetnek fel, hogy a közérdek fokozott védelme indokolja a még kis mértékben is zavart keltő reklámok elleni fellépést.

122. A döntési helyzetben fennálló információs aszimmetria, a gyártók, forgalmazók javára megvalósuló egyensúlytalanság miatt az általuk közrebocsátott információk mennyiségével és valósgátartalmával szemben támasztott szigorú követelmények hivatottak biztosítani, hogy ebben az összetett, döntési problémákkal terhelt helyzetben a fogyasztó választási szabadsága a lehető legteljesebb mértékben érvényesülhessen.

123. A magyarországi forgalomba kerülő, emberi fogyasztásra szánt termékek esetén kizárólag a jogszabályi felhatalmazással rendelkező intézmények jogosultak annak elbírálására, hogy egy adott termék milyen típusú, milyen hatásmechanizmusú árucategóriákba – **gyógyszer, gyógyszernek nem minősülő gyógyhatású termék vagy különleges táplálkozási igényeket kielégítő élelmiszer** – sorolható be. Gyógyhatást tulajdonítani egy készítménynek kizárólag akkor lehet, ha azt gyógyszerként vagy gyógyszernek nem minősülő gyógyhatású terméként engedélyezték, s ehhez a hatásokat vizsgálatokkal igazolták, melyek eredményeit a szakhatóság elfogadta. Az engedélyezési szabályrendszer által kialakított besorolási rendszer egyben kijelöli az egyes kategóriába tartozó készítmények előállítási, forgalmazási, reklámozási feltételeit, illetve népszerűsítésük korlátait is.

124. A versenytanácsi joggyakorlatban (VJ-20/2003, VJ-30/2003, VJ-96/2003, VJ-103/2003, VJ-122/2003) következetesen érvényre jut, hogy az élelmiszer termékcsoporthoz tartozó **étrend-kiegészítőkről és funkcionális készítményekről** közreadott reklám, hirdetés nem keltheti gyógyhatás hamis látszatát.

125. Az egészségre ható termékek esetén a potenciális fogyasztók sérülékeny fogyasztói csoportot alkotnak. A vásárlási döntés értékelési szakaszában a várt gyógyító, megelőző hatás minden egyéb tényezőt megelőz, az információkeresési és feldolgozási folyamatot pedig egyrészt az jellemzi, hogy az ilyen termékek lényeges tulajdonságainak elkülönítése, az ezekre vonatkozó információk mérlegelése a speciális szakértelemmel nem rendelkező fogyasztók számára nehézséget jelenthet, másrészt az emelhető itt ki jellemzőként, hogy a döntést megelőző kockázatmérlegelést alapvetően megnehezíti, hogy egy a döntés szempontjából lényeges tulajdonság, az esetleges mellékhatás nem ismerhető meg a vásárlás, tulajdonképpen a használat előtt. A különleges táplálkozási igényeket kielégítő élelmiszereket forgalmazó Pharma Nord Kft. ellen lefolytatott második eljárásban (VJ-122/2003) kiszabott jelentős, 18 MFT összegű bírság megállapításánál nyomatékos szempontként szerepelt, hogy az érzékeny fogyasztókat megcélzó, a döntési nehézségek kiaknázására építő, intenzív jogsértő reklámozási gyakorlat az érintett piaci szereplő üzletpolitikájának részévé vált.

126. A **gyógyszerkészítményekkel** kapcsolatos hirdetések csoportján belül a GVH külön kezeli a **nem vényköteles** termékek hirdetéseit, valamint a **vényköteles** termékek hirdetéseit. Ez utóbbiak reklámozása tilos a laikus fogyasztók számára. Kizárólag az orvosoknak, gyógyszerészeknek szóló gyógyszerismertetés formájában valósulhat meg e termékek népszerűsítése, tehát ezeknél a termékeknél a fogyasztói célcsoportot az orvosok alkotják. Az orvosok helyzete a vényfelírás során sajátos, nem ők a közvetlen fogyasztók, mégis kizárólag ők hozhatják meg a döntést az alkalmazandó készítmény kiválasztásakor. E megfelelő szakmai ismerettel rendelkező, professzionális fogyasztói kör megtévesztésére való alkalmassága esetében alkalmazott versenyjogi mérce mindig magasabb és szigorúbb, mint a laikus fogyasztók esetében.

127. A gyógyszerként engedélyezett Centrum A-tól Z-ig elnevezésű készítmény ügyében (VJ-5/2003) vizsgált reklámfilmekben elhangzott állítás, mely szerint kizárólag e készítmény képes 100%-ban fedezni a napi tápanyagszükségletet, szakmailag nem helytálló és alkalmas a fogyasztó

tók megtévesztésére. A Versenytanács a kifogásolt reklám kapcsán kiemeli, hogy gátat kell szabni annak az elterjedt és káros szemlélet tovább erősödésének, mely szerint a közös rendeltetésű célt az étrendkiegészítők és a gyógyszerek egymással azonosan képesek betölteni, illetve, hogy az étrendből bizonyos anyagok hiányoznak, melyek pótlása általában szükséges. Az ügyben kiszabott 5 MFt bírság összegének meghatározásakor a súlyosító körülmények között szerepelt, hogy a szer forgalmazója a szakhatóság korábbi véleményét nem vette figyelembe.

128. A vény nélkül adható gyógyszerként törzskönyvezett Remotiv filmtablettáról (VJ-123/2003) négy alkalommal a Kossuth Rádióban hangzott el ún. „testimonial” reklámbejátszás, melyben egy szereplő mintegy saját élményéről, tapasztalatairól számolt be. Az elhangzottak az egyes tünetekre vonatkozó valós tények megtévesztésre alkalmas módon történő állításával azt a téves benyomást keltették, hogy a készítmény súlyos depressziós állapotok kezelésére is alkalmas és valótlan tényállításként szerepelt, hogy a terméknek nincsenek mellékhatásai. A Versenytanács a jogsértést megállapította, bírság kiszabásától azonban eltekintett, mivel a konkrét esetben a speciális és generális prevenció eléréséhez a helyreigazító nyilatkozat közlését elégséges és hatékony szankciónak tekintette. A potenciális fogyasztók ezáltal pontosabb információkhoz jutnak, hogy a valóságnak megfelelő képet alkothassanak arról, milyen tünetek és kísérőjelenségek esetében javasolt valójában a készítmény szedése és az milyen mellékhatások kockázatával jár.

129. Ugyancsak a helyreigazító nyilatkozat közreadására kötelezés eszközével élt a Versenytanács a Kéri Pharma Kft. (VJ-21/2003) orvoslátogatói által terjesztett szórólap kapcsán. Ebben az esetben a versenytársi termékkel történő összehasonlítást tartalmazó reklámban a klinikai vizsgálatokra illetve a bizonyítékokon alapuló orvoslásra tett állítások révén valósult meg a fogyasztók megtévesztésére alkalmas magatartás. Tekintettel arra, hogy mind az eljárás alá vont fél, mind a versenytárs áruja vényköteles gyógyszernek minősül, ebben a helyzetben a készítményt ténylegesen felhasználó végfogyasztó nem rendelkezik választási szabadsággal, helyette orvosa dönt. A porcok pusztulásával járó korai

és középsúlyos artrózis betegség kezelését ellátó orvosok, mint professzionális fogyasztók megtévesztésére alkalmasnak ítélte a Versenytanács a szórólapon található információkat, figyelembe véve, hogy a konkrét vizsgálati eredmények nem feltétlenül állnak minden orvos rendelkezésére, amit alátámasztani látszik az is, hogy maga az eljárás alá vont sem ismerte a versenytárs termék klinikai vizsgálatait. A helyreigazító nyilatkozat tartalmát illetően a Versenytanács előírta, hogy az eljárás alá vont köteles közölni, hogy mind a saját, mind a versenytárs által forgalmazott termék rendelkezik a korábbi reklámban írt klinikai vizsgálatokkal, és mindkét áru megfelel a bizonyítékokon alapuló orvoslás követelményeinek.

130. A gyártók és forgalmazók közötti éles versenyben kialakuló versenytársi vita áll a szakorvosoknak, mint potenciális megrendelőknek küldött körlevél mögött is, melyben az egyik forgalmazó az onkológiai kezelés során használatos speciális tumorgátló injekciós oldatok hatóanyagára vonatkozó szabadalom kizárólagos hasznosítási jogára és az abból folyó jogkövetkezményekre hivatkozva felhívást intézett a címzettekhez, hogy tartózkodjanak a versenytárs termék alkalmazásától (VJ-172/2002). Határozatában a Versenytanács kiemeli, hogy a professzionális fogyasztó szakorvosok számára köztudomásúnak kellett lennie, hogy a két áru egyenértékű, továbbá naprakészen tájékozottnak kellett lenniük az érintett injekció rendelkezéséről, hiszen az erre vonatkozó informáltságot a hatályos jogi rend biztosítja is számukra. Az ügy megszüntetéssel zárult, mivel itt olyan, tipikusan a fogyasztókat nem érintő, versenytársi vita merült fel, mely, a közlés esetleges tisztességtelenségénél fogva szükségszerűen tartalmaz fogyasztómegtévesztő elemeket is, azonban önmagában ez a körülmény nem teszi lehetővé, hogy a kifogásolt magatartás a versenytörvény III. fejezete alá vonhatóvá váljon.

131. A háztartási tisztítószeres és kozmetikai termékek piacán szintén a korábbi években megkezdődött folyamatok határozták meg a 2003-ban lefolytatott versenyfelügyeleti tevékenység csomópontjait. Az egyes részpiacokat továbbra is intenzív reklámverseny jellemzi, amely követi a folyamatos termékfejlesztés nyomán állandóan átalakuló kínálatot. Az egyes részpiacok csúcstermékei rendszerint kiváló minőségűek, jószerével csak laboratóriumi

vizsgálatokkal mutatható ki különbség közöttük, így a versenyfelügyeleti eljárások rendszerint nem fogyasztói kezdeményezésre indulnak. A fogyasztói döntések alaptípusa ezeken a piacokon a rutindöntés, amely esetenként márkahűségen alapulhat, így a reklámok kiemelt céljai közé tartozik a fogyasztói hűség megtörése. Az egyes részpiacokra irányuló pozíciószerezési versenyben csak a megfelelő termékfejlesztési potenciállal rendelkező multinacionális vállalatok tudnak helyt állni, így az itt felmerülő ügyek javarészt a piaci elsőség megszerzéséhez kötődnek.

132. A folyékony súrolószerek forgalmazói között kialakult reklámcsata következményei, melyek 2002-ben a Cillit nevű terméket forgalmazó vállalkozás számára elmarasztaló versenytanácsi határozatot eredményeztek, 2003-ban a versenytárs Cif elnevezésű termékre vonatkozó ügyben jelentkeztek ismét (VJ-156/2003). E döntés kapcsán a Versenytanács kifejtette, hogy a folyékony súrolószerek piaca olyan piac, ahol a mindennaposnak minősülő termékek különösebb megfontolást nem igénylő vásárlása során hozott fogyasztói döntéseket a reklámok az átlagosnál jobban befolyásolhatják, s ennek megfelelően itt a versenyjogsértés súlyosabb megítélés alá esik. A termékek összehasonlítása a termék megkülönböztetésére koncentráló márkastratégia része lehet, azonban a vizsgált reklámfilmekben a Cif és az egyértelműen felismerhető versenytársi termék egyes tulajdonságaira vonatkozóan elhangzott állítások valóság alapját a laboratóriumi vizsgálatok nem erősítették meg, így a Versenytanács 1 MFt bírság kiszabását látta indokoltnak.

133. A feltöltő hatást középpontba helyező piacelsőségi harc zajlik a mosószer részpiac prémium termék kategóriájában a Henkel Magyarország Kft. által forgalmazott Persil Power Perls illetve a Procter and Gamble Magyarország Kkt. által forgalmazott Ariel elnevezésű termékek között (VJ-52/2003 illetve VJ-68/2003), miután azonban a piacelsőséget kifejező reklámokban kifogásolt állítások tekintetében a versenyben álló felek abszolút elsősége nem volt megállapítható, a Versenytanács mindkét esetben 3-3 MFt bírságot rótt ki.

134. Hasonló elvi megfontolások mentén került sor a Head and Shoulders korpásodás elleni sampon forgalmazójának, a Procter and Gamble Magyarország Kkt.-nak a marasztalására és 5 MFt bírság kiszabására (VJ-4/2003), tekintettel arra, hogy a benyújtott bizonyítékok alapján nem volt megállapítható, hogy a reklám üzenete, miszerint a Head and Shoulders a legjobb és leghatékonyabb korpásodás elleni sampon, más samponnal nem érhető el ugyanazon hatások, megfelelően a valóságnak.

135. A kereskedelemben folyó árversenyben versenyfelügyeleti szempontból folyamatos figyelmet igénylő jelenség az **akciók, árengedmények, nyereményjátékok** tartása. E körön belül 2003-ban is jelentős súlyt képviseltek a kereskedelmi hálózatok időleges árkedvezménnyel történő áruértékesítési gyakorlatához kapcsolódó eljárások. Az ilyen akciókban, különleges ajánlatokban előforduló pontatlanságok kiszűrésére és szankcionálására a reklámtörvény alapján a fogyasztóvédelmi hatóság is jogosult, azonban néhány kirívó esetben, amikor a vállalati üzletpolitika részévé is válik a „pontatlanság”, akkor indokolt lehet a GVH fellépése is. Meg kell jegyezni, hogy ezeknek a módszereknek az elharapódzása ellen fontos lenne a megelőző jellegű szabályozás szigorításával is védekezni, amelynek eleme lehetne az akcióban szereplő termékekről való pontosabb tájékoztatás (pl. indításakor rendelkezésre álló készletekről, a megelőző árak nagyságáról és alkalmazási időtartamáról stb.).

136. A Tesco Global Áruházak Rt.-vel szemben lefolytatott egyik eljárás (VJ-88/2002) során megállapítást nyert, hogy az akciószervezés tisztessége sérült azáltal, hogy az áruházlánc által akcióban meghirdetett mikrohullámú sütőt a valóságnál nagyobb árkedvezménnyel tüntették fel, továbbá az akciós értékesítést a lánchoz tartozó egyik áruházban kirívóan alacsony árukészlettel kezdte meg, mivel a készletet az akciót megelőző napon értékesítette. Az akció mint keresletnövelő eszköz nemcsak az akcióban szereplő áru keresletét növelheti meg, de kedvezően hat az áruházakban forgalmazott többi áru értékesítésére is, építve az árkedvezmény átmenetiségéből és az árkedvezményes áru korlátozott mennyiségéből adódó sürgető fogyasztói döntés meghozatalának szükségességére, az ár-

engedményes áru a más áruk iránti kelendőséget is fokozza. Az akciószervezés tisztessége megköveteli, hogy a meghirdetett áru megfelelő mennyiségben álljon rendelkezésre, ne keltsen eleve kielégíthetetlen fogyasztói várakozásokat. Ez egyrészt a fogyasztói érdekek sérelméhez vezet, ha a keltett várakozástól a teljesítés aránytalanul elmarad, másrészt a becsalógató jellegű magatartás által felkeltett vásárlási igény csak az ígért akcióban szereplő terméken kívül eső árucikkekre irányul, így alkalmas a fogyasztók versenytársaktól való jogellenes elvonására. A Versenytanács az ügyet marasztalással és 5 MFt bírság kiszabásával zárta le.

137.A Tesco Globál Áruházak Rt. ellen indított újabb eljárásban (VJ-55/2003) több külön-külön is jogsértő magatartás együttes értékelésére került sor. A 15 MFt összegű bírság kiszabásakor a Versenytanács figyelembe vette a jogsértés halmozott és durva jellegét, és azt, hogy az eljárás alá vont vállalkozás esetében nem először kerül sor ilyen típusú magatartás miatti marasztalásra. Az ügy felöleli az akciókhoz kapcsolódó versenyjogi sérelmek szinte teljes spektrumát: az újságban akciósként meghirdetett egyes termékek nem voltak kaphatók már az akció kezdetekor; a fogyasztónak a pénztárnál egyes termékekért ténylegesen nem az akciósként meghirdetett, hanem annál magasabb árat kellett megfizetnie; az újság egyes esetekben nem az akcióban ténylegesen megvásárolható termék, hanem más, egyes lényeges tulajdonságaiban eltérő termék képét tartalmazta; az egyes esetekben az árkedvezmény mértékének bemutatására nem a termék akciót megelőző árát tüntették fel, hanem egy korábbi, az árengedmény mértéke szempontjából a fogyasztó számára vonzóbb árat. Az áruházlánc üzletpolitikájának meghatározó eleme az akciók szervezése és a nagy példányszámú akciós újságok alkalmazása, így az akciókról való tájékoztatás kapcsán felmerülő versenyjogi felelősség súlyának értékelésekor a Versenytanács felvázolta az ilyenkor jellemző többszintű döntési helyzetet. Ilyen esetben ugyanis két egymásra épülő fogyasztói döntés bír versenyjogi relevanciával: egyrészt annak megválasztása, hogy a fogyasztó vásárlását milyen típusú üzletben (hipermarketben, hagyományos, kisebb forgalmú üzletben, piacon stb.) kívánja lebonyolítani, illetőleg annak eldöntése, melyik üzletet

keresi fel konkrétan a vásárlás lebonyolítása érdekében. Az ügyben elbírált magatartás a döntés mindkét fázisát az érintett fogyasztói közösség sérelmére vezető módon befolyásolhatta.

138.A Herbária Rt. az általa szervezett „Nyerjen mexikói utazást!” elnevezésű nyereményjátékot ismertető reklámokban és egyes, a nyereményjátékban résztvevő termékek külső csomagolásán nem közölte a beküldési határidőt, a nyereményjátékban résztvevő termékek fajtáit és a beküldendő vonalkódok számát, továbbá nem gondoskodott az akció megfelelő lezárásáról. (VJ-129/2003). Az akciós hirdetésményeken ugyan feltüntette internetes honlapjának címét, ahol bővebb információ volt elérhető, azonban a Versenytanács megállapítása szerint az akció szervezője nem háríthatja át a fogyasztókra a nyereményjátékról való hiányos tájékoztatás felelősségét azzal, hogy a fogyasztó az Interneten tájékozódjék a részvételi feltételekről. A Versenytanács az ügyben 1 MFt összegű bírság kiszabásáról döntött.

139.Az újságkiadási piacon belül elkülönült piaci szegmenst alkotnak a **hirdetési újságok**, melyek esetében a hirdető sajátos fogyasztói kategória abból a szempontból, hogy esetükben a hirdetési újság megjelenéséhez kapcsolódó adatok jelentősen befolyásolják hirdetéseik hatékonyságára vonatkozó várakozásaikat. A Hírpressz Kiadói Kft. által alkalmazott, az általa megjelentetett hirdetési újságra vonatkozó reklámállítások versenytörvénybe ütköznek, mivel a lap az ott közreadott példányszámot nem érte el, és a lap olcsóságára vonatkozó felsőfokú állítások valóságtartalma nem bizonyított (VJ-161/2002). A Versenytanács a kifogásolt magatartás csekély piaci súlyára való tekintettel nem szabott ki bírságot. A Magyar Bazar lapok esetében az ezek piacvezető szerepére vonatkozóan tett közlések minősültek alkalmasnak a fogyasztók megtévesztésére (VJ-168/2002), a versenytanácsi határozat értelmében a lapok kiadói összesen 2 MFt bírság megfizetésére kötelesek.

140.A kiadói részpiacot érintő ügyek között szerepelnek a **gyűjtemény jellegű (partwork) kiadványokat** érintő versenyfelügyeleti eljárások. Az ilyen kiadványok esetében is fennáll a követelmény, hogy a fogyasztó számára a termék lényeges tulajdonságait illetően megfelelő információt

kell rendelkezésre bocsátani. A Versenytanács megállapítása szerint, ha egy kiadvány alapvető eleme a gyűjtés, a gyűjtemény jelleg, akkor a fogyasztói döntés szempontjából lényeges, hogy a fogyasztó a kiadvány gyűjtésének megkezdésekor tudatában legyen annak, hogy hozzávetőlegesen hány lapszám fog megjelenni, hiszen a fogyasztó a várható anyagi teher mérlegelése alapján dönthet megalapozottan arról, hogy megkezdje-e a gyűjtést, vagy sem. Az Atlasz Magyarország Kft. által értékesített a „Világ játékos megismerése” című kiadvány esetében (VJ-50/2002) szünetelés elrendeléséről döntött a Versenytanács, tekintetbe véve, hogy az eljárás alá vont fél vállalta, hogy terméktájékoztatóit ellátja a szükséges kiegészítéssel.

141. A pénzügyi szolgáltatások területén időre visszatérően megalapozott fogyasztói panaszok merülnek fel az áruhiteltek, áruvásárlási kölcsönök kapcsán, melyek jellemző vonása, hogy a vásárlás időpontjában és helyszínén veszik igénybe a fogyasztók és ott döntenek a többnyire az ügyintéző vagy eladó által ajánlott konstrukciók alkalmazásáról. A fogyasztók jellemzően nem fordulnak meg a hitelt nyújtó vállalkozás irodahelyiségében, így elsődleges ismereteiket a helyszínen vagy a reklámokban, hirdetési anyagokban közzétett információk alapján szerzik meg (VJ-65/2003).

142. A Versenytanács a pénzügyi szolgáltatások vonatkozásában mind az Auchan Magyarország Kft. áruházaiban a Magyar Cetelem Bank Rt-vel megköthető áruvásárlási kölcsönökkel kapcsolatban hozott (VJ-149/2002), mind a Fundamenta-Lakáskassza Lakástakarékpénztár Rt. által nyújtott áthidaló kölcsön kamatának változására vonatkozó határozatában (VJ-131/2003) leszögezte, hogy különösen fontos a fogyasztók pontos, megfelelő tájékoztatása azoknál a pénzügyi szolgáltatásra irányuló szerződéseknél, ahol a felek közötti kölcsönös bizalomnak kiemelkedő szerepe van a termék sajátosságai következtében, illetve azért, mert a fogyasztó nem vagy csak korlátozottan tudja megítélni, hogy a vállalkozás által teljesített szolgáltatás egyes elemei megfelelnek-e a jogviszony létrejöttét megelőzően elhangzott ígéreteknek. A fogyasztók ismereteinek a pénzügyi szolgáltatások területén meglévő hiányosságai és a pénzügyi szervezetek szakmai hozzá-

értése iránti – kényszerű – bizalom, ebből következően a pénzügyi szolgáltatásokkal kapcsolatos tájékoztatások fogyasztói döntéseket befolyásoló képessége igen hangsúlyossá teszi e területen a fogyasztókat tájékoztató vállalkozások versenyjogi felelősségét. A fenti pénzügyi szolgáltatásokra vonatkozóan adott, a fogyasztók megtévesztésére alkalmas jogsértő tájékoztatás szankciójaként a Versenytanács a Magyar Cetelem Bank Rt-re 2MFt, az Auchan Magyarország Kft-re 1 MFt, a Fundamenta-Lakáskassza Lakástakarékpénztár Rt-re 6 MFt összegű bírságot rótt ki.

143. Az infokommunikációs piac több szegmensében kiélezett verseny zajlik, a mobiltelefon-szolgáltatásokra vonatkozó reklámok jelenleg elsősorban már a versenytárs szolgáltatók fogyasztóinak elhódítására irányulnak, s egyes esetekben kihasználják, hogy az eltérő számlázási eljárások, a díjcsomag-rendszerek és a tarifátáblázatok összetett információi jelentős mértékben megnehezítik az egyes szolgáltatások összehasonlítását még olyan esetekben is, amikor a fogyasztói preferenciák tisztázottak. A helyzet áttekintését tovább nehezíti, hogy hirdetésekben a vezetőkes és mobil telefonszolgáltatások összehasonlítása is megjelenik. A V.R.A.M. Rt. által szolgáltatott Rock'n'Roll Fix díjcsomag esetén (VJ-140/2002) a Versenytanács a fogyasztó megtévesztésére alkalmasnak tekintette azon állítást, mely szerint e díjcsomag esetén a fogyasztó minden esetben a vezetőkes telefonokról kezdeményezett hívás díját el nem érő összegért telefonálhat, mivel a vezetőkes távbeszélő szolgáltatók díjai a saját körzetbe irányuló hívások esetében bizonyítottan kedvezőbbek. A díjcsomag alacsony előfizetői számára figyelemmel a Versenytanács az eljárás szüneteltetéséről határozott, majd az utóvizsgálat nyomán az eljárást megszüntette. Az ügyhöz kapcsolódóan azonban a Versenytanács leszögezte, hogy egy magatartás még nem tehető jogszerűvé pusztán azzal a reklámozó részéről felhozott elvárással, hogy a fogyasztó tájékozódjék a különböző díjakat illetően: egy reklám nem alapozhat arra, hogy tartalma szabadon meghatározható, bármit állíthat, mivel a fogyasztónak ésszerűen kell eljárnia, s neki kell ellenőriznie, hogy a reklám állítása megfelel-e a valóságnak.

144. A Matáv Rt. üzleti fogyasztóknak ajánlott vezetékes távbeszélő díjcsomagja, a „Ritmus 100” kapcsán indult ügyben (VJ-145/2002) a termék igénybevételét meghatározó, lényeges körülménynek minősítette a Versenytanács azt a tényt, hogy a díjmentes felmondást biztosító időtartamon kívüli felmondás esetén a fogyasztónak kötbért kell fizetnie, továbbá e kötbér mértékét és azt, hogy a fogyasztó nem élhet a hírközlési törvény által biztosított szolgáltatóválasztási jogával. Az erre vonatkozó tájékoztatásbeli hiányosságot a Versenytanács jogsértőnek ítélte, és 5MFt bírságot rótt ki. A jogsértés súlyosító körülményeinek körében a Versenytanács figyelembe vette, hogy kifogásolt magatartása révén a Matáv Rt. a piacnyitást követően, a verseny megindulásakor befolyásolta jogellenesen a fogyasztók választási szabadságát.

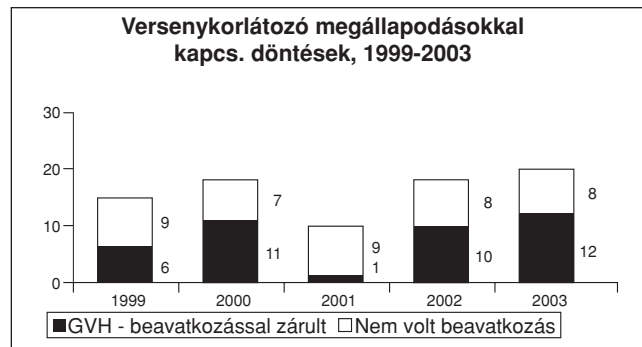
2.2.2. Versenyt korlátozó megállapodások

145. A versenytörvény IV. fejezete szerint minden versenyt korlátozó megállapodás tilos és semmis, hacsak nem esik kivétel alá (csekély jelentőségű, vagy egymástól nem független vállalkozások között jön létre). Ezen kívül a versenyt korlátozó megállapodás mentesülhet is a tilalom alól, ha eleget tesz a törvényben foglalt mentesülési feltételeknek. Ez utóbbi esetben a megállapodásra vagy alkalmazható valamelyik csoportmentességi kormányrendelet, vagy előzetes egyedi mentesítést kell kérni a GVH-tól. Kérhető a GVH-tól annak megállapítása is, hogy egy adott megállapodás nem esik a tilalom alá (mert nem versenyt korlátozó, vagy mert kivétel alá esik), illetve, hogy egy adott megállapodásra valamely csoportmentességi rendelet alkalmazható. A GVH mentesítési döntéseihez feltételeket is szabhat.

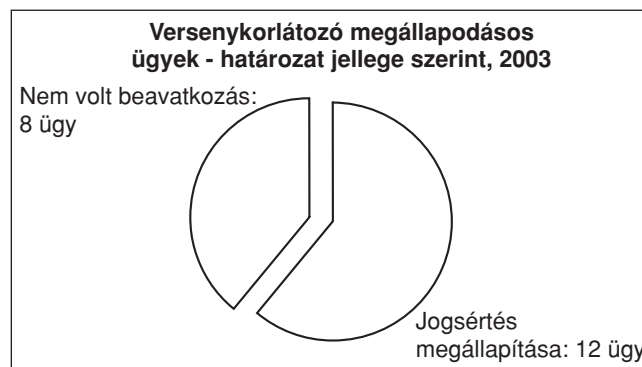
146. A versenyre gyakorolt hatás szempontjából a versenyt korlátozó megállapodás minősítésénél külön jelentőséggel bír, hogy a megállapodás versenytársak közötti (horizontális) vagy pedig eladó-vevő közötti (vertikális). A horizontális megállapodások általában közvetlenül a piaci szerkezet megváltoztatását okozzák vagy azzal azonos hatásúak, a vertikális korlátozások pedig a piacrépési és piaci mobilitási lehetőségekre hathatnak negatívan. Egyes megállapodások nem sorolhatóak be egyértelműen egyik vagy másik csoport-

ba annak következtében, hogy mind vertikális mind horizontális jellemzőkkel bírnak.

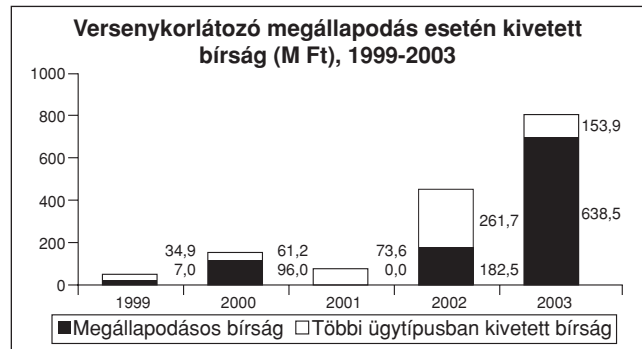
147. 2003-ban 20 ügydöntő határozat született versenyt korlátozó megállapodásokkal kapcsolatban folytatott versenyfelügyeleti eljárásokban. Ebből a 2002. évi meghaladó mértékű, 12 ügy végződött a GVH beavatkozásával.

148. A GVH beavatkozásai mind a 12 esetben jogsértés megállapítását jelentették, szüneteltetésre, egyedi mentesítési feltétel kiszabására nem került sor.

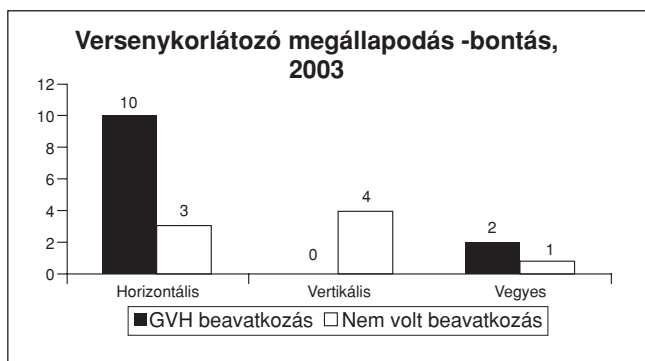

149. A 12 beavatkozásból 9 esetben a versenyjogsértés megállapítása mellett összesen 638,5 MFt összegű bírságot szabott ki a Versenytanács.

150. 14 ügy indult hivatalból bejelentés, vagy saját észlelés nyomán, ebből 10 esetben került sor beavatkozásra, míg a kérelemre indult 6 esetből egy esetben került megtagadásra a kérelem teljesítése.

151. Az ügyek döntő része (13 eset) versenytársak közötti megállapodáson, összejátszáson alapult, de további három esetben is volt horizontális dimenziója az ügynek. Csupán négy, jellemzően forgalmazási megállapodás tartozott a vertikális korlátozások kategóriájába, de ebből is egy eset bagatell megállapodásnak minősült. A horizontális és vegyes esetek növekvő száma, s az ezen ügycsoportokban megvalósított beavatkozások magas részaránya jelzi, hogy a GVH tudomására jutott versenykorlátozó megállapodások zöme a tiltott magatartások körébe tartozik. Egyes piacokon a kereslethiány, a túlkapacitások jelenléte különösen felértékeli a megállapodásban rejlő potenciális előnyöket a versenytársak számára (a marasztalások mintegy 75-80%-a ilyen piaci helyzetű vállalkozásokat sújtott), más esetekben azonban a könnyen elérhető monopolprofit nagysága a fő vonzerő.

152. 2003-ban a legnagyobb érdeklődést kiváltó ügy a **mobil telefontársaságok** (Westel Mobil Rt, Pannon GSM Távközlési Rt, Vodafone Rt, Westel Rádiótelefon Kft) ellen versenykorlátozó megállapodás és erőfölénnyel való visszaélés miatt folytatott eljárás volt (VJ-22/2002). A vizsgálat a vállalatok 1998-2001 évek során folytatott árazási gyakorlatát kifogásolta, amely időszakban a mobilszolgáltatók összehangolt módon, a valós költségekkel ellentétesen, a mobil-mobil, illetve a mobil-vezetékes viszonylatú hívások díjait alacsonyabban tartották, míg a vezetékes-mobil viszonylatú díjakat – közvetve a vezetékes-mobil végződtetési díjakon keresztül – magasabban állapították meg. A vizsgálat szerint ezzel a mobilszolgáltatók, akik a vezetékes telefonról mobil hívást kezdeményező ügyfelek szempontjából monopolhelyzetben vannak, árdiszkriminációt valósítottak meg. Akkor pedig, amikor a monopol tevékenység díjait (mobil végződtetés díja) mesterségesen magasán állapítják meg, s az e tevé-

kenységből származó többlet jövedelem felhasználásával a versenypiaci árakat (mobil hívások díjait) keresztfinanszírozzák, tiltott keresztfinanszírozási gyakorlatot folytatnak. Sajnálatosan a valós költségadatokra vonatkozóan – nem lévén ilyen vállalati adatgyűjtések – nem sikerült információkat szerezni, ezért az erőfölénnyel való visszaélést (a tényleges túlárazást) nem lehetett bebizonyítani, ellenben a tarifaegyeztetések célja (a mobil szolgáltatások gyors piacbővülése) és léte, s az ezzel megvalósított piactorzítás egyértelműen igazolható volt. Ezért a jogsértést a Versenytanács megállapította és a **Westel Mobil Rt** t 210 MFT, a **Pannon GSM Rt**-t pedig 150 MFT bírság megfizetésére kötelezte. Fontos megjegyezni még, hogy a mobil távközlésre vonatkozó szabályozás megváltoztatásának eredményeképpen 2002-től a szolgáltatók kötelesek részletes költségadatokat gyűjteni, és a monopol tevékenységet (mobil végződtetés) is tartalmazó tarifa (vezetékes-mobil viszonylat szolgáltatási díja) megállapítása ma már hatósági kontroll mellett zajlik.

153. A horizontális megállapodások egyik fajtája a klasszikus kartell, azaz a versenytársak közötti titkos versenykorlátozó összejátszás, megállapodás. 2003-ban már több olyan eset is volt, amelyben ilyen titkolt, vagy – valószínűsíthetően a versenyjogi ismeretek hiánya miatt – kevéssé leplezett kartellek felderítését lehetett megoldani, és szankcionálni. A GVH tiltott kartellek elleni növekvő aktivitásában jelentős szerep jutott az ezen ügyek felderítésére szakosodott szervezeti egység kialakításának és működésének.

154. 2002 áprilisában a budapesti multiplexeket üzemeltető vállalatok néhány mozi (Csepel Plaza, Új Udvar, Corvin, Pólus egyes előadásai) kivételével, egyöntetű, 100Ft-os áremelést hajtottak végre (VJ-70/2002). A budapesti mozipiacon a kínálat jelentősen átalakult a hagyományos filmszínházak jelentős részének megszűnésével, és a többtermes multiplex mozihálózat kiépülésével. A kereslet változásához képest, a lendületes bővülés nyomán jelentős túlkapacitások alakultak ki, melyek a négy nagy **multiplex hálózatot üzemeltető vállalatot** nehéz helyzetbe hozták, tekintettel arra is, hogy a moziüzemeltetésben magas az állandó költségek aránya, a szolgáltatások igénybevétele nagyon egyenetlen, miköz-

ben a fogyasztói kereslet árrugalmassága kicsi. Az összehangolás ösztönzöttségét erősíti még az is, hogy a piac oligopolisztikus szerkezetű, könnyen átlátható, homogén a kínálat (a szolgáltatási színvonalban nincsenek érdemi eltérések), s a terjesztés megszervezése érdekében a filmeket forgalmazó vállalatok piaci koordinációt is végeznek, de a moziműsorokat ismertető újságok heti megjelenése miatt is rendszeres az információáramlás. Bizonyos külső körülmények esetén (pl. új sikerfilmek megjelenése) a fogyasztói kereslet még kevésbé érzékeny, ezért ezekre az időszakokra szokták időzíteni a vállalatok az áremeléseiket. Az előző alkalmak során a piaci szereplők, az oligopolisztikus viselkedés egy megszokott stratégiáját, az árkövető magatartást folytatták, azaz a piacvezető vállalat árváltoztatását követték. Ebben az időszakban azonban – a feltárt dokumentumok alapján bebizonyíthatóan – ezen a gyakorlaton túlmutatóan előzetesen megállapodtak mind az áremelés mértékében, mind időpontjában. Erre a megállapodásra az adott okot, hogy a szolgáltatási árak elérték, a lélektanilag fontos korlátot jelentő 1000 Ft-os határt, amelyet minden egyes vállalkozás félt önmagában túllépni. Az alkalmat pedig az adta, hogy jelentős sikerfilmek (Skorpió király, Star Wars II) bemutatása előtt álltak a mozik. A Versenytanács a jogsértés miatt összesen 203 millió forint bírságot szabott ki a résztvevőkre (**Budapest Film** 37 MFt, **Intercom** 83 MFt, a **Ster Century** és az **UCICE** egyetemlegesen 83 MFt).

155. A budapesti taxis társaságok²⁶ (VJ-114/2002) 2001. és 2002. folyamán is tarifa megbeszéléseket tartottak, melyek nyomán a taxisok által alkalmazott alapidíjakat előbb 200, majd 300 Ft-os szinten egységesítették. A taxipiac az áralkalmazás tekintetében részben szabályozottnak tekinthető, hiszen az önkormányzatoknak van hatásköre arra, hogy rendelettel maximálja a díjtételeket. Ez a szabályozás azonban elsődlegesen a taxis „hiénák” tarifái elleni védelmet szolgálja, s kevésbé tekinthető a tényleges költségeken alapulóknak, hiszen az eltérő kategóriájú és kihasználtságú gépkocsik más-más tényleges költségekkel dolgoznak. Ennek az a hatása, hogy nyitva hagyja a lehetőséget arra, hogy a piaci szereplők a ver-

senyben a maximált tarifák alatti árakon végezzék a szolgáltatást. A budapesti taxipiacot a túlkínálat jellemzi, azonban az árverseny szelekciós hatása ellen a társaságok a tarifaegyeztetéssel kíséreltek meg védekezni: a költségnyomás miatt indokolt áremelések kockázatát azzal minimalizálták, hogy egyeztették az alaptarifák emelésének mértékét és idejét is. Ezzel versenyjogsértést követtek el, amiért összesen 29,8 MFt bírság kiszabására került sor.

156. Az eredetvizsgálati piac (VJ-72/2002) sajátos körülmények hatására alakult ki, és sok tekintetben szabályozottnak működik. Az autólopások megelőzése érdekében 1999-től került sor az eredetvizsgálat kötelezővé tételére, s a tevékenységet az ORFK, majd 2001-től a BM Adatfeldolgozó, Nyilvántartó és Választási Iroda által kiválasztott öt fővállalkozás, és a velük szerződött alvállalkozások végzik. Az eredetvizsgálat nem minősült hatósági tevékenységnek, és a különleges jogokat élvező vállalkozók által felszámított árak sem voltak szabályozva. Ez azzal a következménnyel jár, hogy bár az autó vásárlók számára nincsen választási lehetőség abban, hogy igénybe kívánják-e venni ezt a szolgáltatást, a díjak maximálásával nem védte meg az állam a piaci szereplők esetleges túlárazási gyakorlatával szemben az állampolgárokat. Ebben a helyzetben az árak egységesítését a fővállalkozók végezték el, de nem a fogyasztói érdekek, hanem saját érdekeik szem előtt tartásával. Ennek következtében nem ármaximálásra, hanem az alkalmazandó minimum árak meghatározására került sor 1999-ben, s azóta is ezt a gyakorlatot folytatták. A Versenytanács az egyértelmű bizonyítékok hatására a jogsértést megállapította és összesen 27,3 MFt bírságot szabott ki az árkartellben résztvevő fővállalkozásokra (**Trans Holding Group** 3,5 MFt, **Metalelektro** 8,5 MFt, **Euro-Mobil** 5,3 MFt, **NJL** 9 MFt, **IHG-Info Holding Group** 1 MFt). Megjegyzendő, hogy részben a versenyfelügyeleti eljárásban feltártak hatására 2003. során újraszabályozták az eredetvizsgálatot, s más hasonló jellegű tevékenységek mintájára (gépjárművek környezetvédelmi felülvizsgálata, műszaki vizsgáztatása) hatósági eljárássá válik a tevékenység.

157. Egyes élelmiszertermelő piacokat – ugyan földrajzilag eltérő intenzitással – tartós túlkínálat jellemez. Ilyen terület a sütőipar is. A sajtó rendsze-

²⁶ Budataxi, City Taxi, Főtaxi, Est Taxi, 6*6 Taxi, Taxi-2000, Budapest Taxi, Rádió Taxi Ász

res időközönként hírt ad arról, hogy a különböző területeken működő **pékek ipartestületei** milyen áremeléseket tartanának indokoltnak, de ezek a termelők által diktált áremelések a kiskereskedelem ellenállása, valamint a pékek érdekellentétei miatt általában nem valósulnak meg. Tény azonban, hogy a szakmai érdekképviselőt ernyője alatt a vállalatok képviselői időről-időre találkozókat tartanak, amelyek alkalmat adnak arra, hogy a túltermelési gondok megoldásának kézenfekvőnek tűnő, bár törvényellenes útját – a kríziskartellnek is tekinthető egységes fellépést, különösen az áremelések időpontjának és mértékének egyeztetését – kialakítsák. Az ilyen gyakorlatok megszüntetése érdekében elindított eljárások közül kettő fejeződött be 2003. folyamán (a VJ-96/2002 ügy a **Nagyatád és környéke**, a VJ-153/2002 eset pedig a **Tiszafüred és környéke** földrajzi piacokat érintette), melyben a jogsértés megállapításra került, s együttesen 13,2 MFt, illetve 2,1 MFt bírság megállapítására került sor.

158. Már 2002-ben is megjelent az a probléma, hogy egyes terméktanácsok a jogszabályi feljogosításon túlmenően, olyan nem megengedett versenykorlátozó döntéseket hoztak, amelyek szükségessé tették a versenytörvény alkalmazását. A rendtartási törvény egyes agrár- és élelmiszeripari termékek piacait részlegesen, különböző mértékben kiemeli a versenyjog alkalmazás hatóköréből, illetve a GVH versenykorlátozó megállapodások esetén folytatott eljárásaiban alkalmazandó szempontok mérlegelését a miniszter hatáskörébe helyezi. Egyes piacokon (2003-ban a sertés ágazatban) a kialakuló túltermelés hatására az árak a költségek alá süllyedhetnek, amely ellen – egyéb eszközök alkalmazása mellett – a garantált árak alkalmazásával is lehet védekezni. A garantált árak meghirdetése fő szabályként a miniszter kompetenciájába tartozik, a terméktanácsok erre nem rendelkeznek törvényi felhatalmazással. A sertés ágazatban a **Vágóállat- és Hús Terméktanács** az év során két alkalommal is (VJ-47/2003, VJ-112/2003) az árak (januárban a sertés garantált felvásárlási ára, júniusban a tökehús ajánlott átadási ára) meghatározásával kísérelt meg beavatkozni a piaci folyamatokba. Ezek a döntések azonban – törvényi felhatalmazás hiányában – a verseny korlátozására való alkalmasságuk miatt, a versenytörvényi szabályokkal összeegyeztethetetlen gyakorlato-

kat jelentenek, ezért marasztalásra került sor (1-1 MFt bírság került kiszabásra).

159. Egyesületi keretek között, etikai szabályzati formában kíséreltek meg jogsértő gyakorlatot kialakítani a **Mentők és Betegszállítók Országos Egyesületének** tagjai is, amikor ajánlott minimál díjtételek kiadásáról döntöttek, valamint megegyeztek abban, hogy egymás ellátási területeit tiszteletben tartják (VJ-92/2003). Tekintettel arra, hogy az egyesület még az eljárás folyamán törölte a szabályzatából a kifogásolt pontokat, bírság kiszabására nem került sor. Az egészségügyi közszolgáltatások nyújtásában területi ellátási kötelezettséggel résztvevő szolgáltatóknál sokszor nehéz szétválasztani az egyes, különösen a versenyjogalkalmazás szempontjából eltérő tulajdonságokkal rendelkező szolgáltatási piacokat, ezért a résztvevőknek, a szerződéskötésekkor fokozott körültekintést kell tanúsítaniuk, ha el akarják kerülni a jogsértést.

160. Az új versenytársak megjelenését egyetlen piac szereplői sem nézik jó szemmel. Ilyen esetben különböző, törvényt sértő versenykizáró gyakorlatok is előfordulnak: tipikusnak nevezhető az olyan – a már piacon lévők közötti érdekazonosságon alapuló – megoldás, amikor az érintettek közösen a vertikum más szintjén álló, nehezen helyettesíthető erőforrást, terméket biztosító harmadik félre gyakorolnak nyomást – néha eredményesen – azért, hogy az a szállítás megtagadásával, a szerződéskötéstől való elzárkózással lehetetlenítse el a piacra lépést. Az ilyen kísérletek annál sikeresebbek tudnak lenni, minél kevésbé helyettesíthető a harmadik fél terméke, szolgáltatása, illetve az összefogásban résztvevők együtt milyen részarányt képviselnek a harmadik fél forgalmában. Ezek a jelenségek (bojkottáló összefogás, zsaroló jellegű fellépés) felbukkant egy új **pápai autósiskola** (VJ-97/2002 – összesen 1,1 MFt bírság került kiszabásra), valamint egy nagyatádi kiskereskedő (VJ-111/2002) piacralépésekor is, bár ez utóbbi esetén nem volt elegendő bizonyíték a jogsértés megállapításához.

161. 2003-ban a Versenytanács új jogalkalmazási politikát alakított ki **az engedélyezési küszöbértéket el nem érő fúziókhoz kapcsolódó, a feltétlenül szükséges mértéket meg nem haladó járulékos versenykorlátozások kezelésében**

(VJ-58/2003, VJ-90/2003). Erre a változtatásra a versenytörvény megváltozott rendelkezése adta meg a lehetőséget. A korábbi gyakorlattal szakítva – amely az ilyen járulékos, jellemzően meghatározott időre, meghatározott árukra és területre kiterjedő, az ismételt piacralépést kizáró kikötéseknél a mentesítést kérelemhez kötötte – olyan megoldást alakított ki, amely szükségtelenné teszi az ilyen vállalások esetén a külön versenyfelügyeleti eljárás lefolytatását. Megállapította, hogy azokban az esetekben, amikor az ún. versenytilalmi kikötés sem időben, sem földrajzi területen és árukörben nem haladja meg az összefonódás megvalósításához szükséges mértéket, az ilyen vállalás nem minősül versenykorlátozóknak. Ebből következően az ilyen mértékű versenytilalmi vállalások esetén a szerződések e pontjai nem válhatnak – külön versenyfelügyeleti egyedi mentesítés hiányában sem – érvénytelené. Más szóval amennyiben egy, a piacról kivonuló vállalat, a vállalása ellenére mégis visszalép a piacra, nem hivatkozhat a versenytilalmi klauzúla semmisségére, s a sértett fél jogosan tarthat igényt kártérítésre.

162. A Debreceni Ügyvédi Kamara (VJ-56/2003) egyedi mentesítés iránti kérelmet nyújtott be azért, hogy a területén működő ügyvédek számára ajánlott díjtételeket adhasson ki. A Versenytanács az ajánlott díjtételek kiadását az ügyvédek közötti árverseny korlátozására alkalmas eszköznek minősítette és az engedélyt nem adta meg tekintettel arra, hogy a mentesítési feltételek teljesülését a Kamara nem bizonyította. Egyúttal felhívta a figyelmet arra is, hogy nincsen jogszabályi akadálya annak, hogy minden ügyvéd, ügyvédi iroda saját magára vonatkozóan megállapítsa a szolgáltatási díjait, vagy iránydíjait, s ezt a díjjegyzéket a fogyasztók tájékoztatására kifüggeszse, vagy más módon rendelkezésre bocsássa. Megjegyzendő, hogy egy ilyen díjjegyzék, különösen, hogyha meghatározásra kerül a díj ellenében végzett szolgáltatás tartalma is, jól szolgálja a fogyasztók tájékoztatását, ugyanakkor nincs káros hatással az ügyvédi tevékenység piacán zajló versenyre.

163. A Philip Morris Magyarország Kft. (VJ-167/2002) 2002-ben átszervezte a dohány forgalmazási rendszerét, s kizárólagos forgalmazási rendszerre tért át. Az elmúlt évben (VJ-19/2002) határozott

időre mentességet kapott megállapodás-rendszer a vertikális megállapodásokra vonatkozó új csoportmentesítési rendelet szabályainak megfelelően ismételten benyújtotta mentesítésre. Tekintettel arra, hogy az alkalmazott megoldás gazdasági hatásai a fogyasztói jólét szempontjából előnyösek, a Versenytanács a mentesítést a benyújtott szerződések hatályára kiterjedően, 2004. december 31-ig megadta.

164. A MOL Rt. a benzinkúthálózatá alvállalkozókkal történő üzemeltetésére kialakított franchise rendszerének mentesítését kérte. (VJ-171/2002). A Versenytanács megállapította, hogy a szerződések egyes pontjai (továbbeladási árak rögzítése, illetve minimál árak meghatározása, a MOL kizárólagos szállítói pozícióját biztosító versenyt korlátozó kikötések) kellő indok nélkül akadályozzák a márkán belüli, s a vállalkozók egymás közötti versenyt, ezért e szerződéses rendelkezéseket nem mentesítette, azonban az ezen kikötések nélküli szerződésrendszert nem minősítette versenykorlátozóknak.

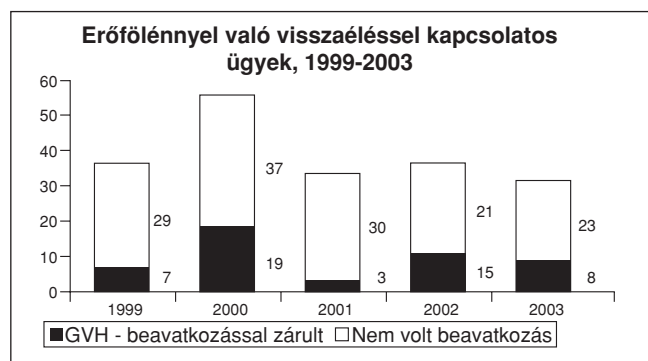
165. Érdemes még felhívni a figyelmet a **Westel Mobil Rt** által, a Domino termékek értékesítésére kialakított hálózat kapcsán megfogalmazott versenyjogi szempontokra (VJ-2/2003). A társaság szerződött ügynökökön keresztül forgalmazza e termékeit. A termékek értékesítése során önálló piaci kockázatokat nem viselő – a megbízó termékeit bizományosi konstrukcióban, jutalék ellenében forgalmazó – ügynökök, dealerek versenyjogi szempontból általában nem minősülnek önálló vertikális szintnek, elkülöníthető piacnak. Ebből következően az ügynök és a megbízó viszonylatában fogalmilag nem lehet sem versenykorlátozó megállapodásról, sem pedig gazdasági erőfölénnyel beszélni még akkor sem, hogyha a közöttük létrejött szerződéses kapcsolatban a két fél pozíciójában lényeges különbség van.

2.2.3. Erőfölénnyel való visszaélés

166. A versenytörvény V. fejezete fogalmazza meg az erőfölénnyel való visszaélés tilalmát. Az erőfölénnyel történő visszaélésnek két együttesen teljesülő feltétele van: az erőfölényes helyzet megléte és a visszaélő magatartás. A visszaélés a magatartás természete szerint lehet kizsákmányoló és korlátozó típusú. Kizsákmányoló visszaé-

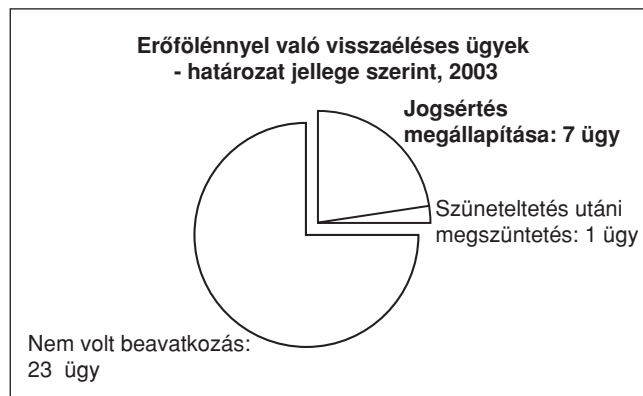
lésről beszélünk akkor, amikor az erőfölényben levő piaci szereplő a versenyben elérhető eredményhez képest a maga számára csoportosít át előnyöket vevőinek közvetlen kárára, (ilyen visszaélés például az indokolatlanul magas ár alkalmazása). Korlátozó visszaélés esetében a piacra lépés megakadályozásának, a versenytársak piacról való eltávolításának vagy a piaci hatalom más piacra történő kiterjesztésének révén sérül a piaci verseny – ez a vevőknek közvetve, a verseny korlátozása miatt okoz veszteséget (ilyen magatartás a szerződéskötéstől való indokolatlan elzárkózás.) Vannak esetek, melyek nem sorolhatóak be egyértelműen egyik vagy másik csoportba, mivel korlátozó és kizsákmányoló visszaélés együttesen is előfordulhat.

167. 2003-ban az erőfölénnyel való visszaélés gyanúja miatt folytatott verseny-felügyeleti eljárásban 31 ügydöntő versenytanácsi határozat született.

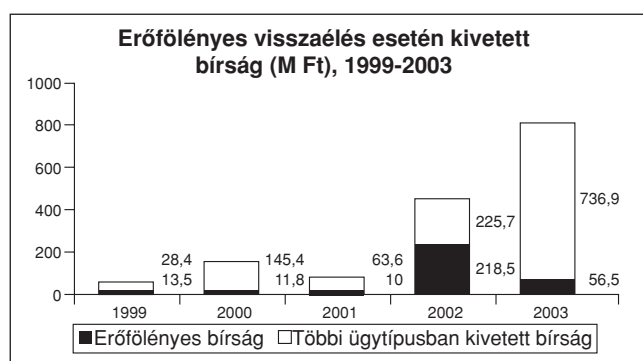

168. Huszonegy esetben az erőfölény megállapítást nyert, ezek közül nyolc esetben a visszaélő magatartás is beigazolódott, ezért a hivatal beavatkozására volt szükség – ez a beavatkozási arány a 2002-2001-es évek átlagának felel meg.

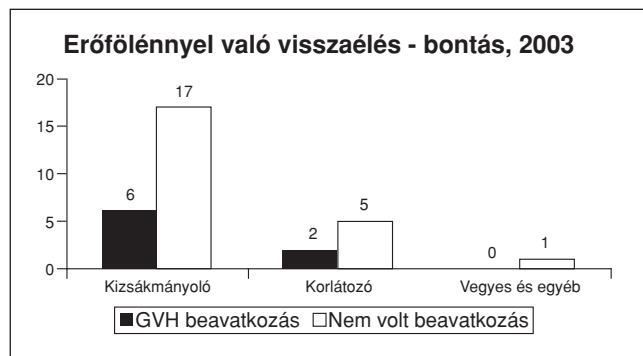
169. A GVH beavatkozásai közül hét esetben a jogsértés megállapítására került sor, egy esetben – a jogsértés csekély mértékére tekintettel – a Versenytanács szünetelést rendelt el, majd miután az eljárás alá vont vállalkozás a jogsértő állapotot felszámolta, a Versenytanács az eljárást megszüntette.

170. A Versenytanács a hét marasztaló határozat közül négy esetben szabott ki bírságot, összességében 55,5 MFt-ot, három esetben a bírság kiszabásától – különféle okok miatt – eltekintett.

171. A visszaélő magatartások közül hat ügyben kizsákmányoló típusú visszaélést lehetett azonosítani – két esetben korlátozó visszaélésre került sor.

172. A gazdasági erőfölénnyel való visszaélés gyanúja miatt 2003-ban folytatott és érdemi határozattal zárult eljárások túlnyomó többsége (31-ből 24 ügy) szolgáltatást ellátó vállalkozások ellen folyt.

173. A különféle szolgáltatókat érintő 24 eljárás fele a kábeltelevíziós társaságok ellen irányult. A bejelentők csakúgy, mint a korábbi években, a havi előfizetési díjak növelésének túlzott mértékét, a programcsomagok összetételének számukra hátrányos módon történő változtatását kifogá-

solták. A Versenytanács a kábeltelevíziós vállalkozások ellen folytatott 12 eljárás mindegyikében megállapította a fogyasztókkal szembeni erőfölény meglétét, de csak öt esetben találta bizonyítottnak a visszaélő magatartást.

174. A UPC Magyarország Telekommunikációs Kft. ellen hozott határozatában (VJ-18/2002.) a Versenytanács megállapította, hogy a kábeltelevíziós szolgáltató azáltal élt vissza erőfölényével, hogy programcsomagjainak összetételét a fogyasztók preferenciáit és a műsorköltség arányait figyelmen kívül hagyva módosította, továbbá az általa alkalmazott általános szerződési feltételek egyes pontjaiban indokolatlan előnyt kötött ki a programcsomagok módosításával kapcsolatban.

175. A vizsgálat arra is választ keresett, hogy az inflációt meghaladó díjemelést követően kialakult ár miképpen minősíthető. A Versenytanács kialakult gyakorlata szerint az ár akkor minősül túlzottan magasnak, ha az meghaladja a vállalkozás gazdaságilag indokolt költségeinek és a befektetéssel arányban álló tisztességes haszonnak az összegét. A vizsgálat feltárta, hogy az eljárás alá vont vállalkozás 2001-es működése veszteséges volt. A vizsgálat az átlagos díjemelést összevetve az árbevétel-arányos veszteséggel változatlan költségviszonyok figyelembe vételével prognosztizálta a 2002-es eredményességet. Az elvégzett számítások alapján megállapítást nyert, hogy a UPC díjemelése összességében nem volt jogsértő.

176. Felmerült az a kérdés is, hogy megengedhető-e az olyan gyakorlat, miszerint egyik terület vagy programcsomag előfizetői finanszírozzák a másik terület vagy programcsomag előfizetőit. A Versenytanács főszabályként leszögezte, hogy önmagában egy vállalkozás különböző tevékenységei közötti keresztfinanszírozás nem törvénysértő, mert a vállalkozás fogyasztóit összességükben nem éri veszteség. Versenytörvénybe ütközik viszont a keresztfinanszírozás akkor, ha a szolgáltató az egyik területen szerzett többletbevételét olyan tevékenységek árainak alacsonyan tartására használja fel, ahol versenyhelyzetben van.

177. A Versenytanács jogellenesnek ítélte az eljárás alá vont piaci szereplő programcsomag kialakításának gyakorlatát, mert az alapcsomag összeállításával a szolgáltató olyan programokat kínáló csatornák vételét kényszerítette rá az előfizetőkre, melyeket azok kevésbé néztek, miközben az általuk preferált csatornákat a legdrágább csomagban értékesítette – függetlenül a leginkább népszerű csatornák műsordíjaitól.

178. Kifogás alá esett a szolgáltató Általános Szerződési Feltételeinek azon pontja is, melynek alapján egyoldalúan módosíthatta a programcsomag díját a programválaszték változása esetén. Bár formálisan biztosítva volt az előfizető felszólamlási lehetősége, nem akadályozhatta meg a többségi kereslet ellenére végrehajtott programválaszték módosítást. A Versenytanács álláspontja szerint a kábeltelevíziós szolgáltató jogszerűen kizárólag az értesített előfizetők többségének tiltakozása hiányában valósíthatta volna meg a programcsomagok átalakítását. A Versenytanács határozatában 40 MFt bírság megfizetésére kötelezte a marasztalt szolgáltatót.

179. Az **Egyesült Magyar Kábeltelevízió Kft.** ellen is marasztaló határozat született (VJ-27/2002.), mert a fogyasztóival kötött *egyedi szerződések* díjmelésre vonatkozó rendelkezései indokolatlan előnyöket biztosítottak számára. Az eljárás alá vont ugyanis kikötötte, hogy a díjfizetési kötelezettség nem teljesítése esetén azonnali hatállyal, külön értesítés nélkül megszünteti a jelszolgáltatást és felmondja a szerződést. Ez a klauzula egyértelműen hátrányos az előfizető számára. A Versenytanács határozatában leszögezte, hogy az egyoldalú díjmelésre jogot biztosító kikötés azzal együtt, hogy az emelt díj nem fizetése esetén a szolgáltató kizárhatja a fogyasztót a – más vállalkozástól igénybe nem vehető – szolgáltatásból, jogellenesnek minősül. A szolgáltató jogkövető magatartása az lenne, ha a mindenkori díjemelések esetén alkalmazná az előfizetők által is kiszámítható és követhető csúszó árklauzulát, (melynek jogszerűségét a Legfelsőbb Bíróság állásfoglalása is megerősítette), vagy ennek hiányában a Polgári Törvénykönyv szabályai szerint kérné a szerződések bírósági módosítását. A Versenytanács az eljárás alá vont vállalkozást eltiltotta a jogsértő magatartás további folytatásától és 8,5 MFt. bírság megfizetésére kötelezte.

180. A Zelka Rt. ellen lefolytatott versenyfelügyeleti eljárást lezáró határozatban (VJ-31/2002.) a Versenytanács megállapította, hogy a kábeltelevíziós szolgáltató visszaélt erőfölényével, amikor a díjsomagok árát indokolatlan mértékben emelte, valamint a két legkeresettebb műsort a legdrágább programcsomagban kínálta. Az eljárás alá vont szolgáltató az inflációt jóval meghaladó díjemelést a beruházási összegek nagymértékű növekedésével magyarázta. A Versenytanács nem találta költség alapon indokoltnak a tarifásemelést, rámutatott, hogy a tárgyévi áremelésben nem érvényesíthető a bázisévi beruházás teljes összege, hanem csak a beruházásra fordított összeg adott évre elszámolható amortizációja.

181. A programcsomagok összetételét a szolgáltató azzal indokolta, hogy az előfizetők nem szeretik a megszokott műsorstruktúra változtatását. A Versenytanács álláspontja szerint az egyes programcsomagok összeállítása, változtatása során mindig lesznek olyan előfizetők, akik egyes műsorcsatornákra nem tartanak igényt. A kábeltelevíziós szolgáltató jogszerűtlenül jár el, ha önkényesen változtatja meg a programcsomag összetételét. A bővítésből adódó, érezhető mértékű díjemelés előtt az előfizetők számára biztosítani kell a véleménynyilvánítás lehetőségét. Amennyiben az előfizetők többsége nemtetszését fejezi ki a díjemelést okozó módosítás miatt, akkor azt a szolgáltató jogszerűen nem teheti meg. A monopolhelyzetben levő szolgáltató ugyanis az előfizetők nagy részét arra kényszeríti, hogy egy általuk nem igényelt árut is megvásároljanak, hiszen nincs reális lehetőségük más szolgáltatót választani. A Versenytanács határozatában kötelezte a szolgáltatót, hogy az érintett műsorokat helyezze át az olcsóbb díjsomagba, valamint előírta számára a határozatról való előfizetői tájékoztatást, az indokolatlan áremelés miatt pedig 5 Mft bírságot szabott ki.

182. A Versenytanács a **Kábelszat-Balatonfüred Kft.** ügyében is (VJ-93/2003.) marasztaló határozatot hozott, mivel a vizsgálat során bizonyítást nyert, hogy a szolgáltató előfizetési díjait indokolatlanul, költségeinek növekedésénél nagyobb mértékben emelte, és tette ezt anélkül, hogy díjemelést megalapozó számításokat készített volna. A szolgáltató többek között azzal védekezett, hogy díjai még így is alacsonyabbak, mint a leg-

nagyobb kábeltelevíziós szolgáltatóé. A Versenytanács álláspontja szerint ez a tény nem jogalap arra, hogy az eljárás alá vont szolgáltató a normatív mértéknél magasabb nyereséget tartalmazó díjait az inflációnál nagyobb mértékben emelje. A hivatkozási alapul szolgáló UPC Magyarország Kft. szolgáltatással érintett földrajzi területein szintén erőfölényes helyzetben van, tehát díjai nem versenyárak. A Versenytanács a kábeltelevíziós szolgáltatót 2 Mft bírság fizetésére kötelezte.

183. A DKTV Távközlési Kereskedelmi és Szolgáltató Kft. ellen szintén a túlzottan magasnak talált előfizetői díjak miatt érkezett bejelentés, indult eljárás és született marasztaló határozat. (VJ-81/2002.) A vizsgálat alapján kimutatott 25%-os befektetés arányos nyereséget a Versenytanács túlzottnak ítélte, és mivel a szolgáltató az eljárás során sem készített megalapozott számítást az emelt előfizetési díjak alátámasztására, a díjak alkalmazását erőfölénnyel való visszaélésnek minősítette. Mivel a GVH nem állapított meg jogszerűen érvényesíthető legmagasabb díjakat, a Versenytanács nem rendelte el a törvénybe ütköző állapot megszüntetését, azaz nem írta elő az előfizetési díjak meghatározott szintre való csökkentését. A Versenytanács eltekintett a bírság kiszabásától, tekintettel arra, hogy a vizsgált előfizetési díjakat a DKTV jogelődje határozta meg.

184. Érdekes jogalkalmazási problémákat vetett fel **Elek Város Önkormányzatának Képviselő Testülete** ellen folyt versenyfelügyeleti eljárás. (VJ-6/2002.) A vizsgálat azért indult, mert az önkormányzat, mint a közterület tulajdonosa, nem adta meg hozzájárulását egy kábeltelevíziós hálózatot építeni szándékozó vállalkozás részére, ami az elvi építési engedélyezési eljárás lefolytatását, és ezzel az új szolgáltató piacra lépését akadályozta. Az első pillantásra hatósági döntésnek tűnő aktus mögött az a tény húzódott meg, hogy a városban már működött egy hagyományos, soros rendszerű kábeltelevíziós szolgáltató, amelynek történetesen az önkormányzat 100%-ban tulajdonosa volt. Az üzemeltető Kft. által érvényesített előfizetési díjat a képviselő testület határozta meg, döntése szerint a díjak nyereséget nem tartalmazhattak, és a költségek alacsony tartása végett a Kft. nem fizetett díjat a közterület használatáért.

185.A megismert körülmények ismeretében a Versenytanács határozatában kimondta, hogy a fogyasztókra nézve előnyös, ha az adott földrajzi piacon más vállalkozás is jelen van, mivel ez a piaci szereplőket minőségi és árversenyre kényszeríti. A Versenytanács rámutatott, hogy egy profitorientált vállalkozás által kialakított és nyereséget is tartalmazó ár nem feltétlenül magasabb, mint egy nem költségérzékeny monopólium által alkalmazott, csak a költségeket fedező ár.

186.Az önkormányzati testületet marasztaló határozat azért is tanulságos, mert kimondta, hogy az Önkormányzat tulajdonosi tevékenysége és Hivatalának hatósági ügyintézése nem vonható egybe, mivel a jogviszonyok más-más természetűek. A Versenytanács az ügyben nem szabott ki bírságot, ellenben kötelezte az eljárás alá vont Önkormányzatot, hogy 30 napon belül írásban nyilatkozzék a piacra lépni szándékozó kábeltelevíziós szolgáltató szerződési ajánlatára.

187.Az egyéb szektorokban működő szolgáltatók közül ebben az évben a **Tiszántúli Gázszolgáltató Rt-t** marasztalta el a Versenytanács. (VJ-155/2002.) A határozat szerint a szolgáltató visszaélt erőfölényével akkor, amikor a gázvezeték építésére jogosult vállalkozások minősítésénél a műszaki és biztonsági feltételeken kívül – túlterjeszkedve a gázszolgáltatásról szóló törvény felhatalmazási rendelkezésén – más szempontokat, üzleti kapcsolatok körébe tartozó körülményeket – is előírt, ezáltal indokolatlanul befolyásolta a piaci viszonyokat. Kiderült, hogy a TÍGÁZ ezzel a magatartásával eleve lehetetlenné teheti egyes vállalkozások pályázaton való indulását, A Versenytanács bírságot nem szabott ki.

188.A GVH a **Déldunántúli Gázszolgáltató Rt.** ügyében új eljárást folytatott le, miután a Versenytanács 1999-ben hozott megszüntető határozatát ügyészi óvás következtében a Fővárosi Bíróság hatályon kívül helyezte. A jogvita a gázvezeték építéshez jogszerűen kért hálózatfejlesztési hozzájárulás utólagos visszatérítése körül folyt a vezetékre később csatlakozó fogyasztókkal kötött szerződések vonatkozásában.

189.A beruházási hozzájárulás fizetését szabályozó miniszteri rendelet szerint a hozzájárulás összegét a gázszolgáltató beruházásonként és

fogyasztónként a rendeletben meghatározott szabályoknak megfelelően határozza meg. Az utólagos rácsatlakozások folytán azonban a fogyasztók eredeti hozzájárulási hányada csökken, részükre visszatérítés jár, melynek módjáról a gázszolgáltató a fogyasztókkal kötött szerződés keretében állapodik meg. A rendelet szerint a nullánál kisebb hozammutatójú beruházás megvalósítására a szolgáltató nem kötelezhető. Ezt a szabályt az eljárás alá vont szolgáltató úgy értelmezte, hogy csak azokkal a fogyasztókkal kell a visszatérítés módjáról a szerződésben meg egyeznie, akik nem negatív hozammutatójú beruházás részesei, mert ellenkező esetben nem is lenne köteles megépíteni a gazdaságtalanul működtethető gázelosztó vezetékét.

190.A Versenytanács 1999-ben hozott döntése során azt mérlegelte, hogy a fogyasztóknak okozott hátrányt nem egyenlítette-e ki az ügylet egészének előnyös volta: figyelembe vette, hogy a beruházás költségeit az igénybejelentő a fogyasztók között arányosan osztotta szét oly módon, hogy a maga terhére vette számításba a vezetéklétesítéshez egyelőre csatlakozni nem kívánó fogyasztókat és az Rt. kockázata volt, hogy további fogyasztók hányan és mikor csatlakoznak. A Versenytanács úgy ítélte meg, hogy ez a konstrukció a visszatérítés elmaradása ellenére egészében véve még előnyösebb is lehetett a fogyasztóknak, mintha a szolgáltató nagyobb hálózatfejlesztési hozzájárulást kért volna bizonytalan visszatérítés mellett. Ezért a Versenytanács önmagában a visszatérítés hiányát nem minősítette visszaélésnek, amely nem zárta ki konkrét esetben az esetlegesen megvalósuló visszaélő magatartást, ha az Rt. teherviselése aránytalanul alacsonyabb lett volna az utólagosan csatlakozóktól reálisan elvárható összeghez képest.

191.Ezzel szemben a bíróság szerint a fogyasztóval kötött egyedi szerződésében a szolgáltató a hálózatfejlesztési hozzájárulás utólagos visszatérítéséről vagy annak hiányáról szóló megállapodást nem mellőzheti, függetlenül attól, hogy kötelezett-e a beruházásra vagy sem.

192.A 2003-ban lefolytatott új eljárás eredményeként a Versenytanács álláspontja szerint a szolgáltató visszaélt erőfölényével, mert bár a visszatérítés hiánya nem eredményezett automatikusan indoko-

latlan előnyt a szolgáltatónak, a szerződéses kikötés formai mellőzése lehetőséget adott arra, hogy a hálózatfejlesztési hozzájárulás visszafizetését a konkrét körülményektől függetlenül általában mellőzze.

193. Az Rt. a szerződéses kikötés formai hiányából eredő versenyjogi felelősségét felismerve vállalta, hogy a már megvalósult beruházásait érintő utólagos rácsatlakozásoknál is alkalmazni fogja a hiányolt szerződéses kikötést. Mivel a visszatérítés elmaradása a negatív hozammutatójú beruházásoknál elvileg nem kifogásolható, a Versenytanács a jogsértést csekélynek minősítette és elrendelte az eljárás szünetelését. Az eljárás szünetelése alatt – az utóvizsgálat által ellenőrzötteen – az Rt. a megkívánt módon kiegészítette az Egyedi Beruházási Hozzájárulási Szerződést, ezért a Versenytanács az eljárást megszüntette.

194. A Nemzeti Autópálya Rt. ügyében folytatott versenyfelügyeleti eljárásra a Fővárosi Bíróság végzése alapján került sor, azt követően, hogy a GVH két alkalommal elutasította a bejelentésben foglalt panasz kivizsgálását, mert nem valószínűsített versenyjogi sérelmet. A bejelentő azért sérelmezte az NA Rt. magatartását, mert az elzárkózott az autópálya építésével kapcsolatos tárgyalástól, majd pedig ismételt megkeresését válasz nélkül hagyta. A lefolytatott vizsgálat alapján hozott döntésében (Vj-41/2002.) a Versenytanács az eljárást megszüntette, miután megállapította, hogy az NA Rt. a fővállalkozók kiválasztásával kapcsolatos tevékenysége nem minősül piaci magatartásnak, tehát nem tartozik a versenytörvény hatálya alá. Az említett tevékenységet akkor lehetne a versenyjog alapján megítélni, ha az eljárás alá vont vállalkozás önálló döntési jogosultsággal bírt volna. Mivel a vizsgált időszakban a szerződő partner kiválasztását az NA Rt.-nek jóvá kellett hagyatnia a hatáskörrel rendelkező minisztériummal, megállapítást nyert, hogy nem volt meg a kellő döntési autonómiája ahhoz, hogy e tekintetben a versenytörvény hatálya alá vonható legyen.

195. A Versenytanács határozatában kitért arra is, hogy az NA Rt. erőfőlnye az útépités magyarországi piacának fővállalkozói szegmensén egyébként sem lett volna megállapítható, tekintettel az érintett piac elhagyhatóságára illetve

a vevőtől való egyoldalú függőségi viszony hiányára. Az eljárás alá vont vizsgált magatartásával kapcsolatban a Versenytanács leszögezte, hogy a kapcsolatfelvételtől való elzárkózás versenyjogilag indokolt volt, mivel az a hatékonyság növelését célozta. Az értékelésen nem változtat az, hogy vélhetően etikátlan az NA Rt. részéről az a magatartás, hogy első levelében nem közölte kifogásait, az újbóli megkeresést pedig válasz nélkül hagyta.

196. Eljárást megszüntető versenytanácsai határozattal (Vj-101/2002.) zárult a **Vivendi Telecom Hungary Távközlési Szolgáltató Rt. (VTH)** ellen folytatott vizsgálat, ami azzal a feltételezéssel indult, hogy a szolgáltató – versenytársai piacról való kiszorítására alkalmas – árprést alkalmazott. Árpréstről akkor beszélünk, amikor az erőfölényben levő vertikálisan integrált vállalkozás a nagykereskedelmi és kiskereskedelmi árai közötti különbséget – az árrést – annyira szűken tartja, hogy az versenytársai számára nem biztosítja a nyereséges működést a kiskereskedelmi piacon. Az árprés alkalmazása révén a vállalkozás ideiglenesen lemond profitja egy részéről annak érdekében, hogy hosszabb távon a kiskereskedelmi árak későbbi emelésével nagyobb nyereségre tehessen szert.

197. A vizsgálat az ár és költségadatok elemzésével igazolta az eredeti feltevést: a VTH úgy állapította meg az ADSL Internet hozzáférés nagykereskedelmi és végső fogyasztói (kiskereskedelmi) árát, hogy az árrés nem fedezte az Internet szolgáltatás nyújtásához kapcsolódó és kiegészítő szolgáltatások költségeit. Ennek következtében más szolgáltató nem tudott versenyképes árú ADSL alapú Internet szolgáltatási ajánlattal megjelenni a piacon.

198. A vizsgálat azonban azt is feltárta, hogy a kiskereskedelmi piac támadható (az ADSL alapú Internet szolgáltatás részpiacára való belépést számottevő belépési korlát nem akadályozza, a kábeltel szolgáltatás pedig az ADSL hozzáférés ésszerű helyettesítőjének tekinthető). Ezért, ha a VTH emelné kiskereskedelmi árait, az új belépők számára már érdemes lenne piacra lépni, megjelenhetnének más technológiával rendelkező tőkeerős Internet szolgáltatók is, akik rövid időn belül képesek lehetnének az érintett piacon alternatív szolgáltatást nyújtani a fogyasztók számára.

199. A Versenytanács a vizsgálat megállapításaira támaszkodva kimondta: a VTH árazási gyakorlata átmenetileg ugyan távol tudta tartani a potenciális versenytársakat a piactól, de egyrészt ez az alacsony szolgáltatási árak miatt egybeesett a fogyasztói érdekekkel, másrészt a potenciális verseny nyomása miatt magatartása hosszabb távon nem eredményezheti a verseny csökkenését vagy torzulását a kiskereskedelmi piacon.

2.2.4. Összefonódások ellenőrzése

200. A versenytörvény VI. fejezetében foglalt összefonódás-ellenőrzési rendelkezések célja, hogy minden, a gazdaság szempontjából lényeges vállalategyesülést vagy felvásárlást (és egyéb irányítás-szerzést) versenyfelügyeleti ellenőrzés alá vonjon. Ha az adott összefonódás nem hoz létre, vagy nem erősít tovább olyan erőfölényes helyzetet, amely akadályozza a hatékony verseny kialakulását, akkor a GVH azt nem tilthatja meg, ellenkező esetben az összefonódás megtiltható. A Gazdasági Versenyhivatal előzetes vagy utólagos feltélt, illetve kötelezettséget is előírhat az összefonódás hátrányos hatásainak mérséklése érdekében (például: vállalkozásrészek, vagyontárgyak elidegenítésének tilalma, vagy valamely közvetett résztvevő felett gyakorolt irányítás megszüntetése).

201. A versenyre gyakorolt hatás szempontjából a versenykorlátozó hatás minősítésénél külön jelentőséggel bír, hogy az összefonódás versenytársak közötti (horizontális) vagy pedig eladó-vevő közötti (vertikális). A horizontális összefonódások általában közvetlenül a piaci szerkezet megváltoztatását okozzák, a vertikális összefonódások pedig a kapcsolódó piacokra hathatnak negatívan. Egyes tranzakciók nem sorolhatóak be egyértelműen egyik vagy másik csoportba annak következtében, hogy mind vertikális mind horizontális jellemzőkkel bírnak. Előfordulhat olyan eset is, amikor nincs olyan piac, amelyen mindkét vállalat jelen van. Az ilyen összefonódásnak is lehetnek káros versenyhatásai. Az árukör bővüléséből adódóan (portfólió-hatás), ha egymást kiegészítő áruk gyártói/forgalmazói (szomszédos piacok szereplői) kerülnek egy vállalkozáscsoportba, vagy ha valamely vállalkozáscsoport az egyik áru piacán erős piaci pozícióval rendelkezik, gazdasági és pénzügyi helyzete olyan mértékben megerősödik, hogy az összefo-

nódás révén képes lehet a másik áru piacán is versenykorlátozó stratégiák (pl. árukapcsolás) alkalmazására (konglomerátum-hatás).

202. 2003-ban 68 összefonódással kapcsolatos határozatot hozott a Versenytanács. Ebből – a korábbi évekhez hasonló arányban – két esetben került sor a GVH beavatkozására.

203. A 68 ügyzáró határozatból 67 esetben indult az eljárás az érintett vállalkozások által benyújtott kérelemre, egy esetben pedig olyan eljárás lezárásaként, amelyet a GVH indított hivatalból, mert vélelmezte, hogy az érintett vállalkozások elmulasztottak engedélyt kérni²⁷. A hivatal a 68 versenytanácsi határozat közül három esetben az engedélykérési kötelezettség hiányát állapította meg, 62 esetben engedélyezte, egy esetben feltétellel engedélyezte²⁸, egy esetben pedig elutasította a kérelmezett összefonódás engedélyezését²⁹. Egy esetben az eljárás megszüntetésére került sor.

204. A 68 elbírált összefonódásból 51 ügy horizontális, a versenytársak közötti irányításszerzés változását érintette, két ügyben vertikális, további 15 ügyben pedig vegyes jellegű szervezeti összekapcsolódásra került sor.

205. A GVH öt esetben állapította meg az engedélykérés elmulasztását. Egy ügyben a mulasztás jóhiszeműségére hivatkozva eltekintett a bíróság kiszabásától, a további négy ügyben pedig együttesen 8,38 Mft bírságot szabott ki.³⁰

²⁷ Továbbá volt két olyan kérelem, amelyet a kérelmezők még a vizsgálói szakban vontak vissza, ezért értelemszerűen a statisztikában nem jelennek meg.

²⁸ A Vj-37/2003-as ügyben került lezárásra és egyben engedélyezésre a Vj-40/2003-ban és Vj-41/2003-ban kérelmezett összefonódás is – ez a statisztikában egy ügyzáró határozatként szerepel.

²⁹ Ebben az ügytípusban a GVH beavatkozás az ügyzáró határozatok közül az engedély iránti kérelem érdemi elutasítását, az összefonódás feltételhez kötését, illetve a GVH versennyel kapcsolatos aggályainak önkéntes figyelembevételét (vagyis a kérelem (ügyfél általi) visszavonását, illetve a tranzakció (felek általi) módosítását), ha ez a határozatból is kiolvasható, foglalja magában. Nem foglalja magában ugyanakkor a GVH beavatkozás fogalma a tisztán adminisztratív típusú jogsértés megállapítását (engedély iránti kérelem elmulasztása), a nem érdemi elutasítást (pl. időelőttiség miatt), a kérelemnek nem a GVH aggályai miatti visszavonását vagy a tranzakció nem emiatt bekövetkező módosítását, és a lehetséges nem ügyzáró határozatokat.

206. Az egyes ágazatokat illetően a legjelentősebb esetek ismertetése mellett kiemelésre érdemes néhány kérdés, amelyben a Versenytanács a joggyakorlat szempontjából iránymutató határozatot hozott.

207. A vállalkozások összefonódásának engedélykötelezettségét megalapozó küszöbértékek számításával kapcsolatban került sor az ún. „**kétéves szabály**” alkalmazására. A Versenytörvény 24.§ (1) bekezdés a) pontja szerint az összefonódáshoz akkor kell engedélyt kérni, ha az érintett vállalkozások előző üzleti évben elért együttes nettó árbevétele a 10 milliárd forintot meghaladja és az irányítás alá kerülő vállalkozás — a vállalkozáshoz kapcsolódó közvetett résztvevőkkel együttes — előző évi nettó árbevétele 500 millió forint felett van. Amennyiben ezek a feltételek nem teljesülnek, ugyanezen szakasz b) pontja szerint akkor is engedélykérési kötelezettség áll fenn, ha az érintett vállalkozások előző üzleti évben elért együttes nettó árbevétele a 10 milliárd forintot meghaladja, és az irányítás alá kerülő vállalkozásoknak az a) pont szerint számított nettó árbevételével együtt az irányítást megszerző vállalkozás és az ahhoz kapcsolódó közvetett résztvevők az összefonódást megelőző két éven belül összesen 500 millió forintot meghaladó előző évi nettó árbevétellel rendelkező vállalkozással összefonódást valósítottak meg.

208. Az idén több ilyen ügy is előfordult, az egyik esetben az **IBM** kérelmezte a **Rational Software Corporation** feletti irányításszerzése során, hogy a korábbi két évben történt összefonódásait, mivel azokat a Versenytanács már engedélyezte, az adott eljárásban hagyják figyelmen kívül (VJ-3/2003). A Versenytanács nem osztotta az IBM ezen álláspontját, mivel az adott jogszabályhely általánosan említi a két éven belül megvalósított összefonódásokat, nem téve különbséget az engedélyezett és – az engedélykérési kötelezettség hiányában – nem engedélyezett összefonódások között. Egy további, ugyancsak e szabály érvényesítését példázó esetben a Matáv érdekeltségébe tartozó **Axelero Internet Szolgáltató Rt.** irányítás szerzését engedélyezte a Ver-

senytanács az **Alba Internet Adatbank és Informatikai Kft.** felett (VJ-16/2003). Ebben az ügyben az Alba Kft. forgalma ugyan nem érte el a bejelentési kötelezettséghez előírt küszöbszámot, (500 millió forintot), azonban a MATÁV-csoport a megelőző kétéves időszakban már 500 millió forintot meghaladó összefonódást valósított meg, ezért a kérelmezett összefonódáshoz a GVH engedélye volt szükséges.

209. Több versenyhatóság eljárásának időbeli sorrendjével kapcsolatban vetett fel kérdéseket a **VR Leasing** és **VB Leasing** összefonódásának ügye (VJ-6/2003). Itt a kérelmezők késedelmesen nyújtották be kérelmüket, hivatkozva arra, hogy szerződésük hatálya az Európai Bizottság engedélyének megadásától függ. A Versenytanács nem osztotta a kérelmezőknek a kérelem benyújtási határidejére vonatkozó álláspontját, mivel azt a szerződés megkötésének időpontjától számított 30 napon belül kell megtenni. A Versenytanács megjegyezte, hogy az egymás utáni engedélyeztetés ellentétes lenne a kérelmező vállalkozások érdekeivel is, mivel a Versenytörvény 29.§ szerint az összefonódást eredményező szerződés létrejöttéhez a GVH engedélye szükséges. Az egymást követő (és nem párhuzamos) engedélyezési eljárások szükségtelenül meghosszabbítanák a tranzakció megvalósítási idejét.

210. Az átmeneti irányításszerzés kérdésének vizsgálata során azt állapította meg a Versenytanács, hogy a **vagyonkezelői szervezet fogalma** a versenytörvény 25.§-a alkalmazásában kizárólag az állami vagyon kezelőjére vonatkozik. A törvény ugyanis zárt felsorolásban adja meg azt az alanyi kört, akiknek valamely vállalat felett történő átmeneti irányításszerzésükhöz bizonyos feltételek fennállása esetén nem kell a GVH engedélyét kérniük. Az adott esetben a **Fotex Rt.** 2001. augusztus 1-jével megvásárolta az **FTC Labdarúgó és Sport Kft.** 80% tulajdonrészét, amihez elmulasztotta a GVH engedélyét kérni, holott a törvényi feltételek alapján erre köteles volt (VJ-104/2002). A Versenytanács – alkalmazva a versenytörvény 25.§-át – megállapította, hogy a Fotex Rt. nem tartozik bele abba az alanyi körbe, amelynek a törvény megengedi az átmeneti, azaz legfeljebb egy éves olyan irányításszerzést, amelynek célja az átvett vállalkozás (jelen esetben az FTC Kft.) továbbértékesítésének az előké-

³⁰ Az összefonódásokkal kapcsolatos számszerű összefoglaló információk megtalálhatóak a beszámoló Táblázatok c. részének 4.5. táblázatában, valamint további információ található az 5.1. és 10. táblázatokban.

szítése, mert versenyjogi értelemben nem számít vagyonkezelő szervezetnek. A Fotex Rt. – nem vitatottan – abból a célból vásárolta meg az FTC Kft. fent megjelölt üzletrészét, hogy azt részvénytársasággá alakítsa, és a tőzsdére bevezesse. A Fotex Rt. alaptervékenysége – és tényleges tevékenységnek döntő része – ugyan ma már valóban a vagyonkezelés, de a versenytörvény említett 25.§-ában a vagyonkezelői szervezet kizárólag az állami vagyon kezelőjére vonatkozik, – állapította meg a Versenytanács. Ez felel meg a jogalkotói szándéknak, továbbá annak az ésszerű elvárásnak is, hogy az átmeneti irányítástervezést megvalósítható szervezetek köre ne legyen kezelhetetlenül tág. Mivel azonban az összefonódás egyéb versenyaggályokat nem vetett fel, mindezekre tekintettel a Versenytanácsa jóváhagyta a Fotex Rt. és az FTC Labdarúgó és Sport Kft. összefonódását.

211. Az **ipar** területét érintően 31 összefonódást bíralt el a Versenytanács. Az összefonódások döntő része külföldön honos vállalkozások között jött létre, amelyek termékeikkel jelen vannak a magyar piacon, ezért a versenytörvény hatálya kiterjed rájuk.

212. Az iparon belül az **energia szektort** 2003-ban négy fúziós kérelem érintette. Az **E.ON AG** részvények és üzletrészek többségének megvásárlásával irányítást szerzett a **Gelsenberg AG** és a **Bergemann GmbH** (a Ruhrgas-csoporthoz tartozó vállalkozások) felett (VJ-177/2002). A Versenytanács az összefonódás versenyhatásait nemcsak a jelenlegi piaci (szabályozási) körülmények között vizsgálta, hanem a liberalizációt követően megváltozó feltételek mellett is, mivel az Európai Unióhoz történő csatlakozásra tekintettel szükségessé vált a hazai **földgázszolgáltatás** liberalizálása és a belső földgázpiac 98/30/EK irányelvnek megfelelő szabályozása. Ezt szolgálja a földgáztörvény, amelynek rendelkezései túlnyomórészt 2004. január 1-jétől léptek hatályba. A piacon a jelenlegi kizárólagosságon alapuló földgázellátás mellett bővülő körben lesznek jelen az ún. feljogosított fogyasztók³¹, amelyek a gázpiac bármely szereplőjétől beszerezhetik a földgázt, továbbá lehetővé válik a gázpiac szereplői számára a más vállalkozások tulajdonában lévő

³¹ Feljogosított fogyasztók, akiknek a villamos energia fogyasztása meghaladja a 6,5 GWh-t.

infrastruktúrákhoz (vezetékekhez, tárolókhoz) való megkülönböztetés-mentes hozzáférés lehetősége, mire tekintettel a földgázszolgáltatás tekintetében a földrajzi piac országossá válik. A két vállalkozás-csoport együttes piaci részesedése (13,3%) alapján nem volt valószínűsíthető, hogy az E.ON-csoport a magyar gázpiacon erőfölényes helyzetbe kerülne, ugyanakkor az E.ON csoport 45%-os részesedése az áramszolgáltatás piacán szükségessé tette a vertikális (mérőórák) és a portfólió (gázszolgáltatás) hatások részletes vizsgálatát.

213. Az **áram- és gázszolgáltatás** egy vállalkozás-csoportba kerülésének vizsgálata az országos piac mellett kiterjedt a regionális piacokra is. A verseny kibontakozását segítheti, ha adott földrajzi területen az áram- és a gázszolgáltató nem tartozik azonos vállalkozáscsoporthoz, illetve nincs közöttük tulajdonosi kapcsolat. A jövőbeni verseny szempontjából hátrányai is lehetnek annak, hogy több olyan megye (Baranya, Tolna, Fejér) is van, ahol az áramszolgáltató a jelenleg is az E.ON-csoporthoz tartozó DÉMÁSZ, a gázszolgáltató pedig az összefonódás révén az E.ON-csoport 49,8%-os tulajdonába kerülő DDGÁZ (Déldunántúli Gázszolgáltató Rt.). Az ebből fakadó versenyproblémák döntően a lakossági fogyasztók körében jelentkezhetnek, akikre viszont az áram- és gázpiaci liberalizáció – a jelenlegi elképzelések szerint – csak 2007-től terjed majd ki. Ezt az időpontot a Versenytanács túlzottan távolinak, a verseny problémákat pedig – figyelembe véve, hogy az adott esetben csak a lehetséges verseny esetleges korlátozásáról lehet szó – esetlegesnek ítélte ahhoz, hogy akadályokat gördítsen a kérelmezett összefonódás elé.

214. Az **E.ON Rt. a Dunaújvárosi Szennyvíztisztító Kft.** felett szerzett irányítást (VJ-159/2002). A kérelmezett ügylettel a dunaújvárosi önkormányzattól az áramszolgáltató piacon lokális monopolhelyzetben lévő vállalkozás csoport tulajdonába került a helyi szennyvíztisztítás. E változás előnyeként értékelte a Versenytanács, hogy a közös számlázás árkedvezmények nyújtására ad lehetőséget a fogyasztók részére. A tekintetben azonban hátrányokat is hordozhat magában ez a lehetőség, hogy a többféle kommunális szolgáltatást egy kézben tartó vállalatcsoport versenykorlátozó üzleti magatartást folytasson.

E negatív hatások véelmét azonban a Versenytanács esetlegesnek ítélte és engedélyezte a kérelmet.

215. A vegyipari vertikumban a GVH még 2000-ben engedélyezte, hogy a MOL Rt. szlovák tulajdonosokkal közösen irányítást szerezzen a Slovnaft.a.s. felett (VJ-70/2000; Beszámoló az Országgyűlés részére 2001. április; 138-139. pont). A **MOL Rt.** – élve opciós jogával – 2002. végén további részvények vásárlásával egyedüli irányítást szerzett a **Slovnaft a.s.** felett (VJ-158/2002). A korábbi közös irányítók valamelyikének egyedüli irányításszerzését a magyar versenyjog – egyezően a nemzetközi gyakorlattal – összefonódásnak tekinti. Az egyedüli irányítást megszerző vállalkozásnak ugyanis utóbb már nem kell tekintettel lennie korábbi irányító társára, ami tartós változást eredményezhet az érintett vállalkozások (adott esetben a MOL Rt. és a Slovnaft) egymáshoz fűződő kapcsolataiban. Az adott esetben nem merült fel olyan körülmény, ami alapján azt lehetett volna valószínűsíteni, hogy a gazdasági verseny szempontjából hátrányosabb helyzet alakul ki annál, mint amelynek feltételezése mellett a GVH a VJ-70/2000. számú határozatában a MOL Rt. közös irányítás szerzését engedélyezte. Ezért a Versenytanács az egyedüli irányításszerzés megtagadására sem látott okot.

216. Szintén a **MOL Rt.** külföldi terjeszkedését példázza a Horvát Köztársasággal közösen szerzett irányítása az **INA Industrija Nafta d.a.** felett (VJ-125/2003). A közös irányítás vétőjogokra vonatkozó megállapodással jött létre, amelynek alapján a MOL Rt.-nek az INA Felügyelő Bizottságában jelenlévő két tagjának egyetértése szükséges az INA üzleti tervének, mérlegének elfogadásához, ezáltal a MOL Rt. a Versenytanács álláspontja szerint az INA közös irányítóinak egyikévé vált, és így az adott összefonódás engedélykötelesnek minősült.

217. Az üzemanyag töltőállomások piacát a koncentráció növekedése jellemezte. A **Shell Hungária Kereskedelmi Rt.** megvásárolta a **Total-finaelf Hungária Kereskedelmi Kft.** üzemanyag üzletágát; az **OMV Hungária Ásványolaj Kft.** pedig irányítást szerzett az **ARAL Üzemanyag Kft.** felett (VJ-77/2003), (VJ-36/2003). A Versenytanács egyik esetben sem tartotta versenyszempontból aggályosnak az ügyletet, mivel az üzemanyag kereskedelmet az oligopol piaci szerkezet jellemzi, amelyen az engedélyezett összefonódások érdemben nem változtatnak.

218. A gyógyszerpiac területén, a multinacionális gyógyszergyártók leányvállalatainak összefonódásának engedélyezésére került sor (VJ-112/2002), (VJ-148/2002), tekintettel az érintett vállalkozásoknak a teljes gyógyszerforgalmazásból származó alacsony piaci részesedésére. Három határozat, a gyógyszernagykereskedelmet és -kiskereskedelmet egyaránt érintette. A **Hungaropharma Gyógyszerkereskedelmi Rt.** irányítást szerzett az **OMKER Orvosi Műszerkereskedelmi Rt.** felett, a tranzakcióra csereszerződés keretében került sor, amely értékkülönbötet nélküli részvénycserében öltött testet (VJ-91/2003). A Versenytanács vizsgálta az összefonódással érintett piacokon a piaci részesedés változását és megállapította, hogy az együttes 5%-os piaci részesedés versenyaggályokat nem vetett fel. A kérelmező (a Hungaropharma Rt.) késedelmesen nyújtotta be kérelmét, és mivel a Versenytanács nem látott okot a napi bírság összegének csökkentésére a bírság összege a 28 napos késelem figyelembevételével 280 eFt-ban került meghatározásra.

219. Utólagos feltételhez kötötte a Versenytanács, hogy az **UTA Pharma Beteiligungs GmbH** megvásárolja a **Pharma Concept Részesedési és Szolgáltató Kft.** üzletrészeinek 100%-át (VJ-39/2003). Az UTA Pharma és a Pharma Concept is vagyongazdálkodási tevékenységet folytat, melynek lényege, hogy gyógyszerári betéti társaságokban közvetett részesedést szerez. Mindkét vállalkozás-csoport több gyógyszerárban tulajdonos. A UTA Pharma-csoport által tervezett felvásárlás versenyhatását vizsgálva a Versenytanács megállapította, hogy a vizsgálat szempontjából releváns földrajzi piac szűkebb az országos piacnál. Gyógyszerár működése ugyanis csak abban az esetben engedélyezhető, ha a településnek legalább 5000 lakosa van és még nem működik közforgalmú gyógyszerár. Ahol már működik gyógyszerár, új gyógyszerár csak akkor engedélyezhető, ha a létesítendő új gyógyszerárral együtt valamennyi gyógyszerárra átlagosan legalább 5000 lakos jut. Az összefonódás horizontális versenyhatásának

elemzéséhez a Versenytanács meghatározta az érintett piacot, ahol az összefonódásban résztvevő mindkét vállalkozás-csoport jelen van: ez Budapest és Szécsény városa. Budapesten az UTA Pharma-csoport a gyógyszertárak kevesebb, mint tíz százalékával rendelkezik, a Pharma Concept-csoport részesedése pedig valamivel több, mint egy százalék. Ennek alapján Budapest egészét tekintve nyilvánvalóan nem valószínűsíthetők káros versenyhatások, és a Pharma Concept-csoporthoz tartozó öt gyógyszertár földrajzi elhelyezkedése alapján az sem valószínűsíthető, hogy valamely szűkebben értelmezett földrajzi piacon gazdasági erőfölényes helyzetet hozna létre vagy erősítene meg az összefonódás. Szécsényben az összefonódás révén mindkét működő gyógyszertár az UTA Pharma-csoporthoz tartozna, ami az adott földrajzi piacon – megszüntetve a versenyt – gazdasági erőfölényes helyzetet eredményezne, figyelembe véve azt is, hogy további gyógyszertár létesítése korlátokba ütközik (az 5000 lakosú korlát). Az UTA Pharma az összefonódás engedélyezése érdekében vállalata, hogy a Pharmanova Rt-n keresztül irányítása alatt álló Nógrádi Menta-Pharma Bt-ben fennálló irányítási jogát legkésőbb 2003. december 31-ei hatállyal új kültag bevonásával megszünteti. Az utólagos feltétel teljesülését a Gazdasági Versenyhivatal a versenytörvény 76.§ (1) bekezdés c) pontja alapján utóvizsgálat keretében vizsgálta és megállapította, hogy a feltétel teljesült.

220. A Versenytanács engedélyezte, hogy a **Fúzió-Pharma Gyógyszernagykereskedelmi Rt.** a **PharmaChom Kft.** üzletrészeinek megvásárlásával irányítást szerezzen felette (VJ-13/2003). Az összefonódással érintett vállalkozások közös tevékenysége a gyógyszernagykereskedelem. A Versenytanács árupiacnak a gyógyszernagykereskedelmi tevékenység egészét; földrajzi piacnak pedig Magyarország egész területét tekintette, ahol az érintett vállalkozások együttes piaci részesedése 6%, amely káros versenyhatást nem valószínűsített. Az összefonódás révén – következőleg abból, hogy a PharmaChom a Hungaropharma irányítása alá tartozott – a piaci koncentráció nemzetközi gyakorlatban alkalmazott mérőszáma, a Hirschmann-Herfindhal (HH)³² index (mely az érintett piacon jelen lévő vállalkozás-csoportok piaci részesedései négyzetének az összege) még csökkent is.

221. Az **infokommunikációs piacon** négy összefonódást bírált el 2003-ban a Versenytanács. Ezek közül mind a vezetőkes telefonszolgáltatás, mind az Internet-szolgáltatás valamint az üzleti adatkommunikációs szolgáltatások terén nagy jelentőséggel bírt, hogy a Vivendi Telecom International eladta magyarországi érdekeltségét, a **Magyar Telecom B.V.-t** (Matel) a korábban a magyar piacon nem tevékenykedő **Telemark N.V.-nek** (VJ-11/2003). A Versenytanács arra való tekintettel, hogy a magyar piacon ennek a tulajdonosváltásnak káros versenyhatásai a Matel alacsony piaci részesedésére és a Telemark új szereplő mivoltára tekintettel nem valószínűsíthetők, az összefonódást engedélyezte.

222. A **penzügyi szolgáltatások területén** a múlt évben kilenc határozatot hozott a Versenytanács. A bankpiacon a lakossági szektorban történt jelentős változás, amikor is azáltal, hogy az **Erste Bank der Oesterreichischen Sparkassen AG** a Magyar Államtól privatizációs pályázat útján megvásárolta annak a **Postabank és Takarékpénztár Rt.**-ben meglévő tulajdonrészét (VJ-140/2003). Ezzel a magyar hitelintézeti piac mérlegfőösszeg szerinti ötödik legnagyobb bankja jött létre, amely piaci részesedéseik alapján a lakossági piacon az OTP és K&H mögötti harmadik helyet foglalja el. A **Magyar Külkereskedelmi Bank Rt.** is erősítette piaci pozícióit a **Konzumbank Kereskedelmi Bank Rt.** és a kizárólag a Konzumbank székházának tulajdonlásával és üzemeltetésével foglalkozó Tüköry-Center Ingatlanforgalmazó és Szolgáltató Kft. felvásárlásával. Mivel a Konzumbank piaci részesedése egy érintett részpiacon sem haladta meg az 1%-ott, a Versenytanács engedélyezte az összefonódást (VJ-154/2003). Az **OTP** bulgáriai terjeszkedését, a **Banka DSK E.A.D.** a bolgár bankszektor második legnagyobb bankjának megvásárlását, amely a lakossági szolgáltatások terén piacvezető, szintén engedélyezte a Versenytanács, mivel – tekintettel arra, hogy a DSK nincs jelen hazánkban – a magyar piacot érintően nem azonosított káros versenyhatásokat (VJ-104/2003).

³² Hirschmann-Herfindhal (HH) index: $(45 - 4)^2 + (2 + 4)^2 - (452 + 2^2) = -312$ a Hungaropharma-csoport részesedése a 2002. évi magyarországi gyógyszer nagykereskedelmi forgalomból 45%, ebből 4% a Pharma Chom Kft. részesedése.

223. A magyarországi **biztosítási piacon** körülbelül 5,2%-os részesedéssel rendelkező **AXA Konzern AG** felett az **Uniqa Versicherungen AG** szerzett irányítást, mégpedig úgy hogy először az Austria Versicherungsverein auf Gegenseitigkeit és Vulcania Holding GmbH vásárolták meg az AXA részvényeinek 99,7%-át, majd ezt eladták az ugyancsak az Austria valamint a Raiffeisen Zentralbank Österreich AG közösen irányítása alá tartozó Uniqa-nak. Mivel az Uniqa a magyar piacon pusztán marginális részesedéssel bírt az Agrupacion Rt-n keresztül, a Versenytanács engedélyezte a két lépésben végrehajtott összefonódást (VJ-10/2003 és VJ-86/2003).

224. A **lakástakarékpénztárak piacán** a háromszereplős piac kétszereplőssé alakult, amikor a **Lakáskassza-Wüstenrot Lakástakarékpénztár Rt.** beolvadt a **Fundamenta Magyar-Német Lakástakarékpénztár Rt-be** (VJ-69/2003). A Versenytanács abból indult ki, hogy a lakástakarékpénztáraknak az egyéb támogatott lakáskölcsön formák nem ésszerű helyettesítő áruik, és a lakástakarékpénztárak piacán a Fundamenta és a Lakáskassza együttesen 60%-os piaci részesedése jelentősen meghaladja azt a mértéket (20%), amely alatt nyilvánvalóan nem léphetnek fel káros versenyhatások. A Versenytanács mégis engedélyezhetőnek tartotta az összefonódást, mivel az összefonódás eredményeként létrejövő cégnek piaci magatartásának kialakításakor messzemenően tekintettel kell majd lennie a jelenlegi piacvezető OTP-Lakástakarékpénztár Rt-re, sőt, lényegesen nagyobb esélye lesz arra, hogy az OTP-Ltp. valós versenytársaként jelenjen meg a piacon, ami egyértelműen a verseny erősödésének irányába mutat.

225. Az **élelmiszeripar** területét illetően nyolc összefonódással kapcsolatos határozatot hozott a Versenytanács. Két ügyben volt érintett a **Globus Konzervipari Rt.**, amely előbb a **Nagykőrösi Konzervgyár** és az általa irányított két kft. felett szerzett irányítást (VJ-163/2002), majd a **Békéscsabai Hűtőipari Rt.** részvényeinek 100%-át vásárolta meg (VJ-38/2003). Egyes részpiacokon – az első esetben a gyorsfagyasztott zöldségek, a második esetben pedig a paradicsomkonzervek piacán – az összefonódás eredményeként a Globus részesedése 30% fölé emelkedett, ami az érintett piacok alaposabb vizsgálatát tette

szükségessé. A Versenytanács végül mindkét összefonódást engedélyezte, az első esetben mivel a piacon a versenytársak garanciát jelentettek a versenyre (paradicsomkonzerv gyártással több hazai vállalkozás is foglalkozik, melyek között van olyan amelynek piaci részesedése megközelíti a Globus- és a Nagykőrösi-csoport együttes piaci részesedését), valamint az import a vám ellenére viszonylag jelentős; továbbá mivel a Globus-csoport az összefonódást megelőzően nem rendelkezett paradicsomkonzerv-gyártó kapacitással. A második esetben a négy-öt jelentős hazai versenytárs, a kínálati helyettesíthetőség, valamint az import – a vámok megszűnése – következtében javuló versenyképessége tette lehetővé az engedélyezést.

226. Engedélyköteles összefonódásnak minősült, és az engedélykérés határidejének elmulasztása miatt a Versenytanács bírságot is kiszabott abban az esetben, ahol a Dalmandi Rt. és a Dalmandinvest kft. érdekeltségébe tartozó **DÉTEJ kft** 68%-os piaci részesedését 100%-ra növelte az **Új-MiZo Rt-ben** (VJ-95/2003). A tranzakció eredményeként a DÉTEJ korábbi, két másik vállalattal (Agro-Vítál, CE-GÖD) közösen gyakorolt irányítása egyedüli irányítássá alakult át, ami a Versenytanács korábban állásfoglalásának megfelelően ugyancsak vállalkozások összefonódásának minősült.

227. Az élelmiszeriparban négy olyan nemzetközi tranzakcióra került sor, amely 2003 folyamán a GVH engedélyezési kötelezettségét is maga után vonta. Ezek közül a magyar piacon elsősorban a Heineken-csoport tagja, a **Limba Beteiligungsverwaltungs GmbH a Getränke-Beteiligungs AG** feletti irányításszerzése bizonyult jelentősnek (VJ-107/2003). Ennek során ugyanis a magyar sörpiac két jelentős szereplője, az Amstel és a Brau Union Hungária került közös irányítás alá. A Versenytanács engedélyezte az összefonódást, mivel úgy vélte, hogy a sörpiac oligopol szerkezetén az adott összefonódás nem változtat, és az összefonódás következtében az új piaci szereplő 30%-os piaci részesedésével erősebb versenyt lesz képes támasztani az oligopolium másik két meghatározó szereplőjének, a Borsodi és Dreher sörgyáraknak.

228. A cukorpiacon, amely ugyancsak egy oligopol piac, az egyik szereplő személyében történt változás: a korábban a magyar piacon nem tevékenykedő **Nordzucker AG** a Beghin-Say-tól megszerezte a **Mátra Cukor Rt.**, a **Szerencsi Cukorgyárak Rt.**, valamint a **Szolnoki Cukorgyár** feletti irányítás jogát azok többségi részvénytársaságjának megszerzésével (VJ-8/2003). Mivel a Nordzucker korábban Magyarországon nem tevékenykedett, a Versenytanács engedélyezte az összefonódást. Megjegyezte ugyanakkor, hogy a Nordzucker környező országokban lévő érdekeltségei miatt az összefonódásnak a Magyarországnál tágabb érintett földrajzi piacon az érdemi koncentráció növelő hatása lehet, ennek részletes vizsgálatát azonban szükségtelennek tartotta, mert álláspontja szerint a cukor jelenlegi vámszintje mellett (figyelemmel az importártól függő pótvámra is) a (lehetséges) importnak nincs meghatározó szerepe.

229. Az **élelmiszer kis- és nagykereskedelmét** érintően nyolc esetben tulajdonos változás következett be, amelyek kis mértékben a piaci koncentráció növekedésének az irányába hatottak, ugyanakkor a kis- és közepes vállalkozások ily módon növelték hatékonyságukat és versenyképességüket. Az engedélyezések nem vetettek fel versenyaggályokat, mert az összefonódás révén létrejött alacsony piaci részesedések mellett a termékpiacot még jelentős verseny jellemzi.

230. A **szolgáltatások piacán** került sor 2003-ban az egyetlen olyan eljárásra, amelyben a **Versenytanács nem engedélyezte** a kérelmezett összefonódást. A tranzakció során a **B.V. Tabora** szerette volna a Bertelsmann AG-től vásárolt részesedés segítségével a **Népszabadság Kiadó és Nyomdaipari Rt.**-ben fennálló 49,97%-os részesedését 67,65%-ra növelni (VJ-59/2003). Az összefonódás következtében a Taborát 100%-ban tulajdonló Ringier AG, amelynek magyar sajtópiaci érdekeltségei közé tartozik többek között a Magyar Hírlap, a Blikk és a Nemzeti Sport, lett volna a Népszabadság többségi tulajdonosa és irányítója. A Versenytanács határozatában rámutatott, hogy ebben az esetben egy úgynevezett kétoldalú piacról van szó, ugyanis egy lapot kiadó vállalkozásnak az olvasói (lapeladási) piacon tanúsított magatartása meghatározásakor nem kizárólag az olvasói piacon fennálló következmé-

nyeket (annak szereplőinek várható reakcióit) kell figyelembe vennie, hanem tekintettel kell lennie a hirdetési piacon bekövetkező esetleges reakciókra is. Ennek következtében pedig a két piacon bekövetkező változások együttes mérlegelésével lehet csak képet alkotni az összefonódásnak a gazdasági erőfölényre gyakorolt hatásairól. Az olvasói piacon a politikai napilapok között magas piaci részesedése következtében megállapításra került az összefonódással megerősödő Ringiercsoport erőfölénye attól függetlenül, hogy a Magyar Nemzetet csak korlátozott mértékben tekinthetjük a baloldali politikai napilapok helyettesítőjének. A Ringier-csoport még ennek az újságnak esetleges figyelembe vétele esetén is kiugróan magas (65-70%-os) piaci részesedést érne el ebben a szegmensben, és erőfölényét tovább erősítené, hogy szintén tulajdonában van az egyetlen sportnapilap (Nemzeti Sport) és a bulvárlapok piacának meghatározó szereplője (Blikk). A hirdetési piacot vizsgálva a Versenytanács úgy vélte, hogy az összefonódás révén ezen a piacon is jelentősen megerősödne a Ringiercsoport, és a piacnak több olyan szegmense van, amely nehezen lenne kikerülhető a hirdetők (reklámozók) számára.

231. Mindezek alapján a Versenytanács úgy látta, hogy reális a veszély arra nézve, hogy a Ringiercsoport az összefonódás következtében olyan jelentős piaci erőre tenne szert, amely versenytársai és üzletfelei által kellően nem kontrollálható mozgásteret biztosítana számára. Az összefonódás révén jelentősen megnövekvő piaci erejét arra használhatja fel, hogy az országos politikai napilap piacon még fennmaradó versenytársait kiszorítsa, illetve ezen a piacon és más általa uralt piacokon az esetlegesen belépni szándékozók elrettentse, fenntartva/erősítve ezzel jelenlegi piaci pozícióit. Ennek megfelelően a Versenytanács nem engedélyezte a kérelmezett összefonódást.

2.3. A bírósági felülvizsgálat tapasztalatai

232. A hatályos versenytörvény – csakúgy, mint az előző – lehetővé teszi, hogy az ügyfél a GVH érdemi határozatának felülvizsgálatát keresetben kérje (megtámadja) a bíróságon. A kereset nyomán indult közigazgatási perben – melyet I. fokon a Fővárosi Bíróság, II. fokon pedig a Legfel-

sőbb Bíróság, illetve 2003 közepétől az Ítéletábra folytat le – a bíróság a GVH határozatát megváltoztathatja, illetve a határozatot hatályon kívül helyezheti, mely utóbbi esetben új eljárás lefolytatására is kötelezheti a GVH-t.

233. Az előző és a hatályos versenytörvény alapján eddig összesen 533 közigazgatási per indult, amelyekből idáig 435 zárult le jogerősen. Ezek közül a bíróságok 39 esetben változtatták meg részben vagy egészben a GVH határozatát a jogalap tekintetében (vagyis, hogy történt-e jogsértés, vagy sem), 53 ítéletben pedig kisebb-nagyobb mértékben csökkentette a bíróság a Versenytanács által kiszabott bírságot. További 20 olyan ügy volt, amelyben a bíróság új eljárás lefolytatására kötelezte a GVH-t.

2.3.1. Korábban hatályos versenytörvény

234. Az 1996 végéig hatályos versenytörvény alapján hozott és az érintettek által a bíróságon megtámadott, összesen 290 határozat felülvizsgálata lezárult.

235. Az utolsóként lezárult per a kávékartell-ügy (VJ-185/1994), amelyről a 2001-es és a 2002-es tevékenységről szóló beszámoló is tájékoztató. A Fővárosi Bíróság ítéletét követően a Legfelsőbb Bíróság is helybenhagyta – a bíróság csökkentése mellett – a GVH azon határozatát, mely az összehangolt magatartás közvetett bizonyítékokkal történő bizonyításán alapult. Ezt követően azonban a Legfelsőbb Bíróság – mint felülvizsgálati bíróság – megváltoztatta a Legfelsőbb Bíróság korábbi, e tárgyban hozott ítéletét, és új eljárásra kötelezte a Fővárosi Bíróságot, mert az nem indokolta ítéletében kellő részletezettséggel azt, hogy miért nem fogadta el az eljárás alá vontak által megbízott szakértő (Pénzügykutató Rt.), jogsértés elkövetését cáfoló véleményét. Az új eljárásban a Fővárosi Bíróság hatályon kívül helyezte a GVH határozatát. A Fővárosi Bíróság ítélete ellen fellebbezést terjesztett elő a GVH, melynek nyomán a Fővárosi Ítéletábra a korábbi Fővárosi és Legfelsőbb Bírósági ítéletekkel – a jogalap tekintetében – egyezően, a bíróság csökkentése mellett helybenhagyta a GVH határozatát.

236. A perek lezárultával immár véglegesen meghúzható a korábbi versenytörvény alapján hozott határozatok bírósági felülvizsgálatainak mérlege:

A jogalap tekintetében jogerősen egészében megváltoztató bírósági ítéletek az összes jogerős bírósági döntés 8%-át teszik ki, és ez az arány a részben megváltoztató ítéletekkel együtt sem éri el az összes döntés 10%-át. Mindezek alapján egyértelműen kijelenthető, hogy az előző versenytörvény alkalmazásában nagyfokú jogalkalmazási harmónia volt a GVH és a bíróságok között, melynek értékelésénél attól sem lehet eltekinteni, hogy a versenyjog 1991-től gyakorlatilag teljesen új jogágként jelentkezett a magyar jogrendszerben.

2.3.2. Hatályos versenytörvény

237. A hivatalból indított eljárások körében a határozatok megtámadása tekintetében 2003-ban is folytatódott az a korábbi éveket jellemző tendencia, hogy a marasztaló határozatok közel felét támadják meg, míg a megszüntető határozatok esetében gyakorlatilag minden ötödik határozat felülvizsgálatát kéri – szinte kivétel nélkül – a versenyfelügyeleti eljárást kezdeményező bejelentő.

238. A kérelemre indult eljárások közül a Ringier megtámadta a bíróságon a Népszabadság feletti irányításszerzését megtiltó határozatot (VJ-59/2003), míg az UTA Pharma tudomásul vette az összefonódás engedélyezésének feltételül szabott patika értékesítést (VJ-39/2002). A kartell mentesítést megtagadó döntést a MOL Rt. elfogadta (VJ-171/2002), a Debreceni Ügyvédi Kamara azonban bírósághoz fordult.

239. A jelenlegi versenytörvény alapján eddig megtámadott 243 határozat több mint fele (151 határozat) jogerősen elbírálásra került. Ezek közül a Fővárosi Bíróság és a Legfelsőbb Bíróság (illetve az Ítéletábra) öt-öt esetben változtatta meg a jogalap tekintetében a Versenytanács határozatát, további tíz esetben pedig kisebb-nagyobb mértékben csökkentették a bíróságok a kiszabott bírságot. Az előzőek egyértelműen jelzik, hogy a korábbi (1996 végéig hatályos) versenytörvény alkalmazásában a bíróságok és a GVH között kialakult jogalkalmazási harmónia, a hatályos versenytörvény alkalmazása során is fennmaradt.

240. A 2003-ban hozott jogerős bírósági határozatok közül meghatározó jelentőségű, hogy a Fővárosi Ítéletábra – a Fővárosi Bíróság helybenhagyó ítéletét megváltoztatva – hatályon kívül

helyezte a MATÁVKábel TV gazdasági erőfölénnyel való visszaélését megállapító határozatot (VJ-10/2001). A hatályon kívül helyezés azon alapult, hogy az Ítéltábla megítélése szerint a Budapesten és környékén fogható Antenna Mikro és az ország egész területén elérhető UPC Direct ésszerű helyettesítője a kábeltelevíziós szolgáltatásnak, mire tekintettel nem állapítható meg a gazdasági erőfölény. Az ítélet alapvetően kérdőjelezi meg a GVH eddigi – a Fővárosi Bíróság által elfogadott – gyakorlatát, ezért a GVH felülvizsgálati kérelmet nyújtott be az ítélettel szemben a Legfelsőbb Bírósághoz, iránymutatást kérve a további eljárásokhoz.

241. Szintén jelentős hatással lehet a joggyakorlatra az, hogy a Legfelsőbb Bíróság (helybenhagyva a Fővárosi Bíróság ítéletét) új eljárásra kötelezte a GVH-t a MOL Rt. üzemanyag árainak vizsgálata tekintetében (VJ-152/2000) előírva, hogy az árakat a MOL Rt. költségeihez viszonyítva kell megítélni.

2.4. Bírásbeszedési gyakorlat

242. A Versenytanács jogsértés megállapítása esetén bíróságot szabhat ki, ami – a jogsértő magatartás további folytatásától való eltiltás mellett – a törvénybe ütköző magatartás másik szankciója. Alapvető érdek fűződik ahhoz, hogy a végrehajtható bíróságok behajtása kellően hatékony legyen.

243. 2003-ban – 2002-vel azonosan – 40 bíróságot kiszabó határozatot hozott a Versenytanács. A kiszabott bíróság összege viszont a 2002-ben kiszabott bíróság közel kétszerese, 792,38 MFt. Jóllehet a versenytv. 2001 februárjától hatályos módosítása szerint a bíróság befizetésére a határozat esetleges bírósági megtámadásának nincs halasztó hatálya, a 2003-ban kiszabott bíráságnak csak viszonylag csekély hányada (107,38 MFt) vált végrehajthatóvá. (A részletes adatokat az 5.1 táblázat tartalmazza). Ennek eredendően három oka van: (1) az év végéig nem telt le a befizetés önkéntes teljesítésére nyitva álló határidő (pl. VJ-70/2002); (2) a bíróság jogerősen csökkentette a bíróságot (erre a 2003-ban hozott határozatok esetében még nem került sor); végül (3) a bíróság a bíróság befizetésének végrehajtását felfüggesztette.

244. Az előzőek mellett a gyakorlatban a Versenytanács csak azt követően rendeli el a bíróság befizetésének végrehajtását, ha a bíróság a végrehajtás felfüggesztési kérelmet elutasította, jóllehet ez általában későbbi időpontra esik, mint a bíróságkiszabó határozatban önkéntes teljesítésre biztosított határidő. Az időkülönbség ugyanis általában nem jelentős, ezért ésszerűtlen lenne a bíróságot befizettetni, majd – a bíróság felfüggesztő döntése esetén – rövid határidőn belül visszafizetni. (Az 5.1. táblázat nem kezeli „végrehajtható”-ként azokat a bíróságokat, amelyekre vonatkozó felfüggesztési kérelemről a bíróság még nem döntött.)

245. A bíróság azonnali végrehajthatósága, és ebből adódó befizetése, illetve befizettetése más oldalról azt jelenti, hogy a bíróságot kiszabó határozat bíróság általi megváltoztatása (a bíróság törlése vagy mérséklése) esetén, a befizetett bíróságot vissza kell fizetni az eljárás alá vont vállalkozás számára. Erre eddig két esetben került sor (VJ-60/2001 és VJ-77/2001).

246. A jogerős bíróságok meg nem fizetése esetén a GVH előbb felszólítja a vállalkozást, majd – a 1997. január 1-től érvényben lévő rendelkezések szerint – az APEH-t keresi meg a bíróság beszedése érdekében. Amennyiben ez is sikertelen, úgy a GVH a bíróságot, mint behajthatatlan követelést „leírja”. 2003-ban jelentősen megnőtt a leírt bíróság állomány (lásd 5.2. táblázat). Ez gyakorlatilag teljes egészében annak a következménye, hogy 2003-ban vált véglegessé, hogy a pilótajáték szervezése miatt a Mikroker Kft.-re kiszabott 400 millió forintos bíróság (VJ-4/1995) nem hajtható be. Általában is igaz, hogy a „leírt” bíróságok túlnyomórésze (több, mint 95%-a) 1997. január 1-je előtt került kiszabásra, amikor még nem volt mód az APEH bevonására.

III. A VERSENYPÁRTOLÁSI TEVÉKENYSÉG

247. A versenypártolás a Gazdasági Versenyhivatal (GVH) azon tevékenysége, amelynek révén az állami döntéseket a verseny érdekében igyekszik befolyásolni. Ennek során a GVH él a versenytörvényben foglalt jogosítványokkal, hivatkozhat a versenyhez fűződő alkotmányos garanciákra, és fordulhat a nyilvánossághoz. Az állami döntések kifejezés itt magában foglalja a közpolitikák (public policies) kialakítását, azok alkalmazását, valamint a kormányzat és egyéb állami szervek egyedi adminisztratív lépéseit és beavatkozásait.

248. A versenypártolási tevékenység egyik legfontosabb formája a jogszabály-veleményezés de egyéb lehetőségek is rendelkezésre állnak, mint például a szignalizáció. Egyes esetekben, illetve kérdéskörökben a GVH maga is kezdeményezően lép fel, szerepe nem korlátozódik más szervezetek magatartásával kapcsolatos reakciókra.

249. Az alábbiakban külön-külön kerülnek bemutatásra azok a területek, ahol a GVH aktív szerepet vállalt, a hivatal jogszabály-veleményezési tevékenységet, valamint egyéb versenypártolási tevékenységet fejtett ki. A könnyebb áttekinthetőség kedvéért a GVH aktív szerepvállalását részletező fejezetben egyben a hivatal ott érintett kérdésekkel kapcsolatos teljes versenypártolási tevékenysége is áttekintésre kerül.

3.1. Aktív szerepvállalás a versenyt érintő kérdésekben

250. A Parlament a GVH 2002-es beszámolóját elfogadó határozatában felkérte a Kormányt, hogy tegyen javaslatot az **ártörvény**³³ módosítására. A határozat nyomán a Pénzügyminisztérium előterjesztés tervezetet készített, melynek egyeztetése során a GVH több érdemi javaslatot tett. Az árszabályozási rendszer koncepcionálisan más iránya a hivatal álláspontja szerint az lehetne, ha a jelenlegi miniszteri vagy önkormányzati rendelettel történő ármaximálást fokozatosan felváltaná egy bejelentés típusú, az árregulációba bevont vállalatok árváltoztatási kérelmei által

vezérelt közigazgatási eljárás, ahol a kérelmeket elfogadó, vagy elutasító egyedi döntéseket az erre felhatalmazott, szakmai hozzáértéssel rendelkező hatóságok hozhatnák meg. A GVH-t, mint árkontrollt gyakorló hatóságot ki kellene emelni a törvényből és kormányrendeletre bízni, a feladatot ellátó hatóságok kijelölését. A hivatal részletesebb eljárási garanciákat (hosszabb eljárási idők, határozat nyilvánosságra hozatala, megtámadás joga stb.) javasolt beépíteni a törvénybe. A GVH határozottan ellenezte azt a felvetést, hogy a kormány/miniszter és a vállalkozások/szakmai érdekképviseltek között az adott szakterületet érintően tárgyalás folyjon, megállapodás jöjjön létre az ár változtatásáról. Megfelelő garanciák nélkül ez akár versenykorlátozó megállapodás kialakításához is vezethet. Az árpolitikáról és a jogi szabályozásról zajló tárgyalásokon csak az elvi keretek meghatározásáról lehet szó.

251. A GVH ellenezte az ártörvény azon rendelkezésének hatályon kívül helyezését is, amely lehetővé teszi a Kormány számára, hogy indokolt esetben ideiglenesen a nem hatósági árak vonatkozásában is rendelkezzen, a hivatal továbbra is szükségesnek tartja ezen eszköz fenntartását. A GVH álláspontját támasztják alá, hogy a fent vázolt módszerhez hasonló kormányzati felhatalmazások a fejlettebb piacgazdaságokban sem ismeretlenek, továbbá, hogy az elmúlt 13 évben a Kormány ezt a beavatkozási eszközt csupán néhány alkalommal alkalmazta.

252. A Pénzügyminisztérium a GVH koncepcionális jellegű módosításait nem támogatta. Az ártörvény hatályán kívül szabályozott egyéb díjakról részletes áttekintés nem készült, ami összefügghet a közigazgatási reform elmaradásával.

253. Az eddigi szakmai viták arról győzték meg a GVH-t, hogy az ártörvény koncepcionális felülvizsgálata nem rövidtávú feladat. Az ártörvény bármiféle módosítását meg kell, hogy előzze egy közgazdasági és jogi műhely-munka, ami megteremthetné a törvénymódosítás elvi megalapozását. Ezt a feladatot nem célszerű kormányzati szervekre bízni, a megoldás feltehetően külső szakértői megbízást igényel, melynek célja egy felmérés és egy tanulmány elkészítése lenne. Ezt követően javasolható a Gazdasági és Közlekedési Minisztérium vezetésével egy tárcaközi bizott-

³³ 1990. évi LXXXVII. tv. az árak megállapításáról

ság létrehozása, amely a tanulmányból megszerzhető tudás birtokában előkészíthetné a Kormány részére az árak szabályozásáról szóló új törvény koncepciójás javaslatát.

254. A GVH már a 2002-es tevékenységéről szóló beszámolójában is felhívta a figyelmet arra, hogy a 2003. március 10-én elfogadott agrárpiaci rendtartás akkori tervezetében a jogalkotó nem rendezte a versenytörvény versenykorlátozást tiltó rendelkezései, mint általános szabályozás, és az **agrárpiaci rendtartás**³⁴, mint speciális – bizonyos versenykorlátozásokat, versenytörzításokat lehetővé tevő – ágazati szabályozás egymáshoz való viszonyát, és ezen belül a miniszter, illetve a terméktanácsok és a GVH hatásköre között bizonyos esetekben feszülő ellentmondásokat. Ez a bizonytalan helyzet a hatáskörök tisztázása végett mindenképpen pontosabb szabályozást igényelt volna.

255. E törvény részeként a kormány bevezette – a törvény tárgyhöz csak részben kapcsolódva – a kiskereskedelem, illetve az élelmiszervertikum egészében, valamennyi agrárpiaci beszállító viszonylatában, a számla szerinti beszerzési árak alatti eladások megtiltását, illetve 30 napban maximálta a fizetési határidőket.

256. A GVH a hazai tapasztalatok és az idevágó nemzetközi szakirodalom alapján nem támogatta az ilyen irányú szabályozási törekvéseket, tekintettel arra, hogy álláspontja szerint ezek az eszközök a megfogalmazott szabályozási cél – a gyengébb alkupozíciójú beszállítók, ezek között a kis- és közepes méretű élelmiszertermelők kiszolgáltatottságának csökkentése – megoldására alkalmazhatatlanok, versenykorlátozó hatásúak, ebből következően pedig betartatásuk felesleges költségeket okoz, sőt a hivatal meggyőződése szerint sajátosan az agrárszféra vállalkozásaira nézve kimondottan hátrányos hatások valószínűsíthetők. A GVH 2003 márciusában az Országgyűlés Gazdasági Bizottsága előtt újra megjelenítette álláspontját, azonban a hivatal érvei sajnálatos módon továbbra sem kerültek meghallgatásra.

257. Ugyancsak rendszeresen visszatérő területnek számít a hivatal beszámolóiban a **gyógyszerpiac**. Már korábbi anyagokban, így többek között a GVH 2001-es tevékenységéről szóló országgyűlési beszámoló ajánlásaiban felhívtuk a figyelmet arra, hogy el kellene végezni a gyógyszerpiac újraszabályozását, elsősorban a szabályozás átláthatóvá tételét sürgetve.

258. A GVH 2002. folyamán kezdte el a gyógyszerpiac elemzését. Az elkészült munkaanyagot a GVH 2003 januárjában kiküldte az érintett minisztériumoknak és az ágazati szakmai szervezeteknek. A hivatal célja ezzel kizárólag a szakmai konzultáció, nem pedig a munkaanyag szélesebb nyilvánosság elé tárása volt, azonban a felkért intézmények egy része ezt nem vette figyelembe, így az anyag nyilvánosságra kerülésével élénk és szükségtelen polémia alakult ki. A GVH a szakmai anyagról készített összefoglalóját 2003 márciusában az Országgyűlés Gazdasági Bizottsága elé tárta, majd az időközben széles körben megvitatott anyagot 2003 júliusában Versenyhivatali füzet formájában is megjelentette „A gyógyszerpiac szabályozásának versenypolitikai kérdései” címen.

259. A GVH füzetben megfogalmazott álláspontja szerint az EU csatlakozás idejére hatályba léptetve indokolt kialakítani és működtetni egy teljes egészében harmonizált, részleteiben is elrendezett, új támogatás-szabályozási, befogadási és intézményrendszert. Ezzel összefüggésben alapvető feladat a támogatási rendszer működésének átláthatóvá, kiszámíthatóvá tétele is – jogharmonizációs kötelezettségünkkel összhangban. Ennek érdekében azóta már történtek lépések, hiszen az Egészségügyi, Szociális és Családügyi Minisztérium (EszCsM) illetve az Országos Egészségbiztosítási Pénztár (OEP) közösen dolgozik az ún. transzparencia irányelv³⁵ átvételén, a javaslat előreláthatólag februárban kerül a Kormány elé. Az intézményi és informatikai feltételek kialakítását segítheti az a készülő tervezet is, amely egy technológia-értékeléssel foglalkozó intézet megalapításáról és az egészségügyi szolgáltatások teljesítmény-elszámolását megalapozó információs rendszer kialakításáról szól.

³⁴ 2003. évi XVI. tv. az agrárpiaci rendtartásról

³⁵ 89/105/EGK irányelv

260. A GVH a Versenyhivatali füzetben számos, a gyógyszer-kiskereskedelem területén fennálló, hatékonyságot csökkentő beavatkozás megszüntetését is javasolta, azonban ezeken a területeken sajnálatos módon azóta sem történt előrelépés, habár elismerhető, hogy az egészségügyi rendszer komplexitása szűk mozgásteret hagy a reformoknak, és csak fokozatos, átgondolt módon lehet előrehaladni. A javaslatok között szerepelt a gyógyszer-forgalmazási korlátozások oldása (a vény nélküli készítmények esetén az ár-, illetve árrés szabályozás jelenlegi megoldásának eltörlése, a gyógyszertár-alapítás engedélyezésének szabadabbá tétele, az ellátási garanciák érdekében piacbarát szabályozás bevezetése stb.). Emellett a hivatal szorgalmazta a gyógyszer-ismertetési tevékenység szabályozásának pontosítását, illetve a gyógyszer-nagykereskedelmi tevékenység korlátainak bizonyos oldását is. (Előbbi területen elfogadásra került a gyógyszerek reklámozásáról szóló rendelet³⁶, amely jelentős előrelépést jelentett a kérdésben, azonban a hivatal a közigazgatási egyeztetés során számos olyan észrevételt tett, amely később nem került elfogadásra.)

261. A **hírközlési törvény**³⁷ (Hkt.) felülvizsgálatából kiinduló, később az új elektronikus hírközlési törvény³⁸ (Eht.) előkészítésére létrehozott TelLex Projekt Irányító Bizottságában a GVH egy delegáltja is rendes tagként, szavazati joggal vett részt. A TelLex Projekt munkacsoportokba szerveződve készítette el az egyes szabályozási témákban felmerülő alternatív szabályozási megoldásokat, majd a Projekt Irányító Bizottsága által kiválasztott alternatíva alapján a szabályozási koncepciót, amely végül a szakmai és közigazgatási egyeztetésre kerülő törvénysszöveg alapját adta.

262. A GVH a jogszabály-előkészítési folyamat során a hírközlési piacon megjelent új szabályozási koncepciónak (a 2002/21/EK Keretirányelv kritériumainak) megfelelően próbálta érvényesíteni álláspontját. A Keretirányelv piacmeghatározási kritériumai és a piacmeghatározás lefolytatásá-

nak módja, valamint a jelentős piaci erővel rendelkező vállalkozások (JPE) fogalmi meghatározása már teljes egészben a versenyjogi piacmeghatározás és erőfölény fogalmával megegyező tartalmúak. A Keretirányelv valamint az Európai Unió Bizottságának releváns piacokra vonatkozó ajánlása szerint ex-ante szabályozásra csak azokban az esetekben van szükség, ahol magas és nem átmeneti belépési korlátok vannak, továbbá ahol ezeket a korlátokat nem lehet megszüntetni megfelelő időtartamon belül és az általános versenyjog alkalmazása nem elegendő az adott piaci hiányosságok megfelelő kezeléséhez.

263. Az Eht. kimondja, hogy a szabályozó hatóságnak és a versenyhatóságnak szorosan együtt kell működni, ezen keresztül próbálva a szabályozás és a versenyjog egyensúlyát megteremteni. A GVH azonban szívesen látott volna a törvény szövegében néhány olyan szakaszt, amely az együttműködés deklaráció szintű kimondásán túl biztosítja a két hatóság tényleges közös eljárását a szabályozási célok eléréséhez szükséges mértékben. Kiemelkedően fontos a versenyszempontok megfelelő érvényesülése a JPE-vállalkozások azonosítása során. Ezek tényleges érvényre juttatása érdekében nem elegendő a két hatóság közötti általánosságban megfogalmazott, támpontok, garanciák nélküli együttműködési kötelezettség előírása, hanem részletesebb, orientáló szabályokra volna szükség.

264. Előfordulhat, hogy egy adott magatartás mind a versenytörvény, mind az Eht. előírásait sérti, a hatóságoknak azonban törekedniük kell arra, hogy az ily módon előforduló párhuzamos jogalkalmazás esetei a minimális szinten maradjanak. A GVH a versenytörvény alkalmazásának kritériumairól vallott nézeteit megkísérelte a szabályozás kialakítása során is nyilvánvalóvá tenni. Ezzel kapcsolatban a GVH következetes álláspontja szerint az ex-ante és ex-post szabályozás nem áll egymással általános-különös viszonyban, mert a hírközlési ágazati szabályozás nem versenyszabályokat konkretizáló, hanem azok érvényesülését sajátos eszközökkel elősegítő rendelkezéseket tartalmaz. Míg a szabályozás a verseny kialakulása és fenntarthatósága érdekében hat, addig az általános versenyjog a gazdasági versenyt, annak fejlődési szakaszára tekintet nélkül védelmébe veszi. Így arra a követ-

³⁶ 64/2003 (X.31.) EszCsM rendelet az emberi felhasználásra kerülő gyógyszerek, gyógyszernek nem minősülő gyógyhatású készítmények reklámozásáról és ismertetéséről

³⁷ 2001. évi XL. tv. a hírközlésről

³⁸ 2003. évi C. tv. az elektronikus hírközlésről

keztetésre juthatunk, hogy az ex-ante szabályozás és az annak alapján lefolytatott eljárás egy egyébként versenytörvénybe is ütköző magatartás vonatkozásában nem indokol versenyhatósági beavatkozást, ha – és csakis akkor – az általános versenyjog által védett közérdek az ex-ante szabályozás hatálya alatt is megfelelően biztosítható. Mindennek a GVH véleménye szerint a törvényhez fűzött részletes indokolás szövegében is meg kellett volna jelennie.

265.A GVH már a 2002-es országgyűlési beszámolójában kitért a **vezetékes műsorelosztási (kábeltelevíziós) piacon** tapasztalt, a sajátos piaci szerkezetből származó (tipikusan monopol vagy gazdasági erőfölényes helyzetben lévő vállalkozás áll szemben a fogyasztókkal), évről-évre ismétlődő, a GVH által hatásosan nem kezelhető visszaélészerű piaci magatartásokra, így elsősorban a szolgáltatók inflációt meghaladó mértékű előfizetői díjemelésére és a szerződéses feltételek egyoldalú meghatározására. A Hkt. felülvizsgálatára indult, majd egy új törvény létrehozására irányuló munka megkezdésekor a GVH úgy vélte, hogy akár az Eht. keretein belül, akár annak előkészítése során amellet párhuzamosan körvonalazódhat egy kábeltelevíziókra vonatkozó szabályozás is. Többek között ennek reményében a GVH 2003 márciusában az Országgyűlés Gazdasági Bizottságához eljuttatta a témában készült szakmai anyag tervezetét, amely 2003 nyarán „A GVH értékelése az Országgyűlés Gazdasági Bizottsága részére, a kábeltelevíziós szolgáltatók műsorjelelosztó szolgáltatásával kapcsolatos versenyfelügyeleti eljárások tapasztalatai alapján megfogalmazott szabályozási javaslatokról” címen jelent meg egy Versenyhivatali füzet formájában.

266.A fenti várakozás azonban csak nagyon kis részében teljesült. A szolgáltatók általános szerződési feltételeinek egyoldalú módosításával, illetőleg az arról való tájékoztatással kapcsolatos kötelezettségeik pontosabban kerültek megfogalmazásra a törvényben és az előfizetői szerződésekre vonatkozó végrehajtási rendeletben, a díjmegállapításra, illetve a díjemelés módjára, valamint annak ellenőrzésére azonban továbbra sem terjed ki a szabályozás semmilyen formában. A fentiekre tekintettel a GVH nem tartja kizártnak, hogy az új szabályozási rendszerben a kábeltele-

víziós szolgáltatók jelentős piaci erejű szolgáltatóként való meghatározása válik szükségessé a kiskereskedelmi piacon. Ennek az európai és hazai szabályozásból adódó lehetőségeit és a megvalósítás esetleges következményeit azonban még több oldalról meg kell vizsgálni.

267.A hivatal figyelemmel kísérte a **villamosenergia törvény**³⁹ év eleji változása következtében meginduló piacnyitási folyamatokat, így érzekelte azt is, hogy ez az év közepére megtorpant. A magyar gazdaságnak nyilvánvaló érdeke fűződik a verseny kiterjesztéséhez, emiatt a hivatal a piaci szereplők felmérésével megvizsgálta, hogy mely tényezők akadályozhatják a villamosenergia-piacon a szabad piacról lépést. A munkát a GVH májusban kezdte meg, konzultációkat folytatott néhány piaci szereplővel, a nagyfogyasztók érdekvédelmi fórumával, az Ipari Energia Fogyasztók Fórumának képviselőivel, valamint a Magyar Energia Hivatal (MEH) szakembereivel. 2003 nyárutón, az elemzés elkészültét követően a GVH elnöke találkozott a MEH elnökével, ahol a GVH által összeállított anyagot is megvitatták. A találkozó után a MEH elnöke sajtótájékoztatón ismertette, hogy milyen további feladatok szükségesek ahhoz, hogy a piacnyitás folytatódhasson a villamosenergia-piacon. Elképzelhető, hogy a GVH a közeljövőben ágazati vizsgálatot indít a szektorban.

3.2. Jogszabálytervezet-véleményezés

268.A versenytörvény rendelkezése szerint a GVH elnökével egyeztetni kell minden olyan előterjesztés és jogszabály tervezetét, amely a GVH feladatkörét érinti.⁴⁰

269.A GVH jogszabálytervezet-véleményezési jogának gyakorlása során a szabályozással érintett piac versenyfeltételeit vizsgálja, piacra lépési feltételek változása esetén azt mérlegeli, hogy a szabályozással elérni kívánt cél összhangban van-e a szabályozási eszközökkel, ezek fejtenek-e ki a várt eredményhez képest aránytalan versenykorlátozást. A kizárólagos jog biztosítása esetén fel kell tenni a kérdést, hogy azt feltétlenül indokolja-e valamilyen közszolgáltatás ellátása,

³⁹ 2001. évi CX. tv. a villamos energiáról

⁴⁰ Tptv. 36.§ (3) bekezdés

és ha igen, akkor a monopolhelyzetbe kerülő piaci szereplő magatartásának szabályozása képes megakadályozni az erőfölénnyel való visszaélést. A hatósági árak megállapításával foglalkozó rendeletek esetében a GVH jellemzően nem az ár konkrét nagyságát vizsgálja – hiszen az a szabályozó felelőssége – hanem általában a versenyt torzító keresztfinanszírozás elkerülése érdekében a verseny- és nem versenyszférába tartozó szolgáltatások költségei számviteli elkülönítésének szükségességére hívja fel a figyelmet.

270. 2003-ban több mint félezer előterjesztés és jogszabálytervezet érkezett véleményezésre, ezeknek mintegy 40 százaléka részletes véleményezést igényelt.

271. A Magyar Energia Hivatal (MEH) és a GVH között fennálló hatásköri párhuzamosság 2003-ban is egyeztetés tárgyát képezte. Az állami szavazatsóbségi részvény megszüntetésének tárgyában készült előterjesztés kapcsán a hivatal ismét felhívta a figyelmet a gáztörvény⁴¹ (GET) és a villamosenergia törvény⁴² (VET) által teremtett jogszabályi környezet problémáira.

272. A jogbiztonság követelménye komolyan sérült azáltal, hogy a MEH-nak olyan eljárási jogsultságokat biztosítottak, amelyek „kvázi versenyhatósági” eljárásokat tettek lehetővé. A GVH teljes mértékben támogatja a MEH-t abban, hogy az energia szektor szereplői között lezajló tranzakciókat, az ellátás biztonságát és a szabályozási célokat szem előtt tartva felügyelje, azonban a versenypolitikai célok érvényesítése olyan – a GVH fúziókontrolljával párhuzamos – eljárást eredményez(het)ett volna, amely a hivatal álláspontja szerint felesleges. A versenytörvény eszköztára és a GVH eljárásai – az iparági hatóságok megfelelő együttműködése és támogatása mellett – alapvetően alkalmasak a szokásos versenypolitikai problémák kezelésére. A jogalkalmazás egységessége, konzisztenciája és az EU-val való későbbi együttműködés szempontjából is előnyös, ha a versenypolitikai kérdésekkel egyetlen intézmény foglalkozik.

273. A GET-hez készült módosító javaslat figyelembe vette a GVH szempontjait, így a GET vonatkozásban már nem áll fenn a vázolt probléma. A GVH információi szerint a VET módosított változata már megfelel a hivatal által javasoltaknak és a törvény javaslat 2004 tavaszán kerül az Országgyűlés elé.

274. Üdvözlendő, hogy a GVH által a **közbeszerzésekről szóló törvény**⁴³ tervezetéhez fűzött észrevételek versenypolitikailag fontosabb elemeit a jogalkotó figyelembe vette, ugyanakkor sajnálatos módon néhány megjegyzésünk hatás nélkül maradt. A hivatal javaslatára került be a törvénybe az a kikötés, hogy egy közbeszerzési eljárásban ugyanaz a vállalkozó önálló ajánlattevőként, ezzel párhuzamosan konzorcium tagjaként, esetleg versenytársának alvállalkozójaként ne szerepelhessen, ugyanis egy ilyen, vállalkozások közötti kapcsolat szükségszerűen megteremti az ajánlattevők közötti információ cserét, hozzájárulva ahhoz, hogy összehangolják ajánlataikat, árat egyeztessenek vagy felosszák a piacot. Nem értettünk viszont egyet az eddigi szabadkézi vétel fogalomkörébe tartozó beszerzések törvény hatálya alá való bekerülésével, mert bár a pályázatást egyszerű eljárás keretében kell lefolytatni, a közzétételi kötelezettség és a jogorvoslat lehetőségére jelentős többlet költséggel jár.

275. Több jogszabály véleményezése során is kifejtettük, hogy a **közbeszerzési eljárásokból való kizárás**, mint szankció csak nagyon indokolt esetben alkalmazandó, mert a közbeszerzésekben résztvevő pályázók számának csökkenése az adott pályázat vonatkozásában mérsékelheti a versenyt. Az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról szóló előterjesztés kapcsán az előterjesztő és a hivatal egyeztetésének köszönhetően kikerült a szövegből az esélyegyenlőségi törvény⁴⁴ megsértése esetére rendelt lehetséges szankciók köréből a közbeszerzési eljárásokból való kizárás.

276. A közbeszerzések szabályozásához szorosan kapcsolódva szólni kell a Gazdasági és Közlekedési Minisztérium az **állami és magánszek-**

⁴¹ 1994. évi XLI. tv. a gázszolgáltatásról

⁴² 2001. évi CX. tv. a villamos energiáról

⁴³ 1995. évi XL. tv. a közbeszerzésekről

⁴⁴ 2003. évi CXXV. tv. az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról

tor közötti együttműködés (PPP) újszerű formáinak alkalmazása tárgyában készített tájékoztatójáról, amelynek céljával a GVH teljes mértékben egyetértett. A PPP hazai alkalmazásával való foglalkozás indokolt és időszerű, azonban a hatékony működés érdekében hangsúlyoztuk a megfelelő jogszabályi környezet kidolgozásának, illetve egy, az előnyöket-hátrányokat elemző hatástanulmány elkészítésének szükségességét. A GVH álláspontja szerint az állam gazdasági szerepvállalása mindig felveti azt a kérdést, hogy a burkolt állami támogatások révén nem sérülnek-e a piaci viszonyok. A PPP egyik fő veszélye a közbeszerzési törvény megkerülésének lehetőségében rejlik, ezért a GVH javasolta a kérdés szabályozását a közbeszerzésekről szóló törvény éppen aktuálisan zajló módosításának keretei között. Miután a kihirdetett új közbeszerzési törvény hatálya kiterjed az építési és a szolgáltatási koncesszióra is, a probléma megoldódni látszik. Ugyancsak szabályozást igényel az a probléma, hogy a PPP projektekben résztvevő, közfeladatot törvényi felhatalmazással ellátó üzleti vállalkozások a versenytörvény hatálya alá tartozzanak-e vagy sem.

277. Az elektronikus hírközlési törvény⁴⁵ (Eht) szövege igen terjedelmes és nehezen áttekinthető, azonban jelentős előrelépést jelent a hírközlési törvényhez⁴⁶ (Hkt) képest mind az előkészítés, mind a tartalom tekintetében. A GVH kifogásolta, hogy az anyagi jogi szabályokat megelőzik az eljárási szabályok, ami nehezíti a törvény értelmezését és áttekinthetőségét. A piacmeghatározás és – elemzés, valamint a meghatározott piacokon jelentős piaci erővel (versenyjogi értelemben vett gazdasági erőfölénnyel) rendelkező vállalkozás azonosítása tekintetében a törvény felhatalmazza a minisztert az ezek körében alkalmazandó versenyjogi elvek rendeletben való rögzítésére. A GVH amellet, hogy feleslegesnek tartja ilyen jellegű jogszabály meghozatalát, felhívta a figyelmet azokra a káros hatásokra, amelyeket egy ilyen rendelet nem megfelelő szövegezése okozhat: amennyiben a szöveg túlmegy az alkalmazandó versenyjogi elvek általános felsorolásán, a jogalkalmazást feleslegesen merevítheti, a jogalkalmazót megfoszthatja az egyébként ren-

delkezésére álló eszközök rugalmas alkalmazásától, valamint értelmezési vitákat teremthet a piacelemzési eljárásban résztvevő felek között.

278. A GVH kifogásolta – és a számos éles kritika hatására ki is került a szövegből –, hogy az Eht. által az új jogszabály alkalmazására létrehozott **Nemzeti Hírközlési Tanács** döntéseit kötelees lett volna megküldeni a miniszternek, aki azt megfontolásra egyszer a Tanácsnak visszaküldhette volna. Ez a rendelkezés a szabályozó hatóság szakmai függetlenségét nagyban csorbította volna.

279. A GVH különösen fontosnak tartotta a szolgáltatók által alkalmazott **Általános Szerződési Feltételek (ÁSZF)** helyes szabályozását. A jogalkotónak körültekintően kell eljárnia, hogy véletlenül se rontsa le, hanem szükség szerint inkább növelje a szolgáltató egyoldalú jogosítványainak szemben a fogyasztó Ptk. szerint megillető jogosultságainak körét, érvényesítésének hatékonyságát. A szolgáltatás előfizetője/felhasználója nem kerülhet hátrányosabb, kiszolgáltatottabb helyzetbe pusztán azért, mert egy összetett jellemzőkkel bíró, bonyolult szolgáltatást vesz igénybe. A szolgáltatás sokszor nem helyettesíthető vagy gyorsan változó jellegéből fakadóan biztosítani kell az ügyfeleket, hogy a szolgáltatót megillető egyoldalú módosításokról és (jog)következményekről megfelelő módon tájékozódhassanak. Ezért különösen fontos, hogy a GVH javaslatára bekerült mind az Eht. mind annak végrehajtási rendeletének szövegébe több olyan garanciális szabály, amely biztosítja, hogy a fogyasztó elfogadáshoz való joga ne sérüljön, érdemi legyen, mely nélkül az általános szerződési feltétel, illetve annak módosítása nem válhat a fogyasztó vonatkozásában hatályossá.

280. Az Eht-hoz készült fontosabb végrehajtási rendeletek egyeztetése során a GVH további, az ÁSZF-re vonatkozó észrevételeket tett. Ennek eredményeképpen került be az **elektronikus hírközlési szerződésekre és azok megkötésére vonatkozó részletes szabályokról szóló rendeletbe⁴⁷** az egyoldalú módosítás indokainak és az előfizetőt ilyen esetben megillető jogosultságok feltüntetése mint kötelező tartalmi elem. Ugyancsak a GVH javaslatára került be az a kikötés a rendeletbe, hogy a nyilatkozattétel elmu-

⁴⁵ 2003. évi C. tv. az elektronikus hírközlésről

⁴⁶ 2001. évi XL. tv a hírközlésről

lasztása nem minősülhet az előfizető számára többletterhet jelentő szerződésmódosításra vonatkozó ajánlat elfogadásának, továbbá, hogy a műsorelosztási szolgáltatásra vonatkozó előfizetői szerződés feltételeinek díjat érintő módosításáról írásos értesítést kell küldeni az előfizetőnek.

281. Szintén jelentősnek tekinthető kifogást fogalmazott meg a hivatal a **számhordozási központi referencia adatbázisról szóló rendelet**⁴⁸ tervezetével kapcsolatban. A számhordozhatóság eredményes működése jelentős mértékben függ a hordozás teljesítésére rendelkezésre álló időtől. A GVH úgy látta, hogy a tervezetben szereplő 15 munkanap túlságosan hosszú a piacra lépési korlátok csökkentésére és a verseny intenzitásának fokozására tekintettel, ezért jelentősen rövidebb, a nemzetközi tapasztalatokból leszűrhetően sikeresen alkalmazható határidőket javasolt, ám azokat az Informatikai és Hírközlési Minisztérium a szolgáltatókkal való korábbi egyeztetések eredményére hivatkozva nem fogadta el. A GVH információi szerint, a rendelet határidőre vonatkozó kifogásolt részei a több irányból megfogalmazott kritika hatására a közeljövőben módosításra kerülnek.

282. A GVH az **elektronikus hírközlési szolgáltatások költségszámításáról**⁴⁹ szóló, illetve az **elektronikus hírközlési tevékenység elkülönítéséről, valamint az elektronikus hírközlési szolgáltatók számviteli nyilvántartásai elkülönített vezetésének**⁵⁰ részletes szabályairól szóló rendeletekhez tett koncepcionális jellegű észrevételt. A jelentős piaci erővel rendelkező szolgáltatókra kiszabható kötelezettségekkel kapcsolatosan – a fentebb már hivatkozott módon – a kötelezettségek arányos és fokozatos voltát hangsúlyozta. A rendeletek tervezetében ugyanakkor ez a koncepció nem érvényesült. A hivatal véle-

ménye szerint a számviteli szeparációs kötelezettség – bizonyos költségelosztási szabályokkal történő kiegészítést követően – önálló kötelezettségként is megállja a helyét, melynek célja az átláthatóság biztosítása, a szolgáltatók tevékenysége ellenőrzésének megkönnyítése lenne. Ezt a megközelítést a minisztérium is elfogadta, és a rendeletek végül a szabályozási filozófiába illeszkedően, a rugalmasan alkalmazható kötelezettség-szabás logikájának megfelelően jelentek meg.

283. A **rádió és televízió műsorszórás legmagasabb díjairól**⁵¹ szóló rendelet tervezet problémája az volt, hogy az ár-sapka szabályozást csak felemás módon valósította meg oly módon, hogy az alkalmazandó árképlet helyett a miniszteri rendelet magát a konkrét maximált árakat tartalmazta. A szabályozás lényege pont az lenne, hogy maga a szolgáltató határozza meg a díj-emelés mértékét a jogszabályban rögzített elvek és szabályok alapján.

284. A **fogyasztóvédelmi törvény**⁵² módosításának tárgyában érkezett előterjesztés sajnálatos módon több, a GVH által már korábban kifogásolt hiányosságot továbbra sem orvosolt. Az előzetes egyeztetésen kialakult egységes álláspont ellenére a fogyasztóvédelem területi szerveinek kettős irányítási rendszerének módosítását az előterjesztés halasztani javasolta. A hivatal ellenzi ezt a megoldást, mert számos működési problémát okoz, és nem látja biztosítottak az EU által megkövetelt egységes fogyasztóvédelmi és piacfelügyeleti rendszer Magyarország csatlakozásáig történő megvalósulását.

285. A címkézéssel kapcsolatosan hívta fel a GVH a figyelmet arra, hogy a törvény nem tartalmazza, hogy mi tekinthető a fogyasztók megfelelő tájékoztatásának a használattal kapcsolatos veszélyekre való figyelemfelhívás tekintetében.

286. A békéltető testületek elnöki posztjának betöltését a tervezet jogi végzettséghez kívánta kötni, ami a hivatal álláspontja szerint felesleges és egyben versenykorlátozó is.

⁴⁷ 6/2003. (XII. 27.) IHM r. az elektronikus hírközlési előfizetőiszerződésekre és azok megkötésére vonatkozó részletes szabályokról

⁴⁸ 17/2003. (XII. 27.) IHM r. a számhordozási központi referencia adatbázisról

⁴⁹ 18/2003. (XII. 27.) IHM rendelet az elektronikus hírközlési szolgáltatások költségszámítására vonatkozó szabályokról

⁵⁰ 19/2003. (XII. 27.) IHM rendelet az elektronikus hírközlési tevékenység elkülönítéséről, valamint az elektronikus hírközlési szolgáltatók számviteli nyilvántartásai elkülönített vezetésének részletes szabályairól

⁵¹ 15/2003. (XII. 27.) IHM rendelet a rádió és televízió műsorszórás legmagasabb díjairól

⁵² 1997. évi CLV. tv a fogyasztóvédelemről

287. A GVH úgy látja, hogy a fogyasztóvédelmi törvény indokolatlanul korlátozza a fogyasztói érdekképviselői szervezetek körét azáltal, hogy ekként való minősítésüket két éves működéshez és legalább 50 fős tagsághoz köti.

288. A GVH elfogadhatatlannak tartja, hogy a **fogyasztói csoportok** szervezéséről és működéséről szóló jogalkotási feladatokat a kormány tartósan halasztja. A fogyasztói csoportok esetében olyan piaci jelenségről van szó, ahol a megfelelő szabályozás hiányából fakadóan a fogyasztók úgy kötelezik el magukat anyagilag 5-10 évre, hogy nincsenek tisztában a konstrukció lényegével. Sokan a hitelezés egy formájának hiszik, holott a fogyasztók pénzügyi hozzájárulásuk fejében kiszámíthatatlan időpontban részesülnek ellenszolgáltatásban.

289. A GVH nyomatékosan kérte – sikertelenül –, hogy a fogyasztói csoportok szervezéséről és működéséről szóló kormányrendeletnek⁵³ legalább azon rendelkezései lépjenek hatályba, amelyek az információátadásra és az elállási jogra vonatkoznak. A GVH javasolta továbbá, hogy a fogyasztói csoportok – azok sajátosságai miatt – regisztrációját és ellenőrzését a Pénzügyi Szervezetek Állami Felügyelete (PSzÁF) végezze, annak ellenére, hogy tevékenységük nem esik a hitelintézeti törvény hatálya alá. Ennek érdekében elegendő volna a PSzÁF-ról szóló törvény⁵⁴ kiegészítése.

290. A **postáról**⁵⁵ szóló új törvény előkészítésével megbízott munkabizottság tagjaként a GVH részt vett a postai szolgáltatások újraszabályozásának, a vonatkozó európai uniós direktívával való jogharmonizáció folyamatában. A hivatal célja a direktíva kereteit minél jobban kihasználó piacnyitás volt. Ennek érdekében hangsúlyozta a hivatal az egyetemes postai szolgáltatások közé tartozó tevékenységek külön-külön való végezhetőségének lehetőségét, szélesítve ezzel az engedély birtokában piacra lépők esélyeit.

⁵³ 186/2001 (X.11) Korm. rendelet a fogyasztói csoportok szervezéséről és működésére vonatkozó részletes szabályokról

⁵⁴ 1999. évi CXXIV. tv. a Pénzügyi Szervezetek Állami Felügyeletéről

⁵⁵ 2003. évi CI. tv. a postáról

291. A törvényhez kapcsolódó végrehajtási rendeletek kapcsán figyelmet fordított a GVH arra, hogy a piacra lépés feltételeit elveiben jól megkülönböztető engedélyezés és bejelentés, mint két elkülönülő intézményrendszer valóban markánsan eltérő legyen, tehát érvényesüljön a bejelentés liberalizációs vonása.

292. Az EU célja a postai piac fokozatos megnyitása a verseny előtt, ami Magyarország számára is kijelöli a piacnyitás ütemezését. Az átmeneti időben a szabályozónak különös felelőssége van a még kizárólagos jogokkal rendelkező szolgáltatóval szemben támasztott követelmények szigorú számonkérése terén (tarifa szabályozással a hatékonysági kényszer közvetítése és a minőség számonkérése) éppen annak érdekében, hogy a teljes liberalizáció időszakára a kizárólagos jogokkal rendelkező szolgáltatónak esélye legyen a talpon maradásra.

293. A **tankönyvpiac** szabályozásának tárgyában érkezett előterjesztések kapcsán a GVH felhívta a figyelmet arra, hogy a jelenlegi szabályozásban nincs rendelkezés a tankönyvjegyzékbe való felkerülést megelőző pályáztatásra. A hivatal a pályáztatási rendszer helyett javasolta a kérelmes közigazgatási eljárás bevezetését. Arra az esetre, ha a GVH javaslata nem jelenne meg a módosított szövegben és maradna a pályázati rendszer, az átláthatóság érdekében elengedhetetlen volna a listára kerülés szempontjainak és a részletes eljárási szabályoknak az előre való lefektetése.

294. Mivel jelenleg semmiféle korlátozó szabályozás nincsen a tankönyvterjesztés során alkalmazható marketing eszközök vonatkozásában, ezért a GVH javasolta olyan garanciális szabályok bevezetését, amelyek megakadályozzák, hogy a tankönyvek kiválasztásában részt vevő személyek tisztességtelenül befolyásolhatóak legyenek. Garanciális szabályokra volna továbbá szükség a tekintetben is, hogy a miniszter, illetve a más közigazgatási szerv milyen határok között gyakorolja diszkrecionális jogkörét (pl. tankönyvjegyzék összeállítás, támogatások szétosztása során). Mivel olyan piacról van szó, ahol elkerülhetetlen az állami beavatkozás, és ezáltal a piactorzító hatás, garantálni kell a beavatkozások átláthatóságát.

295. Az egyes földművelésügyi törvények módosítása kapcsán a GVH javasolta, hogy a halászati törvényben⁵⁶ a köztulajdonú vízterületek hasznóbérletbe adására felső időhatárt kellene szabni, így volna biztosítható ugyanis, hogy a hasznóbérbe vevők időről időre versenyezzenek a piacért.

296. A tervezet a növényvédelmi tevékenység vonatkozásában kamarai tagságot ír elő, ami abban az esetben jelenthet problémát, ha más országban is van ilyen kötelezettség. Azon szakmáknál ugyanis, ahol más országokban is van kötelező kamarai tagság, a kettős tagság előírása túlzott piacra lépési korlátot jelent. A GVH megoldásként javasolta erre az esetre a kamaránál történő regisztrálás bevezetését.

297. A sporttörvény⁵⁷ tervezetének kapcsán folytatás során a GVH felhívta arra a figyelmet, hogy az előterjesztés nem foglalkozik a közvetítési jogok feletti rendelkezés részleteivel és a közvetítések engedélyezésének módjával. A GVH kifejtette továbbá – utalva több európai bíróság döntésére –, hogy amennyiben a sporteseményekkel összefüggő vagyoni értékű (közvetítési) jogok a sportági szakszövetség kezében összpontosulnak, és ez kizárólagos közvetítési megállapodást köt valamely műsorszolgáltatóval, úgy a megállapodás versenykorlátozó jellege miatt felmerül a verseny törvény alkalmazásának szükségessége. Javasolta a hivatal, hogy a sportszövetségek a sporttörvény alapján a jövőben megalkotásra kerülő – a versenyrendszert és különösen a vagyoni értékű jogokat érintő – saját szabályzataikban a GVH által felvázolt szempontokat vegyék figyelembe, mert a verseny törvény megsértése esetén a GVH köteles lesz lefolytatni a versenyfelügyeleti eljárást.

298. A vasúti pályahasználati díjról⁵⁸ készült előterjesztés kapcsán a GVH kifejtette, hogy a vasúti pályához való szabad hozzáférés szabályozása újból felveti az állam tulajdonosi és szabályozói szerepének megkülönböztetését, intézményi szétválasztásának szükségességét.

⁵⁶ 1997. évi XLI. tv. a halászatról és a horgászatról

⁵⁷ 2004. évi I. tv. a sportról

⁵⁸ 66/2003. (X. 21.) GKM-PM együttes rendelet a vasúti pályahasználati díjról és képzésének elveiről

A hivatal ezért ismételt javasolta az országos közforgalmú vasúti pálya ÁPV Rt. tulajdoni kezelésébe adását. A pályahasználati kapacitás átruházásának tiltása támogatható cél, azonban e rendelkezés megsértőire előírányzott öt éves kizárás túlzónak tűnt. Felhívta a GVH a figyelmet arra is, hogy az EU tagállambeli vasútállatok vonatmennységének átmeneti – legkésőbb 2006-ig – korlátozásáról szóló rendelkezés nem tartalmaz előírásokat a harmadik országbeli vasútállatok vonatkozásában, ezért a szabályozás kiegészítést igényel.

299. A szakmai vizsgák szervezésének⁵⁹ tárgyában készült előterjesztés kapcsán alapvető hibának találta a GVH, hogy a szakképesítésre való jogosultságért pályázó szervezetek esetében a miniszter korlátozás nélküli jogosultságot kapna, hogy a rendelet vizsgaszervezésre vonatkozó előírásain kívül egyéb feltételeket is előírjon. A GVH javaslata szerint az iskolarendszerű szakképesítést folytató intézményeknél alkalmazott feltételeknél szigorúbb feltételeket az érintett miniszterek más szakképző szervezetek tekintetében sem határozhatnak meg, vagy amennyiben a pályázati kiírás ilyen feltételeket tartalmazna, biztosítani kellene valamilyen jogorvoslati lehetőséget. Sajnálatos módon a jogalkotó nem vette figyelembe a GVH javaslatát, így a jelenlegi szabályozás diszkriminációra ad lehetőséget. A szakmai vizsga szervezésére vonatkozó jog megvonására, illetve felfüggesztésére alkalmazandó szabályokat a GVH javasolta részletesebben kidolgozni.

300. Hasonló felvetésekkel élt a hivatal az **igazságügyi szakértői tevékenységről** szóló előterjesztés kapcsán. A szakértői névjegyzékbe kerülést objektív feltételek teljesülésétől kell függővé tenni, amelyeket jogszabály határoz meg. A kamarai felvételi eljárás elengedhetetlen feltétele, hogy amennyiben a kamara széles körű mérlegelési jogot kap arra, hogy a jelöltek szakmai alkalmasságáról meggyőződjön, kötelező legyen számára a mérlegelési szempont közzététele. Hasonlóan a névjegyzékbe való felkerüléshez, a kamarai tagságba való felvételt is objektív feltételektől kell függővé tenni, amelyeket törvény határoz meg.

⁵⁹ 34/2003. (XII. 21.) OM rendelet a szakmai vizsga szervezésére való jogosultság feltételeiről

301. A tolmácsolásról és szakfordításról szóló rendelet⁶⁰ felülvizsgálata során a GVH a részleges liberalizáció helyett teljes liberalizációt javasol, akár a ma monopoljogokkal rendelkező Országos Fordító és Fordításhitelesítő Iroda (OFFI) privatizálása is felvetődhet. A minőség és megbízhatóság biztosításának alkalmasabb eszközei is vannak, mint egy szakmai kamara létrehozása, vagy az OFFI kizárólagos jogának részleges fenntartása. A szakmai kamarák létrehozása ellen szóló érv továbbá az is, hogy azok a versenytársak közötti együttműködés veszélyét hordozzák magukban.

302. A hiteles fordítások készítése, valamint a fordításhitelesítés, illetve a közigazgatási, bírósági eljárásokban való tolmácsolás nem hatósági tevékenységnek, hanem egyfajta tanúsítási szakértői közreműködésnek tekinthető, ezért a szolgáltatás minőségének biztosítása érdekében indokolt bizonyos garanciális szabályok megfogalmazása (szakmai hozzáértés, személyes megbízhatóság igazolása). A GVH álláspontja szerint ez megoldható volna egy akkreditációs jellegű minőségbiztosítási rendszer alkalmazásával, közigazgatási engedélyezési eljárással, jegyzékbe vétellel és a törlés lehetőségének fenntartásával. A nem hiteles fordítások, kereskedelmi célú tolmácsolások tekintetében javasolható a teljes dereguláció.

303. A Magyar Szabadalmi Hivatal (MSzH) átfogó intézkedési tervet dolgozott ki a kis- és középvállalkozások iparjogvédelmi tevékenységének erősítése céljából, amelynek egyes részleteit a GVH aggályosak találta. Az előzetes újdonságkutatás, védjegy-hasonlósági vagy szabadalom tisztasági vizsgálat kapcsán felmerült az a probléma, hogy mivel az MSzH kizárólag saját bevételeiből gazdálkodik, ezért elemi érdeke lesz, hogy az előzetes és a végső döntés összhangban legyen egymással. Az egyeztetésen olyan kompromisszumos megoldás született, amely szerint az MSzH tevékenysége kizárólag információgyűjtésre szorítkozik, az értékelés már a vállalkozások feladata lesz. Komolyabb problémaként vetődött fel az MSzH piacra lépése az iparjogvédelmi szolgáltatások piacán. Tekintettel arra, hogy az MSzH non-profit jelleggel állapítaná meg árait, nem terhelné adófizetési kötelezettség, és

⁶⁰ 24/1986 (VI. 26.) IM rendelet a tolmácsolásról és szakfordításról

mivel saját adatbázis és infrastruktúra birtokában van, a jelenlegi szolgáltatóknak – amelyek piaci alapon működnek – jelentős versenyhátrányt kellene elszenvedniük. A GVH javaslata szerint az MSzH olyan formában jelenhetne meg a kis- és középvállalkozásoknak nyújtott iparjogvédelmi szolgáltatások piacán, hogy egy szervezetileg elkülönült egységet hozna létre, amely versenytársaival azonos feltételekkel férne hozzá az MSzH adatbázisához.

304. A közjegyzői díjak⁶¹ megállapításáról szóló rendelet módosítása kapcsán a GVH azt vetette fel, hogy általánosabb újraszabályozásra volna szükség, mert vitatható az, hogy a közjegyzők tevékenységében a hatósági elem az általuk végzett valamennyi tevékenység esetében domináns lenne a vállalkozói mivolthoz képest. Ebből következően a jelzálogszerződések közokiratba foglalásának díjszabására javasolt rögzített mértékű átalánydíjas megoldás helyett a GVH alkalmasabb eszköznek tartja a díjmaximálást, hogy a szabad szolgáltató választás mellett a verseny hatása jobban érvényesülhessen a piacon. A rendeletmódosítás a közjegyzői díjalakalmazásban meglévő, nagymértékű (tapasztalataink szerint néhol kétszeres mértéket is elérő) indokolatlan eltérések megakadályozására ugyan alkalmas, de érdemi díjcsökkentést nem eredményez a támogatott lakáshitelek közjegyzői okiratba foglalása esetén. Ugyancsak nem védi meg a fogyasztókat attól, hogy a bankok helyszínválasztása miatti közjegyzői irodán kívüli ügyintézés – a szabályozás hibájaként duplán is felszámítható – többletköltségét az ügyfélre terheljék. Kifogásolható volt az is, hogy a díjak költségalapúságának bizonyítása elmaradt.

305. A kamattámogatással érintett jelzálogszerződések közokiratba foglalásának tarifái a tervezett módosítás nyomán nőttek volna. A GVH ezt visszalépésként értékelte, és javasolta, hogy mivel a közokiratba foglalás munkaráfordítása nincsen összefüggésben a hitelösszeg nagyságával, ezért helyesebb volna egyetlen maximált tarifát megállapítani a hitelszerződések közokiratba foglalására. Az időközben hatályba lépett módosításba nem került átültetésre a GVH javaslata.

⁶¹ 14/1991. (XI. 26.) IM rendelet a közjegyzői díjszabásról

306. A gyógyszerpiacot érintően több szabályozó módosulás, átmeneti intézkedés is történt 2003. folyamán. Év elején bevezetésre került egy normatív **többlettámogatás**, amely a kisebb árbevételű gyógyszertárak között lett szétosztva. A GVH kifejtette, hogy a támogatás szétosztásának tervezett rendszerét nem tartja hatékonyknak. A nehéz helyzetben lévő kis gyógyszertárak közül csupán azok esetén tartottuk indokoltnak ilyen támogatás nyújtását, ahol a gyógyszertár esetleges bezárása ellátási problémát okozna. Javasoltuk ezért, hogy a minisztérium alkalmazzon – az árbevételi határon túl – a legközelebbi gyógyszertár távolságára vonatkozó kritériumot is, hogy a támogatás az ilyen helyszíneken lévő gyógyszertárak számára érdemi segítséget jelentsen. A minisztérium a javaslatot nem fogadta el, így a rendelkezésre álló összeg csaknem 1500 gyógyszertár között lett elosztva, nem adva ezzel érdemi segítséget azoknak, a falvakban, város széleken lévő gyógyszertáraknak, amelyeknek a bezárása, esetleges áthelyezése a környék lakóinak ellátását érdemben rontaná.

307. Az év közepén bevezetett **ún. globális ár-volumen** rendszert előzetesen nem volt alkalomunk véleményezni. Év végén sor került a **gyógyszer kiskereskedelmi árrés** rendelet módosítására, az árrés növelésére. Nem tagadva azt a tényt, hogy a hazai árrések ténylegesen alacsonyak, az árrés növelését azonban indokoltnak tartottuk volna összekötni olyan egyéb intézkedésekkel, amelyek a gyógyszertárak közötti versenyt erősítik, s elvezetnek legalább a szolgáltatási verseny erősödéséhez, másrészt csökkentik az ágazatban képződő gazdasági járadék nagyságát. Az árrések változtatását évek óta nem támasztja alá a minisztérium költségszámításokkal, így nem tudni, hogy a különböző forgalmú gyógyszertáraknál az árrés mértékek milyen költség fedezetet jelentenek.

308. Ugyancsak sor került egyes gyógyszer csoportokban a **felírási szabályok** módosítására, és a nem vényköteles gyógyszereknél a csomagolás megbontásának lehetővé tételére. Javaslatot tettünk arra, hogy a nem szabadalomvédett, egyenértékű (generikus) gyógyszerek körében, az árverseny erősítése érdekében tegye kötelezővé a miniszter a hatóanyag néven való gyógyszerrendelést. A generikus gyógyszerek

körében az utóbbi években a választékbővülés ellenére nincsen intenzív árverseny. A márkanéven való rendelés szabálya arra ösztönözte a gyártókat, hogy erősítsék a termék megkülönböztetésbe való befektetéseiket, kiépítsék a gyógyszerlátogatói hálózatukat. Ezek a költségek aztán beépülnek a gyógyszerek árába, s magasabb kínálati árakat, a termék megkülönböztetés növekedése folytán kevésbé intenzív árversenyt eredményeznek, megjelennek támogatási többletekben és térítési díj növekedésében egyaránt. A hatóanyag néven történő rendelés kötelezővé tétele az érintett gyógyszerek körében megtakarításokat eredményezne az egészségbiztosító szempontjából, mert csökkentené az árnövelési nyomást, de a betegek számára is kedvezőbb volna. Ugyancsak javasoltuk, hogy a helyettesíthető gyógyszerek listájának közzététele során az interneten keresztül tegyék elérhetővé az orvosok és a betegek számára a támogatott gyógyszerek árára vonatkozó információkat is olyan csoportosításban, hogy összehasonlíthatóvá váljanak a felhasználók számára is a gyógyszer árak.

309. 2003. során a gyógyszerpiacot érintő beavatkozások tartalmaztak ugyan néhány, koncepcionálisan is előrelépést jelentő elemet (pl. a korábban már említett gyógyszer ismertetés szabályozása, a terápiás fix csoportok képzésének bevezetése, ár-volumen szerződések alkalmazása a támogatási rendszerben), összességében azonban még sok a teendő egy, a jelenleginél hatékonyabb, a szabályozási célokat jobban szolgáló piacsabályozási rendszer kialakítására. Nem sikerült elkerülni az ad-hoc beavatkozást sem, amely azt is jelzi, hogy a jelenlegi szabályozási rendszer kevésbé alkalmas a finanszírozás keretek között tartására még olyankor sem, amikor többletforrás áramlik az ágazatba.

310. 2003. során elkészültek, s a **kórháztörvény** sorsát osztva hatályon kívül is helyeződtek a törvény **végrehajtási rendeletei**. Ez sajnálatos, hiszen az egészségügyi ágazatban a magántőke jelenléte ténykérdés még a közszolgáltatások ellátása területén is. Az pedig, hogy mindazok a garanciális szabályok, amelyek a közérdek érvényesülésének fokozottabb védelmét szolgálták, megszűntek, szakmailag nem tekinthető kívánatos állapotnak.

311. Az egészségügyi rendszer korszerűsítésének feladatairól készült előterjesztés véleményezése során nyomatékosan felhívta a hivatal a minisztérium figyelmét arra, hogy az egészségügy területén tervezett átalakítások, megoldások kialakítása során már a koncepciók kidolgozásának fázisába be kellene vonni a GVH szakértőit is.

312. Több olyan szabályozási megoldás (pl. irányított betegellátás rendszere, regionális kapacitástervezési rendszer, az OEP vevői funkcióinak megerősítése stb.) kialakítása is napirenden van, amelyeknél a versenypolitikai megfontolásokon túl a konkrét versenyjog alkalmazási problémák miatt is egyeztetések és harmonizált megoldások szükségesek. Megjegyzendő, hogy az Európai Unió Versenyügyi Főigazgatósága is külön munkát indított az egészségügyi piacok versenyjog alkalmazási problémáinak beazonosítására, felmérésére, mert egyre több eset van, ahol ilyen ügyeket kell elbírálni (közfeladatot ellátó biztosítók versenyjog hatálya alá tartozása, erőfölényes helyzetének, esetleges visszaéléses gyakorlatainak vizsgálata, kizárólagos szerződések, szakosítási jellegű megállapodások vizsgálata az egészségügy területén, az egészségügyi szolgáltatók közötti diszkrimináció, a tarifaszabályozások, az árkontroll problémái stb.). Az egészségügyi piacokon a versenyben rejlő lehetőségek kihasználásának igénye jelen van, de az ennek megjelenésével együtt járó szabályozási problémák rendszerszerű kezelése még várat magára. Jelenleg az egészségügy területén folyó szabályozások kialakítása során ezeknek a szempontoknak, különösen a szabályozás és a versenyfelügyelet határainak vizsgálata, tisztázása jellemzően még fel sem merül.

Egyéb versenypártoló tevékenység

313. A versenytörvény 85.§-a szerint, ha a GVH észleli, hogy valamely **közigazgatási határozat** a verseny szabadságát sérti, a közigazgatási szervet a határozat módosítására vagy visszavonására szólíthatja fel. Ha a közigazgatási szerv a felszólításnak nem tesz eleget, a GVH a határozat bírósági felülvizsgálatát kérheti. 2003-ban több alkalommal is felmerült e szakasz alkalmazásának lehetősége, de végül erre nem került sor.

314. A GVH az államigazgatási egyeztetés keretében folytatott versenypártolás mellett egyedi ügyekkel kapcsolatban – versenyfelügyeleti feladatain túl – is érvényesíti a verseny érdekeit. Ha valamely ügy körülményei szabályozási hiányosságra utalnak, az illetékes szervhez (többnyire minisztériumhoz) **szignalizációval** élhet, azaz felhívhatja a szerv figyelmét a jogszabályi hiányosságokra.

315. A GVH szignalizációs jellegű megkereséssel fordult a Belügyminisztériumhoz az építésügyi hatósági engedélyezési eljárásokban közreműködő **közművek és kéményseprő-ipari szolgáltatók** terén fennálló bizonytalan jogszabályi környezet miatt. A kéményseprői közreműködés részletes szabályairól a helyi közszolgáltatások kötelező igénybe vételéről szóló törvény⁶² és a kötelező kéményseprő ipari közszolgáltatásra vonatkozó rendelet⁶³ alapján az önkormányzatok kötelesek gondoskodni. Az építésügyi engedélyezési eljárásban a kéményseprő több fázisban is köteles szakvéleményt adni, azonban az említett jogszabályok e fázisok közül csak kettő esetében írják elő az önkormányzatok számára a részletszabályok – így a díjakra és díjalkalmazás feltételeire vonatkozó szabályok – kidolgozását. Ez a hiányosság, és az, hogy az önkormányzatok eltérő tartalommal és részletességgel (vagy egyáltalán nem) szabályozzák ezt a kérdést, a gyakorlatban oda vezetett, hogy a közszolgáltatók ugyanazon szolgáltatásokért igen eltérő díjakat számítanak fel.

⁶² 1995. évi XLII. tv. az egyes helyi közszolgáltatások kötelező igénybe vételéről

⁶³ 27/1996. (X. 30.) BM rendelet a kötelező kéményseprő-ipari közszolgáltatásról

316. A közművek az építésügyi hatósági engedélyezési eljárásokhoz szükséges hozzájáruló nyilatkozatukat jellemzően ingyenesen adják ki, azonban a tervjóvá hagyást már nem közszolgáltatási hanem vállalkozói alapon végzik. Egy kötelezően igénybe veendő közszolgáltatás tekintetében ez a gyakorlat nem elfogadható. A GVH javasolta a vázolt problémák mielőbbi újraszabályozását.

317. A GVH 2003-ban is részt vett a Külügyminisztérium által működtetett **Vámtarifa Bizottság** (VTB) ülésein. Az idén négy ülés megtartására került sor, amelyeken a VTB az Európai Unióhoz történő csatlakozásunk napjáig még nemzeti hatáskörben maradó, autonóm vámsemlegesítésre vonatkozó kérelmeket bírálta el. A VTB az eddigi gyakorlatnak megfelelően elsősorban a termeléshez szükséges alapanyagok és alkatrészek kedvezményes behozatalát támogatta, a késztermékekre, fogyasztási cikkekre vonatkozó kérelmeket nem javasolta jóváhagyásra. A gazdaságilag megalapozott igényeket a szakértők valamennyi esetben támogatták.

318. Folyamatosan részt vett a GVH a **Magyar Energia Hivatal** által működtetett **Földgázpiaci Tarifa Bizottság** munkájában, ahol 2003. folyamán a nagynyomású földgázvezetésekre, az elosztásra és a szolgáltatásra vonatkozó jogszabályok szakmai megvitatása volt rendszerint napirenden.

319. A GVH több fórumon is megnyilvánult a **kábeltelevíziós piacokkal** kapcsolatosan. Ennek kezdeti lépése a 2002-ben megkezdett és végleges formát 2003-ban öltött, kábeltelevíziós ügyekkel kapcsolatos tapasztalatokat összefoglaló tanulmány nyilvánosságra hozatala volt. A hivatal továbbra is próbálta előtérbe helyezni a fenti tanulmányban és a 2002-ről szóló országgyűlési beszámolóban részletesen kifejtett, a vezetékös műsorelosztási piacot érintő szabályozási javaslatokat, de nem talált nyitott fülekre. A már említett Eht. előkészítése során világossá vált, hogy szabályozásra nem kerül sor, ezért a GVH-ban megkezdődött a hivatal joggyakorlatának értékelése és a jövőben folytatandó ügyekre irányadó egységesebb álláspont kialakítása. Ez a munka még nem ért véget, ugyanakkor ezzel egyidőben a jogkövető magatartás ösztönzése érdekében a szolgáltatók szövetségeivel is folyamatos a párbeszéd.

320. A közbeszerzésekről szóló törvény értelmében a GVH elnöke – egy általa megbízott munkatársán keresztül – részt vesz a **Közbeszerzések Tanácsának** munkájában a verseny tisztasága és nyilvánossága, az esélyegyenlőség és a versenyhez fűződő közérdek érvényesítése érdekében. A felsorolt elvek védelmének jegyében – bejelentések nyomán – a GVH képviselője több esetben kezdeményezett hivatalból indítandó jogorvoslati eljárást, melyek közül említést érdemel az OM SULINET program folytatását célzó közbeszerzési eljárásának ügye, valamint a MeH fordításra és lektorálásra kiírt ajánlati felhívása. A jogorvoslati eljárás Döntőbizottságnál való kezdeményezése mindkét esetben alaposnak bizonyult, miután marasztaló, immár jogerőre emelkedett döntések születtek.

321. A GVH-nak fontos szerepe volt abban is, hogy a közbeszerzésekről szóló törvény közszolgáltatókra vonatkozó speciális rendelkezéseinek téves értelmezése miatt a törvényt folyamatosan kikerülő egyes energiaszolgáltató vállalatok jogkövető magatartást tanúsítsanak a jövőben.

322. A **Társadalombiztosítási Ár- és Támogatási Bizottság** ülésein a GVH tanácskozási joggal vesz részt. 2003. folyamán a hivatal egyes részterületeken (gyógyszerek, gyógyászati segédeszközök, gyógyfürdő ellátások) több alkalommal is érdemi javaslatokat tett a felmerülő problémák megoldására. Néhány esetben azonban maga a szabályozás olyan, hogy nem ad lehetőséget a piachoz való rugalmasabb alkalmazkodásra, a kínálati piac eltéréseinek kezelésére. A TÁTB-ben folyó munkához is kapcsolódva konkrét kérdésekben (pl. a beteg térítési díjak forgalmazói átvállalása, pályázati kiírások feltételeinek meghatározása, a szolgáltatókkal kötött szerződésekben a garanciák beépítése stb.) is igyekezett a GVH az OEP-ben felmerülő gondok megoldására koncepcionális jellegű javaslatokat adni, illetve a hivatal tudomására jutott kartell gyanús esetekben jogalkalmazóként is tájékozódni, illetve indokolt esetben versenyfelügyeleti eljárást indítani. A GVH javaslatot tett a gyógyfürdő ellátások támogatási rendszerének felülvizsgálatára, tekintettel arra, hogy a jelenlegi szabályozás alkalmatlan a földrajzi piacok sajátosságainak, a szolgáltatások minősége eltéréseinek kezelésére.

323.A gyógyszerek mellett a **gyógyászati segédeszközök** támogatásának szabályozása is sok tekintetben hasonló – különösen a támogatások átláthatóságát, a valós forgalmazási áraknak a közfinanszírozott áráktól való elszakadását, a támogatott körben a termék promócionálásnak a keresletet, s ezáltal a támogatások túlzott kiáramlását eredményező hatásai, stb. – problémákkal terhes. A finanszírozási gondok megoldására született elképzelések – adminisztratív szabályozás bevezetése a segédeszköz forgalmazókra – a támogatási rendszer valós problémáinak megoldására alkalmatlanok. A GVH kezdeményezte, hogy az ilyen szabályozási elemeket (pl. a szakmai minimumfeltételeket szabályozó rendeletben az audiológiai eszköz kiskereskedelmi forgalmazás egészségügyi tevékenységgé nyilvánítása) változtassa meg a minisztérium, s csak azokat az eseteket vonja be a szabályozás körébe, ahol tényleges egészségügyi szolgáltatásnyújtás (pl. diagnosztika és rendelés) is folyik. Újra kell gondolni az állami szerepvállalást az orvostechnikai eszközök minősítése terén is. Nincs érdemi indok arra, hogy az itt tevékenykedő minőségtanúsító szervezet más megítélés és szabályozás alá essen, mint a más termékpiacokon működő minőségtanúsítást végző szervezetek.

324.A GVH álláspontja szerint – melyet a szakárca, illetve az OEP felé is különböző alkalmakkor megfogalmazott – a támogatott eszközöknél más típusú megoldásokkal (a reklámozás és a promóció egyéb eszközeinek erőteljesebb korlátozása a támogatott eszközök vonatkozásában, a támogatási listára való felvétel során a helyettesíthető termékek körében az erőteljesebb szelekció, az árversenyt erősítő, az árkartellek elkerülését segítő vásárlási technikák alkalmazása, stb.) kellene élni a fenntartható finanszírozás érdekében. Ezen a területen is meg kell teremteni a támogatások átláthatóságát. Megjegyzendő, hogy mind a gyógyszerek, mind a gyógyászati segédeszközök esetén az egészségbiztosítás vevői funkciójának erősítése egyrészt koncepcionális szabályozási kérdés, másrészt azonban érdemben erősíteni kellene ennek személyi feltételeit is. Az eladói oldal termékpiaci politikáinak felismerése, és a szakmailag megfelelő szabályozási eszközök, vevői politikák kialakítása ugyanis erőteljesen igényli a közgazdasági ismereteket, de

a nagyobb szakértői létszámot is. Enélkül a hatékony vásárlói funkció megvalósíthatatlannak látszik.

325.A GVH versenyfelügyeleti eljárásokban szerzett tapasztalatai alapján kezdeményezte a **reklámtörvény** felülvizsgálatát. Az egészséggel, betegséggel összefüggő piacokon (gyógyszerek, gyógyászati segédeszközök, táplálék kiegészítők, gyógyító eljárások stb.) egyértelműen látható, hogy erőteljesebb megelőző jellegű szabályozásokra lenne szükség. A fogyasztó megtévesztés tilalma ezeken a piacokon kevésbé hatékony eszköz a jogsértések elkerülésére. Az információadás pontossága, megbízhatósága, a csúsztató minősítések elkerülése alapvető fontosságú a rászorultsági helyzettel való visszaélés megakadályozására. Fontos továbbá, hogy az ilyen vásárlói szituációkban az eladás ösztönzés más eszközei tekintetében is korlátozó jellegű szabályozásokra lenne szükség.

326.A **Postabank Rt. privatizációja** kapcsán a GVH versenypolitikai állásfoglalásában több – az irányítást szerző vállalkozástól függő – figyelembe veendő szempontra is felhívta a figyelmet. Mivel a Postabank és az összefonódásban érintett közvetett résztvevők elsődlegesen a lakossági pénzügyi szolgáltatások területén rendelkeztek jelentős részesedéssel, ezért a GVH arra figyelmeztetett, hogy amennyiben az érintett piac(ok)on piacvezető bank kerül ki nyertesén, úgy erőfölényes helyzet kialakulásának veszélye áll elő. A piacvezető irányításszerzése több szempontból is negatív hatással járhatott volna (az érintett piacok között az 50% feletti részesedések létrejötte, vagy megerősödése, a fiókhálózat koncentrációja, postai termékértékesítés választékának szűkülése). A GVH kitért arra is, hogy a pályázat ilyen kimenetele esetén a kérelmet teljes körű vizsgálatban kell elbírálni és engedélyének előfeltétele olyan feltételek és kötelezettségek a kérelmező általi vállalása, amelyek ellensúlyozzák az összefonódás negatív hatásait. A hivatal felhívta a figyelmet arra is, hogy számos elemzés és nemzetközi tapasztalat azt mutatja, hogy a piacvezető utáni legnagyobb vállalkozás nyertessége pozitív hatásokkal jár a verseny szempontjából, mert csökken a piacvezető és az azt követő vállalkozások közötti különbség.

327. Az eredetvizsgálati piacon a kartell vizsgálat során feltárt anomáliák miatt a hivatal kezdeményezte a tevékenység újraszabályozását. 2003-ban ez a szabályozás részben meg is történt, bár sajnálatos, hogy ezt megelőzően nem készült elemzés a szabályozás tényleges hatásairól, feltétlen szükségességéről. A kiértékelést azért is fontos lett volna elvégezni, mert a versenyfelügyeleti eljárás kiderítette, hogy az eredetvizsgálat kötelezővé tételében 1999-ben nagy szerepe volt a tevékenység végzésének jogát elnyert vállalatoknak. Az új szabályozás, a más hasonló jellegű tevékenységek mintájára (gépjárművek környezetvédelmi felülvizsgálata, műszaki vizsgáztatása) hatósági eljárássá tette a tevékenységet. Ez a rendszer nagyobb garanciát jelent a fogyasztóvédelmi szempontok kezelésére. Remélhető, hogy a kartell feltárása nyomán lehetővé válik az eljárási díjak tényleges költségeknek való megfeleltetése annál is inkább, mert az illetéktörvényi szabályok alapján erre kötelezettsége van a szabályozónak. Fontos lenne továbbá, hogy – tekintettel az eredetvizsgálat 2001-ben 6-7 Mrd forintba becsülhető magas társadalmi költségeire – az új szabályozás tapasztalatait kiértékelje a szabályozó, s érdemi deregulációs felülvizsgálat tárgya legyen az eredetvizsgálat, hiszen a társadalmi ráfordításoknak és a tevékenység hasznának összevetése alapján lehetne eldönteni, hogy hatékony-e egy ilyen magas költségű rendszer működtetése a gépjármű lopások számának némi csökkentésére.

328. A taxipiacon, különösen Budapesten, erős vállalkozói nyomás nehezedik a szabályozókra a piac adminisztratív korlátozására (fix díjak, taxi engedélyek számának korlátozása) annak ellenére, hogy az évek folyamán a túlkínálat csökkent. Az Igazságügyi Minisztérium megkeresésére a GVH állásfoglalást adott a taxis szervezetek által felvetett ezen igények, továbbá a kötelező tagságú kamara létrehozásának kérdésében. A hivatal álláspontja szerint – tekintettel arra, hogy minőségi szempontból a taxi gépkocsik típusválasztéka tág határok között van, továbbá egyéb okból is relative nagyok lehetnek az egyes taxi gépkocsik közötti ráfordításbeli különbségek – a fix tarifa alkalmazása nem indokolt. A gépkocsik számának korlátozására sem látható érdemi indok, hiszen tapasztalható a piaci szelekció hatása. A jelenlegi rendszerben érdemben a

droszthasználat kérdését látja a GVH kevésbé megoldottnak, különösen azokon a földrajzi pontokon, ahol a kapacitások szűkek, s nem is bővíthetők az igények szerint⁶⁴.

329. Az erős jogosítványokkal rendelkező kamara létrehozását nem támogatja a GVH, tekintettel arra, hogy a taxisok által létrehozni kívánt szervezet versenykorlátozó működése nagy valószínűséggel – ezt a versenyfelügyeleti vizsgálat is alátámasztotta – bekövetkezne. Annak azonban nincsen törvényi akadálya, hogy a taxisok – a tisztességesebb verseny előmozdítására, a fogyasztói kiszolgálás javítására – önszabályozó szervezetbe tömörüljenek, s néhány tolerálható versenykorlátozásra GVH engedélyt kérjenek, hiszen ezen a piacon vannak olyan jelenségek, amelyek kiküszöbölése közérdek.

330. A biztosítási piacon érdekelt egyik vállalkozás levélben hívta fel a GVH figyelmét arra a tényre, hogy több hazai jogszabály indokolatlanul zárja ki a biztosítókat a biztosíték adás piacáról, mivel biztosítékként kizárólag a hitelintézetnél lekötött és elkülönítetten kezelt pénzeszközt és a bankgaranciát nevesítik, miközben a bankgarancia és a biztosítói kötelezvény egymást helyettesítő termékek, ezért a bankok és biztosítók egymás versenytársai lehetnek ezen a piacon. A levélben említett jogszabályok között volt a közbeszerzésekről szóló törvény, melynek megújított változatába a jogalkotó már megjelenítette a hiánypótló biztosítói kötelezvényt. A GVH megállapította, hogy a 2003-ban tapasztalható több pozitív irányú változás ellenére még mindig akadnak e téren versenykorlátozó jogszabályok, melyek áttekintésére és mielőbbi felülvizsgálatára a hivatal javaslatot tett az igazságügyi tárca részére megküldött levelében.

⁶⁴ Budapesten időközben megszületett a droszthasználatot szabályozó rendelet, azonban az új rendszert a működési tapasztalatok birtokában lehet csupán értékelni, s szabályozási példaként javasolni más önkormányzatok számára.

IV. A VERSENYKULTÚRA FEJLESZTÉSE

331. A GVH feladata, hogy a versenyfelügyeleti eljárások lefolytatása és a versenypártoló tevékenysége mellett versenykultúra fejlesztő munkájával tájékoztatást adjon a hazai versenyjog és versenypolitika elméleti és gyakorlati kérdéseiről.

332. A GVH 2003-ban is kiemelt jelentőséget tulajdonított a tudományos körökben és az oktatásban folyó, versenyjoggal és versenypolitikával kapcsolatos tevékenységnek. A hivatal több munkatársa rendszeresen oktat versenyjogot, illetve versenyszabályozással kapcsolatos tantárgyakat felsőfokú oktatási intézményekben, valamint tart előadást a szakmai érdeklődők számára.

333. Az európai uniós csatlakozással is összefüggően erősödött a hivatal információközvetítő fellépése: 2003-ban a GVH munkatársai több mint 60 előadást tartottak, 60-nál több alkalommal adtak interjút, valamint 14 tanulmányt, cikket publikáltak jogi és gazdasági folyóiratokban és szaklapokban.

334. 2003-ban kilenc diák töltötte szakmai gyakorlatát a GVH-ban, illetve többen kérték a hivatal munkatársainak segítségét szakdolgozat, diplomamunka megírásához is. A hivatal folyamatosan nyújt információt az érdeklődő diákoknak, kutatóknak, lehetővé teszi számukra könyvtára látogatását is. A GVH – hagyományaihoz híven – 2003-ban is megszervezte versenyjogi és versenypolitikai témájú tanulmányi versenyét, ennek során összesen nyolc pályamunka elbírálására került sor. A legjobbakat a GVH pénzjutalomban részesítette a Külügyminisztérium által kiegészített források segítségével.

335. A GVH alapító tagja a Magyar Versenyjogi Egyesületnek – amely egyben a Nemzetközi Versenyjogi Liga (LIDC) magyar szervezete –, folyamatosan részt vesz az egyesület keretén belül folyó, versenyjogi ismeretek terjesztésében, és gyakran házigazdája az egyesület rendezvényeinek.

336. 2003-ban közel 1300 alkalommal keresték fel a hivatal ügyfélszolgálatát, a megkeresések száma lényegében nem változott az elmúlt évhez képest. A személyes megkeresések száma drasztikusan, 25%-ról 5%-ra csökkent, amely

az eljáráshoz szükséges nyomtatványok Internet-ről történő letöltési lehetőségével függ össze. Komoly érdeklődés mutatkozott a hivatal kiadványai, elsősorban az EU-val kapcsolatos és a gyógyszerpiaccal foglalkozó összeállítás iránt. A tavalyihoz képest duplájára nőtt a fogyasztói megtévesztéses panaszok száma, ezek nagy része az egyes áruházláncok megtévesztő reklámakcióit kifogásolta. Erőfölénnyel való visszaéléssel kapcsolatban a panaszok nagy része a kábeltelevíziós és a közüzemi szolgáltatók számlázására vonatkozott.

337. A Magyar Pékek Ipartestülete kérésének eleget téve – több, a pékeket érintő versenyfelügyeleti kartell eljárás okán – a GVH tájékoztatót tartott az iparág vállalati vezetőinek. A hivatal munkatársa példákön szemléltette, hogy hogyan kell értelmezni a versenytörvény versenykorlátozást, valamint erőfölénnyel való visszaélést tiltó rendelkezéseit, annak érdekében, hogy elejét lehessen venni a törvénysértő gyakorlatok folytatásának, valamint hogy milyen jogszerű módjai lehetnek az együttes fellépésnek, továbbá hogy a kereskedelmi partnereknek való kiszolgáltatottság esetén az esetleges erőfölénnyel való visszaélés ellen milyen módon lehet védelmet kapni.

338. A Magyar Pékek Ipartestületének adott versenyjogi tájékoztatóhoz hasonló versenykultúra fejlesztő megoldások Nyugat-Európában már egy ideje megtalálhatók. A magyarországinál fejlettebb piacgazdaságokban egyre nő a vállalkozások igénye, hogy tevékenységüket a versenyszabályozás mentén alakítsák. A jogsértéshez fűződő lehetséges, illetve a már elszenvedett szankciók arra ösztönzik a cégeket, hogy versenyjogi kérdésekben ügyvédi irodákkal vagy erre szakosodott tanácsadó cégekkel konzultáljanak, illetve ügynevezett *compliance* programokat indítsanak, amelyek révén felhívják munkavállalóik figyelmét a versenyjogi szabályokra és felkészítik őket azok betartására. Az ilyen és ehhez hasonló versenyjogi tájékoztatók, tréningek hozzájárulhatnak a vállalkozások jogkövető magatartásához, és ahhoz, hogy versenyjogi szempontból helyesen ítélik meg piaci lépéseiket. Öröndetes, hogy a vállalkozások már Magyarországon is próbálnak módszeresen tájékozódni az irányadó versenyszabályokról, hogy azokat elsajátítva jogkövető magatartást tanúsíthassanak. Bár a hivatal e

programokban történő részvétele szükségszerűen korlátozott (többek között a szűkös erőforrások következtében), a GVH üdvözli a magán-szektor ilyen jellegű szolgáltatást nyújtó szereplőinek tevékenységét és bízik a versenyjogi tanácsadó és képzési piac kibontakozásában.

339. A hivatal munkatársai rendszeresen ellátják a sajtót háttérinformációkkal, válaszolnak verseny témában felmerült közérdekű kérdésekre. Különösen az egyes, nagyobb érdeklődésre számot tartó ügyeket követő sajtótájékoztatókat kísérik kiemelt figyelemmel. 2003-ban három sajtótájékoztatót tartott a hivatal, a 2002. évi tevékenységéről szóló parlamenti beszámolóval és az Országgyűlés Gazdasági Bizottsága kihelyezett ülésével kapcsolatban, a mobilszolgáltatók hívásvégződtetési díjairól szóló ügyben, és a gyógyszerpiac szabályozásának versenypolitikai kérdéseivel foglalkozó Versenyhivatali füzetéről.

340. 2003-ban az országos napilapok 64 cikke foglalkozott a GVH tevékenységével. Ennél is több (közel 90) cikk jelent meg a hivatalról a gazdasági napilapokban és folyóiratokban. A hivatal eljárásai kapcsán 17 jelentősebb cikk jelent meg az országos napilapokban és 38 a gazdasági lapokban. Ezen kívül több mint 60 apróbb híradás tájékoztatta az érdeklődőket a GVH aktuális tevékenységéről.

341. A GVH a kanadai versenyhatóság egy kiadványát a magyar viszonyokra adaptálva 2003-ban füzetet jelentetett meg az ajánlattevők versenytárgyaláson való összejátszásával és annak gyanút keltő jeleivel kapcsolatban. A füzetrel kapcsolatban a hivatal megbízása alapján egy jogász több előadást is tartott, melyeken hat megyében és a fővárosban több mint 1000 jegyző és gazdasági szakember vett részt. A hivatal az előadás-sorozat folytatását tervezi, annak érdekében, hogy a témával minél többen megismerkedhessenek az országban.

342. A GVH 2003. folyamán összesen négy kisebb szórólapot jelentetett meg, amelyeket országosan is terjesztett. Ezek egyenként a versenytörvény néhány fontosabb vonásáról, a GVH-hoz érkező bejelentéstétel mikéntjéről, az uniós csatlakozás vállalkozásokra – versenyszabályozási szempontból – gyakorolt várható

hatásairól és a versenykorlátozó megállapodások mentesítéséről szólnak.

343. 2003. folyamán a TÁRKI Társadalomkutatási Intézet a GVH megbízásából felmérést készített a hivatal és a versenytörvény ismertségéről, ezek megítéléséről. A közvélemény-kutatás a lakosság, a gazdasági újságírók, a vállalkozási szféra és a jogásztársadalom véleményét vizsgálta. A megkérdezettek közül – a jogászok mellett – a legtájékozottabbnak a gazdasági újságírók bizonyultak, közülük gyakorlatilag mindenki találkozózt már a versenytörvénnyel illetve a hivatallal, ezzel szemben a lakosságnak csupán ötöde hallott a versenytörvényről és kétötöde a GVH-ról. A GVH kompetenciájával kapcsolatos válaszok viszont azt tükrözik, hogy a jogászok között is számos olyan akad, aki nincs tisztában a hivatal működésével, így például közülük a válaszadók harmada vélte úgy, hogy bennfentes információk alapján történő tisztességtelen lóversenyfogadás is a hivatal hatáskörébe tartozik. A vállalati vezetők általános tájékozottságuk ellenére meglepően erős tájékozatlanságot mutattak a hivatal vizsgálati hatásköreivel kapcsolatban, hiszen csak ötödük volt tisztában azzal, hogy a hivatal vizsgálói a vállalat minden iratába betekintheznek, minden helyiségébe beléphetnek például egy kartell vizsgálat során. A lakosság körében még nagyobb a tájékozatlanság, hiszen minden második válaszadó úgy gondolta, hogy a külföldi vállalatok féken tartása miatt is fel kell lépnie a GVH-nak, ahogy minden ötödik személy a sportolók doppingolásának büntetését is a hivataltól várná. A jövőre nézve a GVH a felmérés rendszeres megismétlését tervezi.

V. INTÉZMÉNYI ÉS NEMZETKÖZI KAPCSOLATOK

5.1. Intézményi kapcsolatok

344. A hírközlési területen a Gazdasági Versenyhivatal (GVH) számára az elsődleges partner a **Hírközlési Felügyelet** volt 2003-ban is. A hivatal rendszeresnek nevezhető – konkrét ügyekhez kapcsolódó (elsősorban szakértői konzultációk, ill. írásbeli szakvélemény, állásfoglalás kérése) vagy egyéb – szakmai kapcsolatokat ápolt a Hírközlési Felüggyel. Ennek formai kereteit a hatóságok között a hírközlési törvény⁶⁵ alapján megkötendő megállapodás adhatta volna, de annak aláírására az erre irányuló kétoldalú törekvések ellenére nem került sor – vélhetően azért, mert az új hírközlési törvény megalkotása során világossá vált, hogy mélyreható intézményi átalakulás is várható. A Hírközlési Felügyelet utódjaként az elektronikus hírközlési törvény⁶⁶ által létrehozott Nemzeti Hírközlési Hatósággal ugyanakkor 2004. folyamán várhatóan létre fog jönni egy együttműködési megállapodás.

345. A **Hírközlési Döntőbizottsággal** (HDB) folytatandó, a hírközlési törvény által előírt együttműködés a 2002. évihez hasonlóan folyt: a HDB által a GVH-nak megküldött, a jelentős piaci erejű szolgáltatók kijelöléséről, valamint a referencia ajánlatok elfogadásáról szóló határozatok tervezetét a hivatal véleményezte.

346. Bár az **Országos Rádió és Televízió Testülettel** (ORTT) a GVH-nak nincs a fentiekhez hasonló intézményesített kapcsolata, a két szervezet között rendszeresnek mondható a műsor közvetítési és –elosztási tevékenységekkel kapcsolatos konkrét piaci magatartásokra, az ezen piacokon észlelt valószínűsíthető jogsértésekre vonatkozó, tájékoztatási célú információ-csere.

347. A **Magyar Energia Hivatallal** (MEH) a GVH több területen is tartott fenn kapcsolatot. A korábban aláírt együttműködési megállapodás keretében kialakított rend szerint a hivatal véleményezi az energiapiacra bekövetkező tulajdonviszonyok változásaival kapcsolatos kérelmeket. Rendsze-

resen konzultáltunk a fogyasztóvédelmi részleggel a villamosenergia-piacon valamint a földgáz-energia-piacon tapasztalt fogyasztói jogsértések kezelését illetően. A villamosenergia-piac szabályozási továbbfejlesztésével kapcsolatos aktuális elképzelésekről a hozzászólás igényével a GVH rendszeresen kap anyagokat a MEH-től. A GVH munkatársai részt vettek a villamosenergia-piac versenybe állításának kérdéskörében tartott konzultációkon, valamint a MEH által szervezett szakmai előadásokon. Emellett a GVH többször kért és kapott statisztikai szakmai segítséget a MEH által gyűjtött információkról.

348. A GVH folyamatosan kapcsolatot tart a **Pénzügyi Szervezetek Állami Felügyeletével**, amelynek keretét egy együttműködési megállapodás szolgáltatja. A pénzügyi szolgáltatási piacok szakmai felügyeletét ellátó állami szerv és a GVH közötti kapcsolat keretében a két szerv rendszeresen és kölcsönösen tájékoztatja egymást az eljárásokról és a hozott határozatokról, valamint a GVH meghívást biztosított különböző szakmai rendezvényekre is. 2003. folyamán több ügyben is konzultációkra és információcserére került sor.

349. Az elmúlt évben létrejött a **Fogyasztóvédelmi Főfelügyelőség** és a GVH között egy együttműködési megállapodás, amely feltehetően hosszútávra rendezi a két szerv viszonyát. A felek megállapodtak abban, hogy kölcsönösen megküldik egymásnak az ágazati vizsgálatokról illetve a piacfelügyeleti ellenőrzésekről szóló jelentéseket, éves illetve féléves jelentéseiket, valamint szakmai rendezvényeik programját. A megállapodás ezen kívül rendezi a hatásköri kérdéseket illetve az áttételek feltételeit, a folyamatban lévő ügyekben való segítségnyújtás módjait és az együttműködés egyéb formáit.

350. A privatizációban a GVH szerepvállalása az eladható vagyon fogyatkozásával szükségszerűen szűkült. A múlt év során a legjelentősebb olyan összefonódás, amelynek során az **ÁPV Rt.** értékesítette tulajdonosi részét és a GVH a versenytörvényből következően vizsgálta a tranzakciót a Postabank Rt. Erste Bank részére történő értékesítése volt.⁶⁷ Az ÁPV Rt. heti Igazgatósági

⁶⁵ 2001. évi XL. törvény a hírközlésről.

⁶⁶ 2003. évi C. törvény az elektronikus hírközlésről

⁶⁷ Az ügy részletesebb ismertetése a 2.2.4. Összefonódások ellenőrzése c. fejezetben található meg.

ülésére készített anyagokat ugyanakkor a hivatal rendszeresen megkapja és ezek segítségével a privatizációt folyamatosan nyomon követi. A GVH támogatta az aranyrészvény intézményének megszüntetésével kapcsolatos GKM előterjesztést.

351. Az Ipari Energiafogyasztók Fóruma (IEF) a legnagyobb magyar energiafogyasztók érdekvédelmi tömörülése. 2003. folyamán a GVH rendszeres kapcsolatot tartott velük, amely igen hasznosnak mondható, hiszen a hivatal munkatársai személyesen konzultálhattak a villamosenergia-piac versenyállapotának javítása érdekében, ezen túlmenően rendszeresen és aktívan részt vehettek az IEF által szervezett előadásokon.

352. A Magyar Ásványolaj Szövetséggel (MÁSZ) ápolott kapcsolatnak köszönhetően a GVH aktuális információkhoz jut az ásványolaj-piacról. 2003. folyamán a hivatal munkatársai több alkalommal dolgoztak együtt a MÁSZ munkatársaival, elsősorban a MÁSZ adatvédelmi és hitelezői érdekvédelmi együttműködésével kapcsolatban.

353. 2003-ban számos versenyfelügyeleti eljárás indult a fogyasztók reklámokkal történő megtevésével kapcsolatban. Ennek megfelelően a GVH szoros kapcsolatot tartott fenn a **Magyar Reklámszövetséggel**, valamint élő kapcsolata van a területi fogyasztóvédelmi felügyeletekkel. Az általuk áttett ügyekben a GVH konzultációkat folytat a fogyasztóvédelmi ügyintézővel, valamint a bejelentések elbírálása után visszajelzést ad az ügyet áttétellel eljuttató fogyasztóvédelmi felügyeletnek.

354. A Magyar Bankszövetséggel, a Pénztárszövetséggel, a MABISZ-szal, valamint a Magyar Marketing Szövetséggel a hivatalnak tájékoztató jellegű kapcsolata volt 2003. folyamán. Ezen túl a Magyar Bankszövetséggel közösen szakmai fórumot szervezett a bankpiaci verseny témakörében.

355. A GVH számos szakmai szervezettel (így például a Magyar Kábeltelevíziós és Hírközlési Szövetséggel, a Magyar Kábelkommunikációs Szövetséggel, Magyar Gépjárműimportőrök Egyesületével, a Gépjármű-márkakereskedők Országos Szövetségével, a Magyar Vegyipari

Szövetséggel, a Magyar Gyógyszergyártók Országos Szövetségével stb.) tart fenn szakmai kapcsolatot a versenyfelügyeleti vizsgálatokhoz szükséges piaci információk megszerzése, a piaci folyamatok értékelése érdekében.

356. A GVH Kartell csoportja szakmai kapcsolatban áll a Közbeszerzési Döntőbizottsággal, a Nemzetbiztonsági Hivatallal és korábban ilyen kapcsolata volt az APEH Bűnügyi Igazgatóságával is, bár e szervek közreműködését 2003-ban nem vette igénybe.

5.2. A nemzetközi kapcsolatok alakulása

357. A GVH 2003-ban is prioritásként kezelte az **EU-csatlakozásra történő felkészülést**. Ennek alapvető célkitűzése, hogy a GVH alkalmassá váljék mindazon feltételek és kritériumok teljesítésére, amelyeket az uniós intézmények (alapvetően a Bizottság) a tagállami versenyhatóságokkal szemben támasztanak, illetve hogy az uniós jog alkalmazására minél zökkenőmentesebben tudjunk átállni.

358. A felkészülés egyik legfontosabb pillére az európai versenyhatóságok együttműködése 2004 májusától érvényes részletes szabályainak kidolgozására még 2002 októberében létesült Európai Verseny Hálózat (European Competition Network – ECN) munkájában való részvétel volt. Az ECN-en belül működő munkacsoportok közül a GVH kettő munkájában vesz részt közvetlenül, ezek a csatlakozás utáni ügyek elosztási kérdéseivel, továbbá a versenykorlátozó megállapodásokkal kapcsolatos engedékenységi politika gyakorlásával foglalkozó munkacsoportok. Tevélegesen hozzájárult a magyar versenyhatóság a majdani együttműködésre vonatkozó kézikönyv kidolgozására létesített irányító csoport (Steering Group) tevékenységéhez is, különösen a 25 tagállam versenyjoga eljárási, szankcionálási lehetőségeinek és engedékenységi politikáinak feltérképezésében vállalt szervező munkájával.

359. A GVH bekapcsolódott az Európai Tanács Verseny Munkacsoportja a Tanács versenyjogi jogszabályainak elfogadását előkészítő tevékenységébe (a hivatal képviselői a Munkacsoport több ülésén is részt vettek).

360. A csatlakozási felkészülés jegyében került sor a versenytörvény eljárási szabályainak módosítása során a törvénymódosítás tervezetének Bizottsággal történt egyeztetésére.⁶⁸

361. A GVH és az Európai Bizottság Versenyfőhatósága között létrejött megállapodás alapján a hivatal négy munkatársa Brüsszelben tanulmányozta a versenyfelügyeleti eljárások közösségi gyakorlatát.

362. 2003 áprilisában a cseh, a lengyel, a magyar, a szlovák és a szlovén versenyhatóság együttműködésével jött létre a **Közép-Európai Verseny Együttműködés** (Central European Competition Initiative – CECI). A kezdeményezés legfőbb célja, hogy egy olyan hálózatot hozzon létre a közép-európai országok versenyhatóságai, illetve munkatársai között, amely alapul szolgálhat a hatóságok közös részvételével folyó ügyekkel kapcsolatos együttműködés során.

363. A GVH 2003 júniusában szemináriumot szervezett az együttműködésben részt vevő öt versenyhivatal számára, amelyen a csatlakozás utáni közösségi jogalkalmazás lényeges kérdései kerültek megtárgyalásra. A rendezvényen a Bizottság mellett a tagállami versenyhatóságok közül a francia és a svéd versenyhivatal is képviseltette magát.

364. A CECI együttműködés keretében egy másik – ugyancsak a Versenyhivatalnál rendezett – szemináriumon az öt közép-európai versenyhatóság képviselői, a Bizottság, a brit és a német versenyhivatal munkatársaival kiegészülve a szakmai (orvosi, állatorvosi, jogászai, könyvelői stb.) szolgáltatások versenyjogi kérdéseit és az e területeken felmerült joggyakorlatot elemezték. A CECI együttműködés keretében az ilyen jellegű rendezvények – amelyek a résztvevő versenyhatóságok szakembereinek kapcsolatépítését is kívánják szolgálni – a tervek szerint alkalmanként előre kiválasztott témakörben a jövőben rendszeresek lesznek.

365. A hivatal 2003-ban is aktívan részt vett az **OECD Verseny Bizottsága** és munkacsoportjai munkájában. Ez a szokásos éves tevékenységről szóló jelentésen túlmenően olyan szakmai anyagokat eredményezett, mint a fúziókkal összefüggő verseny-problémák feloldása témakörében készített összeállítás, a fúziós eljárásokban alkalmazott tisztességes eljárások, illetve a nem kereskedelmi jellegű kötelező szolgáltatásokkal kapcsolatos versenyjogi kérdésekről szóló tanulmány. 2003-ban folytatódott az az előző évben megalapozott gyakorlat, amelynek alapján a GVH egy munkatársa állandó párizsi „kiküldöttként” az OECD Verseny Bizottságának munkájához csatlakozhatott. Ez kölcsönösen előnyös mindkét intézmény részére, hiszen a magyar kiküldött hozzájárul az OECD Verseny Bizottsága munkatársainak enyhítéséhez, ugyanakkor egy munkatársának jelenléte segíti a GVH együttműködését az OECD-vel, visszatérte után pedig a hivatalon belül hasznosíthatja az év során gyűjtött tapasztalatait. 2004-ben egy másik munkatárs küldésével megismétlődik a konstrukció.

366. Az OECD Titkárság Verseny Részlege szervezésében, az OECD-s panel egyik tagjaként a Hivatal egy munkatársa részt vett a dél-kelet európai országok versenyhatóságai részére Bécsben szervezett szemináriumon, ahol konkrét jogesetek feldolgozására került sor – az 1990-es évek első felében a Hivatal még mint a rendezvények kedvezményezettje vett részt hasonló szemináriumokon.

367. A világméretű globalizáció versenyre gyakorolt hatásaira válaszul a versenyhatóságok 2001 novemberében fokozott nemzetközi együttműködést kezdeményeztek. A 2001 őszen alakult **International Competition Network (ICN)** mára 65 országból 76 versenyjogot alkalmazó hatóságot és négy nemzetközi intézményt tömörít. 2003 során az ICN-ben folyó munka keretében részanyagokat készítettünk a versenypártolás, a szervezéspártolás és a fúziós eljárások szabályozásának témakörében, a szervezet éves konferenciáján pedig beszámoltunk egy sajátos versenypártolási eszköz működtetése során nyert tapasztalatainkról.

368. Az USA versenyhatóságaival a korábbi években kialakult egy olyan együttműködés, amelynek

⁶⁸ Az eredményként elfogadott módosításokról részletesebb információ az 1.2. A jogszabályi környezet változásai c. fejezetben és a Függelékben található.

keretében – a kétoldalú együttműködéssel párhuzamosan – a dél-kelet európai országok versenyhatóságai részére technikai segítség nyújtására került sor Budapesten. Ezeken a rendezvényeken az amerikai és a magyar versenyjogi szabályozás és gyakorlat bemutatására került sor, részben esetekkel kapcsolatos játékok alapján. 2003-ban egyetlen alkalommal került sor ilyen rendezvényre, tekintettel arra, hogy az eseménysorozatot finanszírozó USAID a programot befejezettnek nyilvánította.

369. A dél-kelet európai versenyhatóságok számára nyújtott magyar technikai segítség 2003-ban főleg a macedón versenyhatósággal való kétoldalú együttműködésben nyilvánult meg. Kölcsönös, versenyhatósági elnöki szintű látogatásokra került sor és kikérték a GVH szakmai véleményét a macedón versenyjog módosítása során is.

370. 2003-ban is részt vettünk a **Kereskedelmi Világszervezet** (WTO) a Kereskedelem- és Versenypolitika Kölcsönhatásával Foglalkozó Munkacsoportjának (WGTCP), valamint az UNCTAD Versenyjogi és Versenypolitikai Kormányközi Szakértői Csoportjának munkájában, sőt, a Bizottság WGTCP előterjesztéseit készítő Kereskedelem és Verseny Informális Munkacsoport tevékenységébe is bekapcsolódtunk. A Külügyminisztériummal együttműködve közreműködtünk a WTO július 17-18-i budapesti, a közép- és kelet-európai, valamint a közép-ázsiai régió 14 országa számára rendezett workshop-jának⁶⁹ előkészítésében. A Kereskedelmi Világszervezet Cancunban tartott miniszteri értekezlete óta a Kereskedelem- és Versenypolitika Kölcsönhatásával Foglalkozó Munkacsoport munkája (és a bizottsági munkacsoport munkája is) szünetel.

371. 2003. folyamán a **Twinning Light** program keretében a német versenyhatósággal (Bundeskartellamt) folytatott szakmai együttműködés keretei közt több szakértő is tartott előadást nálunk. Az előadások egy része az oligopolisztikus piacokon megvalósuló különböző visszaélésekkel, fúziókkal foglalkozott, másik részük pedig a Bizottság és a tagállami versenyhatóságok kapcsolatáról, a nemzetközi együttműködés verseny-

⁶⁹ WTO regional workshop on competition policy and the multilateral trading system: Looking ahead to Cancun

hatóságon belüli és kifelé irányuló gyakorlatáról szólt. A látogatások során lehetőség nyílt a szakértőkkel való konzultációra is.

372. A **Twinning Light** program keretében a hivatal öt munkatársa részt vett egy ötnapos németországi tanulmányúton, ahol a német verseny törvénnyel ismerkedtek meg alaposabban, valamint lehetőségük volt a személyes konzultációkra is. A hivatal két munkatársa emellett egy hónapos gyakorlaton vett részt a német versenyhatóságnál, ahol megismerték a hivatal működését, lehetőségük volt konzultációkra, valamint találkoztak a szabályozó hatóságok szakembereivel is.

373. A GVH a 90-es évek közepe óta folytat olyan, a Német Nemzetközi Jogi Alapítvány által finanszírozott együttműködést a német versenyhivatallal, amelynek keretében német szakértők tájékoztatást adnak a különféle területeken gyűjtött versenyfelügyeleti tapasztalataikról. Néhány éves szünet után az együttműködés 2001-ben új életre kelt; 2003 novemberében a budapesti összejevetel a pénzügyi szektor problémáival (piacmeghatározás, erőfölény) foglalkozott.

VI. MŰKÖDÉSI FELTÉTELEK ÉS EGYÉB INFORMÁCIÓK

374. 2003. szeptember 25-i hatállyal⁷⁰ a köztársasági elnök dr. Nagy Mártát újabb hat évre a Gazdasági Versenyhivatal (GVH) elnökhelyettesévé, dr. Tóth Tihamért pedig hat évre a GVH elnökhelyettesévé, egyben a Versenytanács elnökévé nevezte ki.

375. A 2003 folyamán különböző okok (kinevezés, lemondás, a mandátum lejáta) miatt megüresedett versenytanácsi pozíciókat a hivatal 2003 közepén⁷¹, illetve 2004 elején⁷² két közigazdász illetve egy jogász végzettségű jelentkezővel töltötte be.

376. 2003-ban a GVH engedélyezett létszáma 131 fő volt. A közigazgatást érintő létszámleépítés következtében a hivatal létszáma az év folyamán 12

⁷⁰ 184/2003. (X.7.) KE határozat

⁷¹ 92/2003. (V.30.) KE határozat

⁷² 2/2004 (I.15.) KE határozat illetve 3/2004 (I.15.) KE határozat

fővel csökkent, amelynek 2003-ban felmerült költségeit a Pénzügyminisztérium eddig csupán részben térítette meg.

377. A hivatal – figyelemmel az előző években már tudatosan előkészített EU csatlakozási munkálatokra – továbbra is az EU tagságra való felkészülést tekinti egyik legfontosabb feladatának. A csatlakozásra való felkészülés jegyében szoros kapcsolatot tart a külföldi társhatóságokkal. A GVH a jövőbeli csatlakozás szellemében képezi munkatársait: hazai és külföldi szakmai szemináriumokon, konferenciákon való részvétel lehetőségét, különféle szakkönyveket biztosít részükre, valamint támogatja a Külügyminisztérium által szervezett nyelvi képzéseken való részvételt is.

378. 2003-ban négy terminusban, összesen 32 résztvevővel folytatódott az Antitröszt közgazdaságtana című képzés, melynek célja, hogy a résztvevő vizsgálók megismerjék a versenypolitikai elemzések, eljárások során alkalmazható speciális közgazdasági fogalmakat és ennek eredményeként pontosabban tudják elemezni a piaci szerkezeteket, a piaci szereplők viselkedését, illetve könnyebben tudják azonosítani a versenypolitikai szempontból aggályos gyakorlatokat. A képzés alapvetően elméleti jellegű, sok esetben azonban az adott témához kapcsolódó szemléltető példák és esettanulmányok színesítik, amelyek a mindennapi gyakorlathoz viszik közelebb a vizsgálókat.

379. A GVH-n belül önálló, funkcionális szervezeti egységként működik a 2001-es versenytörvény-módosítást követően megalakult, kizárólag kartell-ügyekben vizsgálódó Kartell Csoport. A Kartell Csoport 2003-ban is sikeresen alkalmazta a GVH kibővült vizsgálati jogosítványait, többek között több rajtaütésszerű vizsgálatot is végzett az eljárás alá vont vállalkozások telephelyein. A Kartell Csoport folyamatban lévő vizsgálatainak növekvő száma is azt mutatja, hogy a hivatal szervezeti átalakítása sikeres és szükséges lépés volt.

380. Az uniós csatlakozás miatt elkerülhetetlenül szükséges az informatikai rendszerek korszerűsítése. Ezzel összhangban 2003. folyamán elindult a Lotus dokumentumkezelő és csoportmunka támogató rendszer bevezetése, valamint ezen

túlmenően a hivatal hálózati rendszerének fejlesztésére, és számos munkaállomás lecserélésére is sor került.

381. A GVH saját bevétellel nem rendelkezik, a kiszabott versenyfelügyeleti bírságok és az eljárási díjak révén ugyanakkor hozzájárul a központi költségvetés bevételeihez. Az eljárási díjakból befolyt összeg egy részét a hivatal a versenyfelügyeleti eljárások, valamint ágazati vizsgálatok során felmerült költségek fedezésére használhatja fel. 2003-ban a hivatal a bírságok révén – beleértve a rendbírságokat is – 272,8 MFt-tal járult hozzá a költségvetés bevételeihez. Eljárási díjakból 2003-ban összesen 208,7 MFt folyt be, amelynek mintegy 6%-át (12,1 MFt) használta fel a hivatal, 196,6 MFt pedig a központi költségvetést gyarapította. (A hivatal anyagi helyzetét a 13. táblázat mutatja be.)

382. 2003-ban az Állami Számvevőszék az előző évi költségvetési beszámolót hagyományos és ügynevezett *financial audit* módszerrel is vizsgálta, hiányosságot nem talált. Az Állami Számvevőszék a 2004-re vonatkozó költségvetési előirányzat megalapozottságát is vizsgálta, és a kiadott tervezési irányszámokról úgy vélte, hogy szűkösen biztosítják a hivatal működését, azóta a költségvetési megszorítások miatt további forráselvonásra került sor.

TÁBLÁZATOK

TÁBLÁZATOK JEGYZÉKE

A GVH ELJÁRÁSAI

1. Az elintézett bejelentések jellemző adatai	76
2. A versenyfelügyeleti eljárások összefoglaló adatai	76
3. A vizsgálati szakaszban határozattal lezárt ügyek	76
4. A Versenytanács által hozott ügyzáró határozatok ⁷³	
4.1. Áttekintés	77
4.2. Fogyasztói döntések tisztességtelen befolyásolása	78
4.3. Erőfölénnyel való visszaélés	79
4.4. Versenykorlátozó megállapodások	80
4.5. Összefonódások	81
5. Bírságok	82
6. Az előző versenytörvény alapján hozott versenytanácsi határozatok a bíróságon	83
7. Versenytanácsi határozatok a bíróságon (jelenlegi versenytörvény)	84
8. Marasztalással zárult versenytanácsi határozatok	86
9. A Versenyt korlátozó megállapodásokkal kapcsolatos versenytanácsi határozatok	90
10. A vállalkozások összefonódásának ellenőrzése	91
11. Szünetelést követő ügyzáró határozatok	98

A GVH EGYÉB TEVÉKENYSÉGEI ÉS JELLEMZŐI

12. A GVH versenykultúra fejlesztésére irányuló tevékenysége	99
13. A GVH anyagi helyzete	99

⁷³ Az ügyzáró versenytanácsi határozatokat bemutató táblázatokban használjuk a *GVH beavatkozás* fogalmát. Ez a fogalom azt ragadja meg, hogy a GVH versenyfelügyeleti eljárásai révén elvileg – a Versenytanács ügyzáró határozataiból kiolvasható módon – a versennyel kapcsolatos folyamatok másként alakultak, mint ahogy egyébként alakultak volna. A *GVH beavatkozás* gyűjtőfogalom amely ügýtípusonként eltérő konkrét tartalommal bír.

Ide tartozik az ügyzáró határozatok közül a jogsértés megállapítását kimondó határozat – ideértve a szünetelést követő marasztaló határozatot is – (hiszen ez a magatartás abbahagyására kötelezéssel és esetleg szankcióval is jár). Szintén ide tartozik a szünetelés utáni megszüntető határozat (hiszen ilyenkor az eljárás alá vont teljesítette vállalásait). Ugyancsak ide tartozik az engedély, illetve mentesítés megtagadása vagy feltételhez kötése, és a GVH versennyel kapcsolatos aggályainak önkéntes figyelembe vétele, vagyis a kérelem visszavonása vagy a megállapodás/tranzakció módosítása (hiszen ilyenkor a GVH fellépésére a vállalkozások tervei nem vagy nem eredeti formájukban valósulnak meg).

Nem öleli fel viszont a GVH beavatkozás fogalma a pusztán az adminisztratív kötelezettségek elmulasztása (pl. mentesítés kérésének elmulasztása) miatt megállapított jogsértést, hiszen ez önmagában az itt használt értelemben nem gyakorol hatást a piacra, mint ahogy a nem ügyzáró határozatok sem.

Fontos ugyanakkor észrevenni, hogy a *GVH beavatkozás* fogalma nem azonos a GVH működése révén kifejtett *hatással*. Egyfelől, a gyakorlatban sajnos *GVH beavatkozás* esetén sem feltétlenül következik be tényleges hatás, vagyis a jogkövetés. Másfelől, a *GVH beavatkozás* nem fed le minden lehetséges hatást. Először, a GVH nem kizárólag a versenyfelügyeleti eljárásokon keresztül hat a piaci folyamatokra. Másodszor, a GVH beavatkozásnak nem minősülő versenytanácsi határozatok egy részének is van hatása a piaci szereplők magatartására (például azáltal, hogy befolyásolja a jogértelmezést és a jogfejlődést, mivel esetleg egy magatartásról egy jelentősebb ügyben tisztázódik, hogy az nem jogsértés, vagyis problémamentesen gyakorolható a piacon). Végül pedig, a versenyjog, illetve a GVH pusztán léte is hat a piacra (például bizonyos versenyellenes magatartásokat eleve nem tanúsítanak egyes vállalatok önkéntes jogkövető hozzáállásuk, vagy a versenyjog alkalmazási lehetőségének visszatartó ereje miatt). E hatások, illetve az ezeket kiváltó GVH tevékenységek nem számszerűsíthetők ugyan, és nem olvashatók ki objektíven a versenytanácsi határozatokból, de kétségkívül léteznek.

A GVH eljárásai

1. A 2003-ban elintézett bejelentések jellemző adatai

Megnevezés	Ügyek száma
1.1. Az elintézett bejelentések száma:	839
Az elintézett bejelentésből a bejelentő:	
- magánszemély	554
- vállalkozás	246
- érdekvédelmi szervezet	22
- egyéb	17
1.2. Az elutasított bejelentések száma⁷⁴:	592
Az elutasítás megoszlása indokok szerint	
- személyi érdekelttség hiánya	10
- más szerv hatáskörébe tartozik	87
- tárgyi hatály hiánya	290
- időbeli hatály hiánya, elévülés	2
- személyi hatály hiánya	4
- anyagi jogi feltétel hiánya	176
- korábban elbírált ügy	78
- csekély súlyú	46
1.3. Versenyfelügyeleti eljárás alapjául szolgáló bejelentések száma:	247
ezek alapján indult versenyfelügyeleti eljárások száma	81
1.4. Jogorvoslati kérelem (bejelentés elutasítása miatt)	
a) Versenytanácsnál:	117
Ebből:	
- jogorvoslati kérelemnek helyt adó határozat	10
- jogorvoslati kérelemnek helyt nem adó határozat	107
b) Fővárosi Bíróságnál:	21
Ebből:	
- jogorvoslati kérelemnek helyt adó határozat	5
- jogorvoslati kérelemnek helyt nem adó határozat	16

2. A 2003-as versenyfelügyeleti eljárások összefoglaló adatai

A befejezett eljárások száma:	172
Ebből:	
- a vizsgálati szakaszban határozattal lezárva	2
- a vizsgálati szakaszban más ügygel egyesítve	2
- versenytanácsai határozattal lezárva	168 ⁷⁵

3. Vizsgálati szakaszban határozattal lezárt ügyek 2003-ban

A kérelem visszavonása miatt	2
- mentesítés iránti kérelem	0
- összefonódás engedélyezése iránti kérelem	2
A hiánypótlás elmulasztása miatt	0
- mentesítés iránti kérelem	0
- összefonódás engedélyezése iránti kérelem	0
Egyéb okok miatt	0

⁷⁴ Egy-egy bejelentés több tényállást is tartalmazhat, melynek tekintetében több eltérő elutasítási indok is szerepelhet, ezért az összesített szám eltérhet a részletezettől.

⁷⁵ Három ügy versenytanácsai szakban került összevonásra: a Vj-37/2003-os ügyben került lezárásra (engedélyezésre) a Vj-40/2003-as és Vj-41/2003-as összefonódás valamint az eredeti Vj-37/2003-as.

4. A Versenytanács által 2003-ban hozott ügyzáró határozatok

4.1. Áttekintés

	Ügyek száma	GVH beav. ügytípusok szerint ^(a)	GVH beav. megoszlása ügytípusok szerint (%)	GVH beavatkozáshoz kapcsolódó bírság (MFt)	GVH beavatkozáshoz kapcsolódó bírság megoszlása (%)	Kérelem elmulasztás miatt kiszabott bírság (MFt)
Erőfölénnyel való visszaélés	31	8	13,6	55,5	7,1	nem értelmezhető
<i>ebből: kizsákmányoló</i>	23	6	10,2	55,5	7,1	<i>nem értelmezhető</i>
<i>korlátozó</i>	7	2	3,4	0	0,0	<i>nem értelmezhető</i>
<i>vegyes és egyéb</i>	1	0	0,0	0	0,0	<i>nem értelmezhető</i>
Versenyt korlátozó megállapodás	20	12	20,3	638,5	81,4	0
<i>ebből: horizontális</i>	13	10	16,9	636,5	81,2	0
<i>vertikális</i>	4	0	0,0	0	0,0	0
<i>vegyes és egyéb</i>	3	2	3,4	2	0,3	0
Összefonódás	68	2	3,4	nem értelmezhető	nem értelmezhető	8,38
<i>ebből: horizontális</i>	51	2	3,4	<i>nem értelmezhető</i>	<i>nem értelmezhető</i>	7,78
<i>vertikális</i>	2	0	0,0	<i>nem értelmezhető</i>	<i>nem értelmezhető</i>	0,6
<i>vegyes és egyéb</i>	15	0	0,0	<i>nem értelmezhető</i>	<i>nem értelmezhető</i>	0
Antitröszt ügyek összesen	119	22	37,3	694	88,5	8,38
Fogyasztók döntéseinek tisztességtelen befolyásolása	52	37	62,7	90	11,5	nem értelmezhető
<i>ebből: fogy. megtevesztése</i>	47	35	59,3	84	10,7	<i>nem értelmezhető</i>
<i>választási szab. korlátozása</i>	2	1	1,7	0	0,0	<i>nem értelmezhető</i>
<i>vegyes</i>	3	1	1,7	6	0,8	<i>nem értelmezhető</i>
Mindösszesen^(b)	171	59	100,0	784	100,0	8,38
Ügyek megoszlása (%)	100,0	34,5				

^(a) A GVH beavatkozás ügytípusonként eltérő jellegű határozatokat jelenthet:

- jogsértés megállapítását: valamennyi ügytípusnál (nem vettük azonban figyelembe az összefonódás engedélyezése és a mentesítés iránti kérelem elmulasztását, amely bár jogsértés, önmagában az itt használt értelemben nem számít GVH beavatkozásnak - ez a körülmény befolyásolja a jogsértések számát és a kivetett bírságösszeg nagyságát)
- szünetelés utáni megszüntetést: valamennyi ügytípusnál (kivéve az összefonódásokat)
- mentesség meg nem adását: versenyt korlátozó megállapodások esetében
- összefonódás megtiltását ill. az engedély megtagadását: összefonódások ill. megállapodások esetében
- feltétel szabását: versenyt korlátozó megállapodások, és összefonódások esetében
- a GVH aggályainak önkéntes figyelembe vételét az összefonódások ill. megállapodások esetében

^(b) Három alkalommal egyszerre két ügytípushoz tartozó kérdésben született határozat. A Vj-022/2002-es ügyben versenyt korlátozó megállapodás esetleges léte (megállapítást nyert) és az erőfölénnyel való esetleges visszaélés (nem nyert igazolást, nem történt beavatkozás) is vizsgálatra került, ezért ez az ügy mind a két ügytípusban felsorolásra került. A Vj-002/2003-as illetve a Vj-078/2003-as ügyben szintén versenykorlátozó megállapodás és erőfölénnyel való visszaélés ki nem zárhatósága kapcsán került sor a vizsgálatra, itt azonban a Versenytanács nem állapított meg jogsértést. Ezt a három ügyet tehát az erőfölénnyel illetve megállapodásos táblák is tartalmazzák. Ezért a Tptv szerint hozott határozatok száma 168 és nem az ügytípusonkénti egyszerű összegként adódó 171. Ez az oka annak is, hogy az antitröszt ügyekben hozott határozatok száma valójában nem a halmozódást tartalmazó 119, hanem 116.

4.2. Fogyasztói döntések tisztességtelen befolyásolása (Tpv. III. fejezet)⁷⁶

	Ügyek száma	Megoszlás (%)
Jogsértés megállapítása	33	66,0
Szünetelés utáni megszüntetés	4	8,5
GVH beavatkozás összesen	37	74,5
Egyéb megszüntetés	15	25,5
Egyéb	0	0,0
Ügyek összesen	52	100,0
GVH beavatkozáshoz kötődő bírság (MFt)	90	
Bírságkiszabással zárult ügyek száma	23	

^(a) A részletes táblázatokban azon ügyek esetében, melyekben egyszerre több kérdésben születik döntés, az adott ügy a legerősebb típusú GVH-beavatkozás sorában jelenik meg.

⁷⁶ Az ügytípusban marasztalással lezárt versenytanácsi határozatok felsorolását a 8.1. táblázat tartalmazza.

4.3. Erőfölénnyel való visszaélés (Tpvt. V. fejezet)⁷⁷

	Kizsákmányoló ^(a)	Korlátozó ^(a)	Vegyes és egyéb ^(a)	Összesen ^(a)	Megoszlás (%)	EK-magyar keresk. érintő ügyek száma
Jogsértés megállapítása	5	2	0	7	22,6	0
Szünetelés utáni megszüntetés	1	0	0	1	3,2	0
GVH beavatkozás összesen	6	2	0	8	25,8	0
Megszüntetés (szünetelés nélkül)	17	5	1	23	74,2	0
Egyéb	0	0	0	0	0,0	0
Ügyek összesen	23	7	1	31	100,0	0
Ügyek megoszlása (%)	74,2	22,6	3,2	100,0		
EK-magyar keresk. érintő ügyek száma	0	0	0	0		
GVH beavatkozáshoz kötődő bírság (MFt)	55,5	0	0	55,5		
GVH beavatkozáshoz kötődő bírság megoszlása (%)	100,0	0,0	0,0	100,0		
Bírságkiszabással zárult ügyek száma	4	0	0	4		

^(a) A részletes táblázatokban azon ügyek esetében, melyekben egyszerre több kérdésben születik döntés, az adott ügy a legerősebb típusú GVH-beavatkozás sorában jelenik meg.

⁷⁷ Az ügýtípusban marasztalással lezárt versenytanácsai határozatok felsorolását a 8.2. táblázat tartalmazza.

4.4. Versenykorlátozó megállapodások (Tptv. IV. fejezet)⁷⁸

	Horizontális ^(a)	Vertikális ^(a)	Vegyes ^(a)	Összesen ^(a)	Megoszlás (%)	Hivatalból indult	Hivatalból indult megoszlás (%)	EK-magyar keresk. érintő ügyek száma
Jogszerűtlen megállapodás	10	0	2	12	60,0	10	71,4	0
Szünetelés utáni megszüntetés	0	0	0	0	0,0	0	0,0	0
Egyedi mentesítési feltétel	0	0	0	0	0,0	0	0,0	0
GVH aggályainak önkéntes figyelembe vétele	0	0	0	0	0,0	0	0,0	0
GVH beavatkozás összesen	10	0	2	12	60,0	10	71,4	0
Egyedi mentesítés	0	1	0	1	5,0	0	0,0	0
Csoportmentesség megállapítása ^(b)	0	0	0	0	0,0	0	0,0	0
Nem esik tilalom alá ^(b)	2	2	0	4	20,0	2	14,3	0
Nem versenykorlátozó megállapodás ^(b)	1	1	1	3	15,0	2	14,3	0
Egyéb megszüntetés	0	0	0	0	0,0	0	0,0	0
Ügyek összesen	13	4	3	20	100,0	14	100,0	0
Megoszlás (%)	65,0	20,0	15,0	100,0				
Mentesítés kérésének elmulasztása	0	0	0	0				
Csoportmentesség megvonása	0	0	0	0				
Hivatalból indult	8	3	3	14				
Hivatalból indult ügyek megoszlása (%)	57,1	21,4	21,4	100,0				
EK-magyar keresk. érintő ügyek száma	0	0	0	0				
GVH beavatkozáshoz kötődő bírság (MFt)	636,5	0	2	638,5				
GVH beav. kötődő bírság megoszlása (%)	99,7	0,0	0,3	100,0				
GVH beav. köt. bírságkiszabással zárult ügyek	7	0	2	9				
A mentesítés iránti kérelem elmulasztása miatt kiszabott bírság (MFt)	0	0	0	0				
Ment. elm. miatt kiszab. bírságos ügyek száma	0	0	0	0				
Bírságkiszabással zárult ügyek	7	0	2	9				

^(a) A részletes táblázatokban azon ügyek esetében, melyekben egyszerre több kérdésben születik döntés, az adott ügy a legerősebb típusú GVH-beavatkozás sorában jelenik meg.

^(b) Hivatalból indított eljárás esetén formailag megszüntető határozat.

⁷⁸ Az ügytípusban marasztalással lezárt versenytanácsi határozatok felsorolását a 9. táblázat tartalmazza.

4.5. Összefonódások (Tpvt. VI. fejezet)⁷⁹

	Horizon- tális ^(a)	Verti- kális ^(a)	Vegyes és egyéb ^(a)	Össze- sen ^(a)	Megosz- lás (%)	Hivatalból indult	Hivatal- ból indult megoszlás (%)
Elutasítás-tiltás	1	0	0	1	0,0	0	0,0
Engedélyezés feltétellel	1	0	0	1	4,6	0	0,0
GVH aggályainak önkéntes figyelembe vétele	0	0	0	0	0,0	0	0,0
GVH beavatkozás összesen	2	0	0	2	4,6	0	0,0
Egyéb elutasítás	0	0	0	0	1,5	0	0,0
Engedélyezés	46	2	14	62	86,2	3	75,0
Nem engedélyköteles/nem összefonódás ^(b)	3	0	0	3	4,6	0	0,0
Egyéb megszüntető	0	0	1	1	3,1	1	25,0
Ügyek összesen	51	2	15	68	100,0	4	100,0
I. fázisban meghozott határozat	43	2	13	58			
II. fázisban meghozott határozat	8	0	1	9			
Megoszlás (%)	75,0	2,9	22,1	100,0			
Kérelem elmulasztása	3	1	1	5			
Hivatalból indult	0	0	1	1			
Hivatalból indult ügyek megoszlása (%)	0,0	0,0	0,0	0,0			
Engedélykérés elmulasztása miatt kiszabott bírság (Mft)	7,78	0,6	0	8,38			
Eng. elmulasztása miatti bírság megoszlása (%)	92,8	7,2	0,0	100			

^(a) A részletes táblázatokban azon ügyek esetében, melyekben egyszerre több kérdésben születik döntés, az adott ügy a legerősebb típusú GVH-beavatkozás sorában jelenik meg.

^(b) Hivatalból indult eljárás esetén formailag megszüntető határozat.

⁷⁹ Az ügytípusban hozott versenytanácsai határozatok felsorolását a 10. táblázat tartalmazza.

5. Bírságok

5.1. A Versenytanács által bírsággal zárt esetek 2003-ban

Megnevezés	Összes bírság		Végrehajtható		Befizetve		Hátralék	
	db	e Ft	db	e Ft	db	e Ft	db	e Ft
Fogyasztók tisztességtelen befolyásolása (Tpkt. III. fejezet)	23	90.000	20	65.000	20	65.000	-	-
Versenykorlátozó megállapodás (Tpkt. IV. fejezet)	9	638.500	2 ⁸⁰	29.000	1	28.250 ⁸¹	1	750
Gazdasági erőfölénnyel való visszaélés (Tpkt. V. fejezet)	4	55.500	1	5.000	1	5.000	-	-
Engedélykérelem elmulasztása (Tpkt. VI. fejezet)	4	8.380	4	8.380	3	1.380	1	7.000
Összesen:	40	792.380	27	107.380	25	99.630	2	7.750

5.2. Az 1991-2003. években kiszabott bírságok befizetésének állása (e Ft)⁸²

Megnevezés	2002. év végéig	2003. év végén	Változás
Kiszabott bírság (e Ft)	2.707.542	3.499.922	792.380
Ebből végrehajtható (e Ft)	1.724.363 63,7%	1.908.103 54,5%	183.740
Ebből: befizetett (e Ft)	699.065 40,5%	944.341 49,5%	245.276
leírva (e Ft)	431.244 25,0%	837.744 43,9%	406.500
hátralék (e Ft)	594.054 34,5%	126.018 66%	468.036

⁸⁰ További egy esetben a marasztalt vállalkozások egyike nem kérte a bírságbefizetés felfüggesztését (Vj-96/2002).

⁸¹ Ebben szerepel az 1. lábjegyzetben említett vállalkozás által befizetett összeg. További egy esetben (Vj-97/2002) még nem mindegyik vállalkozás fizette be a bírságot.

⁸² Ez a táblázat a rendbírságokat nem tartalmazza.

6. Az előző versenytörvény⁸³ alapján hozott versenytanácsi határozatok a bíróságon

6.1. A versenytanácsi határozatok bírósági megtámadása 2003. év végén

A határozat jellege	Összes határozatok száma	Felülvizsgálni kért	A felülvizsgálni kért határozatok aránya (%)
1. Marasztalás	269	177	65,7
2. Elutasítás	333	112	33,6
3. Engedély (részbeni) megtagadása	9	1	11,1
4. Együtt	611	290	47,4

6.2. A felülvizsgálati keresetek állása a bíróságon 2003. év végén

A megtámadott határozat közül	1991. évi	1992. évi	1993. évi	1994. évi	1995. évi	1996. évi	1997. évi	Összes
6.2.1. Jogerősen befejezett	17	41	42	58	49	53	24	284
I. fokú (Fővárosi) Bíróságon	12	22	20	39	32	34	14	173
II. fokú (Legfelsőbb) Bíróságon	5	19	22	18	17	19	10	111
6.2.2. Nem jogerős I. fokú ítélet van	-	-	-	-	-	-	-	-
6.2.3. Folyamatban van az I. fokú Bíróságon	-	-	-	-	-	-	-	-
6.2.4. Új eljárásra utasítás	-	-	1	-	1	2	2	6
Összesen:	17	41	43	58	50	55	26	290

6.3. A bírósági felülvizsgálat eredményei 2003. év végén

Elbírált felülvizsgálati keresetek közül	Összesen	Ebből: megváltoztatva		
		a jogalap	a jogalap részben	a bírság
1. Jogerősen befejezve	284	23	5	43
I. fokon	173	7	1	21
II. fokon	111	16	4	22
2. Nem jogerős ítélet (I. fok)	-	-	-	-
Együtt: (1+2)	284	23	5	43

⁸³ 1990. évi LXXXVI. törvény a tisztességtelen piaci magatartás tilalmáról

7. Versenytanácsi határozatok a bíróságon (jelenlegi versenytörvény)

7.1. A versenytanácsi határozatok bírósági megtámadása 2003-as állapot⁸⁴

A határozat jellege	Összes határozatok száma	Felülvizsgálni kért határozatok száma	A felülvizsgálni kért határozatok aránya (%)
Marasztalás			
1997. év	20	13	65,0
1998. év	39	26	66,6
1999. év	54	19	35,2
2000. év	50	23	46,0
2001. év	27	12	44,4
2002. év	47	23	48,9
2003. év	50	25	50
Összesen:	287	141	49,1
Megszüntetés			
1997. év	55	7	12,7
1998. év	75	19	25,3
1999. év	53	9	17,0
2000. év	84	19	22,6
2001. év	69	16	23,1
2002. év	40	13	32,5
2003. év	39	8	20,5
Összesen:	415	91	21,9
Kérelem (részbeni) elutasítása, feltételhez kötése			
1997. év	1	–	–
1998. év	5	–	–
1999. év	–	–	–
2000. év	8	1	12,5
2001. év	3	1	33,3
2002. év	12	4	33,3
2003. év	4	2	50,0
Összesen:	33	8	24,2
Együtt			
1997. év	76	20	26,3
1998. év	119	45	37,8
1999. év	107	28	26,2
2000. év	142	43 ⁸⁵	30,3
2001. év	99	29	29,3
2002. év	99	40 ⁸⁶	40,4
2003. év	93	35	37,6
Összesen:	735	240	32,6

⁸⁴ A **marasztalás** kategória a hivatalból indított ügyek során hozott marasztaló ítéleteket fedi, nem tartalmazza az eljárást szünetelés után megszüntető azon határozatokat, amelyekkel szemben nincs jogorvoslat. A **megszüntetés** kategória ugyanezen ügyek esetén a megszüntető határozatok számát adja meg. A **kérelem elutasítása illetve feltételhez kötése** a megállapodási illetve összefonódási kérelmekben hozott vonatkozó beavatkozó döntések számát adja. Azok a kivételes esetek, amikor egy versenytanácsi határozat több ügýttípusra is vonatkozik, ebben a táblázatban nem okoznak halmozódást.

⁸⁵ 2000-ben további egy olyan határozat felülvizsgálatát is kérték, melyben a GVH helyt adott a kérelemnek.

⁸⁶ 2002-ben további két határozat felülvizsgálatát is kérték, az egyik esetben (Vj-61/2002) a kérelem késedelmes benyújtása miatt kiszabott bírság eltörlése érdekében, a másik esetben (Vj-65/2001) az eljárás szünetelés utáni megszüntetését elrendelő határozatot.

7.2. A felülvizsgálati keresetek állása a bíróságon 2003. év végén

A megtámadott határozat közül	1997. évi	1998. évi	1999. évi	2000. évi	2001. évi	2002. évi	2003. évi	Összesen
1. Jogerősen befejezett	18	39	25	40	13	16	--	151
I. fokú (Fővárosi) Bíróságon	11	--	16	30	11	16	--	110
II. fokú (Legfelsőbb, illetve Tábla) Bíróságon	7	13	9	10	2	-	--	41
2. Nem jogerős I. fokú ítélet van	1	3	-	2	10	11	5	32
3. Folyamatban van az I. fokú Bíróságon	-	-	-	-	1	15	30	44
4. Új eljárásra utasítás	1	3	3	2	5	--	--	14
Összesen:	20	45	28	44	29	42	35	243

7.3. A bírósági felülvizsgálat eredményei 2003. év végén

Elbírált felülvizsgálati keresetek közül	Összesen	Ebből megváltoztatva		
		a jogalap	részben a jogalap	a bírság
(1) Jogerősen befejezve	151	10	1	10
I. fokon	110	5	-	4
II. fokon	41	5	1	6
(2) Nem jogerős ítélet (I. fok)	32	-	-	2
Együtt: (1+2)	183	10	1	12

8. Marasztalással zárult versenytanácsi határozatok 2003-ban

8.1. A fogyasztói döntések tisztességtelen befolyásolásának tilalmába

ütköző magatartások (Tpv. III. fejezet)⁸⁷

Vj szám	A jogsértő magatartás megnevezése	A marasztalás alapja	A marasztalt vállalkozás neve	A kiszabott bírság MFT
88/2002	Az áruházlánc akciójában az egyik terméket a valósnál nagyobb (nem akciót közvetlenül megelőző árhoz képest) árengedménnyel hirdette meg, és szegedi áruházában kirívóan alacsony árukészlettel kezdte meg.	8.§ (2) c) és d)	TESCO-Globál Áruházak Rt.	5
108/2002	A vállalkozás reklámjában olyan állításokat (frissesség, ideális táplálék) alkalmazott termékére, amelyek valódiságát nem tudta bizonyítani.	8.§ (2) a)	Ferrero Magyarország Kft.	1
125/2002	A tanácsadó cég ajánlataiban megfogalmazott állítása, miszerint projektjei automatikusan 50%-os állami támogatásban részesülnek, nem felelt meg a valóságnak.	8.§ (2) a)	Controll Minőségfejlesztési Tanácsadó Rt.	-
137/2002	Az áruház nem tájékoztatta a fogyasztókat, hogy az általuk megrendelt és kifizetett termék szállításának, átadásának időpontja nem tudható, az áruátvétel esetleg több hetet késhet, illetve akár el is maradhat.	8.§ (2) c)	Electro World Magyarország Kft.	2
139/2002	A vállalkozás összehasonlító reklámjában („akár 25%-kal több jól sikerült kép”) nem határozta meg az összehasonlítás alapját, az állítás általános igazát pedig nem tudta igazolni.	8.§ (2) a)	Kodak Fényképezési, Kereskedelmi és Szolgáltatási Kft.	-
145/2002	A vállalat nem tájékoztatta megfelelően a fogyasztókat a velük kötendő szerződés általuk történő felmondásával, a más szolgáltató választásával kapcsolatos korlátozásokról.	8.§ (2) a)	Magyar Távközlési Rt.	5
149/2002	Az áruház és az ott vásárlási hitelt nyújtó bank egyaránt felel azért, hogy az áruház a reklámújságban a kölcsönfelvétel feltételeit alap nélkül különösen előnyösnek állították be.	8.§ (2) a), c) és d)	Auchan Magyarország Kft., Magyar Cetelem Bank Rt.	3
152/2002	A kiadó a nem kellő körültekintéssel megszervezett akciójában nem a megígért ajándékot (plüssfigurát) adta a fogyasztóknak.	8.§ (2) c)	Marshall Cavendish Magyarország Fióktelepe	-
156/2002	A reklámban megfogalmazott kategorikus megállapítás, miszerint a tisztítószer semmilyen felületen nem okoz károsodást, nem igaz.	8.§ (2) a)	Unilever Magyarország Gyártó és Kereskedelmi Kft.	1
161/2002	A hirdetési újság reklámjában megfogalmazott állításait (olcsóság, példányszám) nem tudta igazolni.	8.§ (2) a)	Hírplusz Kiadói Korlátolt Felelősségű Társaság	-
164/2002	A vállalat - interneten közzétett - reklámjában nem tette világossá, hogy a szolgáltatás kedvező tulajdonsága („lehetővé teszi 128 kbit/s adatátviteli sebesség elérését”) csak magasabb ár mellett érhető el.	8.§ (1) és 8.§ (2) a)	Vivendi Telecom Hungary Rt.	1

⁸⁷ Lásd a szünetelést követő ügyzáró határozatokat is! (11.1. táblázat)

Vj szám	A jogsértő magatartás megnevezése	A marasztalás alapja	A marasztalt vállalkozás neve	A kiszabott bírság Mft
168/2002	A reklámállítás a hirdetési lapcsalád piacvezető szerepére vonatkozott, a kiadók ezen állítást azonban nem tudták bizonyítani.	8.§ (2) a)	Mobil Expo Kft., Lapcom lapkiadó és Nyomdaipari Kft.	2
004/2003	A vállalat reklámbeli állítását, miszerint az általa előállított sampon a legjobb a korpásodás ellen, nem tudta egyértelműen igazolni.	8 (2) a)	Procter & Gamble Magyarország Nagykereskedelmi Kkt.	5 5
005/2003	A hirdetett (vitamin)készítmény tulajdonságaira, illetve piacelsőségére vonatkozó reklám megtévesztő volt.	8.§ (2) a)	Wyeth Kereskedelmi és Szolgáltató Korlátolt Felelősségű Társaság	5
15/2003	A vállalkozás reklámanyagaiban a „legnagyobb” vállalkozásként hirdette magát, ennek valóságát azonban nem tudta igazolni.	8.§ (2) a)	Goodwill Pharma Orvos- és Gyógyszertudományi Kereskedelmi és Szolgáltató Kft.	-
18/2003	A vállalat azzal, hogy az alapvető szempontokat mellőzve szubjektív tényezőket emelt ki reklámjában, megnehezítette a termékek összehasonlítását, és ezzel a fogyasztók választási szabadságát indokolatlanul korlátozta.	10.§	Megatherm Fűtés-, Gáz- és Sanitertechnikai Kereskedelmi Kft.	-
21/2003	A vállalkozás orvoslátogatók által terjesztett szórólapján a versenytársi termékkel összehasonlítást tartalmazó reklámban a klinikai vizsgálatokra, illetve a bizonyítékokon alapuló orvoslásra tett állításával a fogyasztók megtévesztésére alkalmasan viselkedett.	8.§ (2)	Kéri Pharma Gyógyszergyártó és Forgalmazó Kft.	-
23/2003	A vállalat nyereséjének a fogyasztók megtévesztésére alkalmas módon tartotta meg.		Tetra Pak Hungária Ker. Rt.	-
25/2003	A vállalkozás megtévesztette a fogyasztókat, mikor azt állította, hogy egy flakon mosogatószer több mint 7000 tányérra elég.	8.§ (2) a)	Henkel Magyarország	1
30/2003	Az étrend-kiegészítő kapszula importőre megtévesztően felsőfokú jelzőkkel reklámozta betegségmegelőzőnek, öregedést gátlónak nevezett termékét – ezen állításokat a nagykereskedők is átvették forgalmuk növelése érdekében.	8.§ (2) a)	Qi Lin Kft., Humantrade Kft., Humanpharma Rt.	-
52/2003	A vállalkozás mosóporreklámjában olyan felsőfokú állítást („egyszerűen a legjobb”) hangoztatott, amelyet nem tudott valamennyi Magyarországon kapható mosóporral szemben igazolni.	8.§ (2) a)	Henkel Magyarország kft.	3
55/2003	A vállalkozás által hirdetett termékek egy része nem volt kapható az akció kezdetekor, a pénztárnál a fogyasztók egy része nem az akciós árat, hanem annál magasabbat volt kénytelen fizetni. A reklámújság nem az akcióban megvásárolható termék képét tartalmazta. A hirdetett árkedvezmény nem az akciót közvetlenül megelőző árat, hanem korábbi, magasabb árat tüntetett fel.	8.§ (2) a), c) és d)	TESCO Global Áruházak Rt.	15
65/2003	A bank áruhitelakciója során a kereskedőket ellentmondó információkkal látta el, és ezzel olyan körülményeket teremtett, melyek a fogyasztók számára megnehezítették az ajánlat valós megítélését. Ezen túlmenően a reklám valótlan állítást is tartalmazott.	8.§ (2) c) 10.§	Budapest Bank Rt.	6

Vj szám	A jogsértő magatartás megnevezése	A marasztalás alapja	A marasztalt vállalkozás neve	A kiszabott bírság MFT
68/2003	A vállalkozás anélkül hirdette a legjobb általános feltételváltató hatásúnak mosóporát, hogy ezt minden tekintetben bizonyítani lett volna képes.	8.§ (2) a)	Procter & Gamble Magyarország Kkt.	3
72/2003	A vállalat anélkül nevezte „igazi virslinek” termékét, hogy annak kiváló minőségét és/vagy eredeti receptúra alapján történő előállítását igazolni tudta volna.	8.§ (2) a)	Zalahús Rt.	1
96/2003	A vállalkozás úgy állította be az élelmiszer kategóriába tartozó étrendkiegészítő termékét, mintha gyógyhatású lenne, ezen állítását azonban nem tudta megfelelő hatósági igazolással alátámasztani.	8.§ (2) a)	Pharma Vision Kereskedelmi és Szolgáltató Kft.	2
100/2003	A fagyasztottan vagy gyümölcskocsonyaként a joghurtba kerülő gyümölcsöt frissnek nevező reklám megtévesztő.	8.§ (2) a)	Zott Hungária Kft.	1
103/2003	A vállalkozás üzleti bántalmakat enyhítő termékének reklámja gyógyhatás látszatát keltette, csak hogy a készítmény nem gyógyszernek, hanem az élelmiszer kategóriába tartozó funkcionális készítménynek volt minősítve.	8.§ (2) a)	Pharma Nord Szolgáltatási és Kereskedelmi Kft.	2
113/2003	A tényleges árengedmény nem felelt meg a szórólapon feltüntetettnek, illetve listaár hiányában nem volt megállapítható. A vállalkozás nem tudta igazolni, hogy állításának megfelelően valóban vezérképviselőt, illetve hogy bizonyos reklámbeli állítása („az év órája”) megfelel a valóságnak.	8.§ (1) 8.§ (2) a) és c)	European Watch, Óra-, Ékszerkereskedelmi és Vagyonkezelő Kft.	-
122/2003	A vállalkozás 11 nagyfogalmú termékének reklámjában anélkül keltette gyógyhatás látszatát, hogy a termékek valóban gyógyszerként vagy gyógyszernek nem minősülő gyógyhatású terméként lettek volna törzskönyvezve	8.§ (2) a)	Pharma Nord Kft.	18
123/2003	A vállalkozás vény nélkül kapható gyógyszerének reklámjában a valósággal ellentétesen állította, hogy annak nincsenek mellékhatásai.	8.§ (2) a)	Phytotec Hungária Kereskedelmi és Szolgáltató Bt.	-
129/2003	A vállalkozás a nyereményakciót hirdető plakátjain és a termékek külső csomagolásán nem közölte a beküldési határidőt, a nyereményjátékban résztvevő termékeket valamint a beküldendő vonalkódok számát. Ezentúl nem gondoskodott az akció megfelelő lezárásáról.	8.§ (2) c)	Herbária Gyógynövényfeldolgozó és Kereskedelmi Rt.	1
131/2003	A lakástakarékpénztár megtéveszthette a fogyasztókat, amikor arról tájékoztatta őket, hogy valamennyi általa megkötött áthidaló kölcsön kamata változhat, miközben ez csak bizonyos újonnan megkötött szerződésekre vonatkozott.	8.§ (2) a)	Fundamenta-Lakáskassza Lakástakarékpénztár Rt.	6
Összesen: 33 határozat			Bírság: 90 MFT	

8.2. Az erőfölénnyel való visszaélés tilalmába ütköző magatartások (Tptv. V. fej.)⁸⁸

Vj szám	A jogsértő magatartás megnevezése	A marasztalás alapja	A marasztalt vállalkozás neve	A kiszabott bírság MFt
6/2002	Az önkormányzat indokolatlanul elzárkózott attól, hogy a saját tulajdonban lévő szolgáltatón túl egy új kábeltelevíziós szolgáltató is hálózatot építsen ki a településen.	21.§ (c)	Elek Város Önkormányzati Testülete	-
18/2002	A kábeltelevíziós szolgáltató a fogyasztók preferenciasorrendjét és a műsorköltség arányokat indokolatlanul figyelmen kívül hagyva módosította programcsomagjainak összetételét, ezentúl az általa alkalmazott általános szerződési feltételekben indokolatlan előnyt kötött ki magának.	21.§ (a)	UPC Magyarország Telekommunikációs Kft.	40
27/2002	A kábeltelevíziós szolgáltató visszaélt erőfölényével, amikor egyedi szerződéseiben a díjmeléssel kapcsolatban indokolatlan előnyöket (a díjmelés el nem fogadása esetén azonnali hatállyal, külön értesítés nélkül megszünteti a szolgáltatást és a szerződést felmondja) kötött ki maga számára.		Egyesült Magyar Kábeltelevízió Rt.	8,5
31/2002	A kábeltelevíziós szolgáltató díjsomagjainak árát indokolatlan mértékben emelte, illetve a két legnézettebb kereskedelmi csatornát a legdrágább díjsomagban helyezte el.	21.§ (a)	Zelka Rt.	5
81/2002	A kábeltelevíziós szolgáltató által érvényesített előfizetési díjak túlzottan magasak voltak.	21.§ (a)	DKTV Távközlési Kereskedelmi és Szolgáltató Kft.	-
155/2002	A gázszolgáltató visszaélt erőfölényével, amikor a gázvezeték építésre jogosult vállalkozások minősítésénél a műszaki és biztonsági feltételeken túl más minősítési szempontok figyelembevételét is előírta.	21.§ (j)	Tiszántúli Gázszolgáltató Rt. (TIGÁZ)	-
93/2003	A kábeltelevíziós szolgáltató a gazdaságilag indokoltnál nagyobb mértékben emelte díjait, és ezt költségszámításokkal nem tudta megindokolni.	21.§ (a)	Kábelszat-Balatonfüred Kft.	2
Összesen: 7 határozat			Bírság: 55,5 MFt	

⁸⁸ Lásd a szünetelést követő ügyzáró határozatokat is! (11.3. táblázat)

**9. A versenyt korlátozó megállapodásokkal kapcsolatos versenytanácsi határozatok
2003-ban (Tpvt. IV. fejezet)⁸⁹**

Vj szám	A megállapodás résztvevői	A megállapodás típusa	A határozat	A bírság összege MFt
1. Hivatalból indult eljárások				
22/2002	Westel Mobil Rt., Pannon GSM Távközlési Rt., Vodafone Rt., Westel Rádiótelefon Kft., Magyar Távközlési Rt. (Matáv)	horizontális	jogszerűtlen megállapodás	360
66/2002	Resti Rt. Máv Rt.	vertikális	nem esik tilalom alá	-
70/2002	Budapest Film Kulturális Szolgáltató Kft., Intercom Nemzetközi Kulturális Szolgáltató Rt., Palace Cinemas Magyarország Szórakoztató Kft., UCICE Magyarország Szórakoztató Kft.	horizontális	jogszerűtlen megállapodás	203
72/2002	TRANS HOLDING GROUP, METALELEKTRO Műszaki Fejlesztő, Kereskedelmi és Szolgáltató Kft., EURO-MOBIL Gépjármű Szakértői Állomás Kft., NJL Ipari Szolgáltató és Kereskedelmi Kft., IHG-Info Holding Group Nemzetközi Információkereskedő és Szolgáltató Rt.	horizontális	jogszerűtlen megállapodás	27,3
96/2002	Európa-Pék Export, Import Kereskedelmi és Szolgáltató Kft., CERBONA Élelmiszeripari és Kereskedelmi Rt., „Házi Kenyér” Sütőipari Kft., Pánovics Sütőde Bt, Papp Pékség Kft, Friss Cipó Sütőipari és Hűsfeldolgozó Kft., „Ifj. Egervári Ferenc és társa” Sütőipari Termékelőállító és Értékesítő Bt., Szabó Dezső egyéni vállalkozó, Mohácsi László egyéni vállalkozó	horizontális	jogszerűtlen megállapodás	13,2
97/2002	ATI Megyei Autóközlekedési Kft., Turbo Gépjárművezető-Képző Kft., Ajkai GVMK, Ifj. Novák István, Gőgös Zoltán	horizontális	jogszerűtlen megállapodás	1,1
111/2002	Nagyatád és Vidéke ÁFÉSZ, Dimatrade Kft., CERBONA Élelmiszeripari és Kereskedelmi Rt.	vertikális	nem versenykorlátozó megállapodás	-
114/2002	Budataxi Kft., Budapest Taxi Kft., City Taxi Szövetkezet, Est Taxi Kft., Főtaxi Rt., Rádió Taxi Kft., Taxi 2000 Kft., 6x6 Taxi Kft.	horizontális	jogszerűtlen megállapodás	29,8
153/2002	Szolnoki Sütőipar Rt., Tiszafüredi FŐNIX Kereskedelmi-Vendéglátó és Szolgáltató Kft., Hirsch és Társa-M Élelmiszeripari és Kereskedelmi Kft., JURA-PLUSSZ Termelő és Szolgáltató Kft., Bede Jenő vállalkozó, Magyar Pékek Ipartestülete, Tiszafüred-COOP Kereskedelmi és Szolgáltató Rt.	horizontális	jogszerűtlen megállapodás	2,1

⁸⁹ Lásd a szünetelést követő ügyzáró határozatokat is! (11.2. táblázat)

Vj szám	A megállapodás résztvevői	A megállapodás típusa	A határozat	A bírság összege MFt
2/2003	Westel Mobil Rt., Fotex	vertikális	nem esik tilalom alá	-
47/2003	Vágóállat- és Hús TermékTanács	vegyes	jogszerűtlen döntés	1
78/2003	Cherole Kft.	vegyes / egyéb	nem versenykorlátozó megállapodás	-
92/2003	Mentők és Betegszállítók Országos Egyesülete	horizontális	jogszerűtlen rendelkezés	-
112/2003	Vágóállat- és Hús TermékTanács	vegyes	jogszerűtlen döntés	1
2. Kérelemre indult eljárások				
167/2002	Philip Morris Magyarország Kft., Akvizitor Kft., Cigar-Plussz Kft., Hungarotabak-Tobaccoland Rt., LE-SIKER Kft., S.E.F.T. Kft., Vimpex Kft., Aranyfüst Dohánykereskedelmi	vertikális	egyedi mentesítés feltételszabással	-
171/2002	MOL Magyar Olaj és Gázipari Rt.	horizontális	részben versenykorlátozó megállapodás	-
56/2003	Debreceni Ügyvédi Kamara	horizontális	versenykorlátozó megállapodás, nem mentesíthető	-
58/2003	Bayer AG, SC Johnson & Sun Inc., Bayer Hungária Kereskedelmi és Szolgáltató Kft., SC Johnson Kereskedelmi Kft.	horizontális	nem versenykorlátozó megállapodás	-
75/2003	Masterfoods Magyarország Értékesítő Bt., Parmalat Hungária Rt	horizontális	nem esik tilalom alá	-
90/2003	VS & A Communications Partners III. LP, Verzion Information Services, PASR Vierte Beteiligungsverwaltung GmbH, GTE Yellow Pages Kft.	horizontális	nem esik tilalom alá	-
Összesen: 20 határozat⁹⁰			Bírság: 638,5,46 MFt	

10. A vállalkozások összefonódásának ellenőrzése 2003-ban (Tpvt. VI. fejezet)

Vj szám	A közvetlen résztvevők	Az összefonódás típusa	A határozat
51/2002	Arago Befektetési Holding (Falcotrade)	23.§ (1) b) 23.§ (2) a) irányításszerzés (egyéb)	hivatalból indult, az eljárás megszüntetve

⁹⁰ Lásd a szünetelést követő ügyzáró határozatokat is! (11.2. táblázat)

Vj szám	A közvetlen résztvevők	Az összefonódás típusa	A határozat
104/2002	FOTEX Első Amerikai Magyar Fotószolgáltatási Rt (FTC Labdarugó és Sport Kft.)	23.§ (1) b) irányításszerzés (egyéb)	engedélyezve I. fázisban engedélykérés elmulasztása
109/2002	Louis Delhaize S.A. (Csemege-Match Kereskedelmi Rt.)	23.§ (1) a) beolvadás (horizontális)	engedélyezve I. fázisban engedélykérés elmulasztása 7 Mft bírság
112/2002	Pfizer Inc (Pharmacia Corp.)	23.§ (1) b) irányításszerzés (horizontális)	engedélyezve I. fázisban
144/2002	Raffinerie Tirlementoise S.A. (Financiere-Franklin Roosevelt S.A.S.)	23.§ (1) b) 23.§ (2) a) vállalkozásrész megszerzés (üzletág megszerzés) (egyéb)	engedélyezve I. fázisban
146/2002	Mecsek Fűszért Rt. (Sláger Kereskedőház Rt., MM Gasztrónómiai Nagykereskedelmi Kft.)	23.§ (1) b) 23.§ (2) a) irányításszerzés (horizontális)	engedélyezve I. fázisban
148/2002	Ringa Húsipari Rt	23.§ (1) b) irányításszerzés (horizontális)	engedélyezve I. fázisban
157/2002	BASF AG (Bayer Crop Science AG)	23.§ (1) b) 23.§ (2) a) vállalkozásrész megszerzés (üzletág megszerzés) (horizontális)	engedélyezve II. fázisban
158/2002	MOL Magyar Olaj- és Gázipari Rt. (Slovnaft a.s.)	23.§ (1) b) 23.§ (2) a) irányításszerzés (közös irányításból egyedüli irányítás) (horizontális)	engedélyezve II. fázisban
159/2002	E.ON Hungária Energetikai Rt. (Dunaújvárosi Szennyvíztisztító Szolgáltató Kft.)	23.§ (1) b) irányításszerzés (egyéb)	engedélyezve I. fázisban
163/2002	Globus Konzervipari Rt. (Nagykőrösi Konzervgyár, Tomat 2000 Kft., CENT-R Kft.)	23.§ (1) b) 23.§ (2) a) irányításszerzés (horizontális)	engedélyezve II. fázisban
166/2002	Oxeno Olefinchemie GmbH, Celanese Chemicals GmbH	23.§ (1) c) közös vállalat alapítása (horizontális)	engedélyezve I. fázisban

Vj szám	A közvetlen résztvevők	Az összefonódás típusa	A határozat
169/2002	Dipol Holding Limited (West End Szállodalngatlanhasznosító Rt., West End Sóház Rt., Pólus Inv. AS, West End Ingatlanhasznosító és Üzemeltető Kft., Pólus Center Üzemeltető Kft., Tri Gránit Management Ingatlankezelő és Hasznosító Kft.) West End Holding Ingatlanfejlesztő és Vagyonkezelő Rt. (West End Beruházó és Kereskedelmi Rt.) Gránit Holding Ingatlanfejlesztő és Vagyonkezelő Rt. (Pólus Ingatlanfejlesztő Kft.)	23.§ (1) irányításszerzés (egyéb)	engedélyezve I. fázisban
170/2002	E ON AG- (Gelsenberg AG, Bergemann GmbH)	23.§ (2) a) irányításszerzés (vegyes)	engedélyezve II. fázisban
3/2003	International Business Machines Corporation [IBM] (Rational Software Corporation)	23.§ (1) b) irányításszerzés (horizontális)	engedélyezve I. fázisban
6/2003	VR Leasing AG Immoconsult Leasinggesellschaft m.b.H, Lasing-West GmbH (VB-Leasing International Holding GmbH)	23.§ (1) b) 23.§ (2) a) közös irányításszerzés (horizontális)	engedélyezve I. fázisban engedélykérés elmulasztása 0,5 MFt bírság
8/2003	Nordzucker AG (Mátrai Cukor Mátravidéki Cukorgyárak Rt., Szerencsi Cukorgyár Rt., Szolnoki Cukorgyár Rt.)	23.§ (1) b) 23.§ (2) a) irányításszerzés (horizontális)	engedélyezve I. fázisban
9/2003	BAIN Capital Investors LLC SigmaKalon Group	23.§ (1) b) 23.§ (2) a) irányításszerzés (egyéb)	engedélyezve I. fázisban
10/2003	Austria Versicherungsverein auf Gegenseitigkeit, Vulcania Holding GmbH (AXA Konzern AG)	23.§ (1) b) 23.§ (2) a) közös irányításszerzés (horizontális)	engedélyezve I. fázisban
11/2003	Telemark N. V. (Magyar Telecom B. V.)	23.§ (1) b) 23.§ (2) a) irányításszerzés (egyéb)	engedélyezve I. fázisban
13/2003	Fúzió-Pharma Gyógyszer-nagykereskedelmi Rt. (PharmaChom Kft.)	23.§ (1) b) 23.§ (2) a) irányításszerzés (horizontális)	engedélyezve I. fázisban
16/2003	Axelero Internet Szolgáltató Rt. (Alba Internet Adatbank és Informatikai Kft.)	23.§ (1) b) 23.§ (2) a) irányításszerzés (horizontális)	engedélyezve I. fázisban
19/2003	E. I. du Pont de Nemours and Company (Bunge Limited)	23.§ (1) b) irányításszerzés (közös vállalatba vitt üzletág megszerzése) (horizontális)	engedélyezve I. fázisban

Vj szám	A közvetlen résztvevők	Az összefonódás típusa	A határozat
31/2003	Mecsek Fűszért Rt. (Zéta Kereskedelmi Rt.)	23.§ (1) b) 23.§ (2) a) irányításszerzés (horizontális)	engedélyezve I. fázisban
33/2003	Sanpaolo IMI Internazionale S.p.A (Inter-Európa Bank Rt.)	23.§ (1) b) 23.§ (2) a) irányításszerzés (horizontális)	engedélyezve I. fázisban
36/2003	OMV Hungária Ásványolaj Kft. (ARAL Üzemanyag Kereskedelmi Kft.)	23.§ (1) b) 23.§ (2) a) irányításszerzés (horizontális)	engedélyezve I. fázisban
37/2003	Tiszántúli Gázszolgáltató Rt. (MOL-GÁZ Kereskedelmi Kft., Zsámbékgáz Gázvezeték Építető és Vagyonkezelő Rt., Turul Gázvezeték Építő és Vagyonkezelő Rt.)	23.§ (1) b) 23.§ (2) a) irányításszerzés (horizontális)	engedélyezve I. fázisban
38/2003	Globus Konzervipari Rt. (Békéscsabai Hűtőipari Rt.)	23.§ (1) b) 23.§ (2) a) irányításszerzés (horizontális)	engedélyezve II. fázisban
39/2003	UTA Pharma Beteiligungs GmbH (Pharma Concept Részesezési és Szolgáltató Kft.)	23.§ (1) b) 23.§ (2) a) irányításszerzés (horizontális)	engedélyezve feltétellel II. fázisban
43/2003	General Electric Company [GE] (Jenbacher AG)	23.§ (1) b) 23.§ (2) a) irányításszerzés (horizontális)	engedélyezve I. fázisban
51/2003	Rotary 2003 Befektetési és Tanácsadó Kft. (Rotary Fűrási Rt.)	23.§ (1) b) 23.§ (2) a) irányításszerzés (egyéb)	engedélyezve I. fázisban
59/2003	B.V. Tabora (Népszabadság)	23.§ (1) b) 23.§ (2) a) irányításszerzés (horizontális)	nem engedélyezve II. fázisban
62/2003	MB-Autó Pécs Kft. (Autocenter C Rt.)	23.§ (1) b) 23.§ (2) a) vállalkozásrész megszerzés (horizontális)	engedélyezve I. fázisban
63/2003	US Steel Balkan d.o.o. (Sartid a.d.)	23.§ (1) b) 23.§ (2) a) irányításszerzés (horizontális)	engedélyezve I. fázisban
69/2003	Fundamenta Magyar-Német Lakástakarékpénztár Rt. (Lakáskassza-Wüstenrot Lakástakarékpénztár Rt.)	23.§ (1) c) beolvasás (horizontális)	engedélyezve II. fázisban

Vj szám	A közvetlen résztvevők	Az összefonódás típusa	A határozat
70/2003	Procter & Gamble Management GmbH (Wella AG)	23.§ (1) b) 23.§ (2) a) irányításszerzés (horizontális)	engedélyezve I. fázisban
77/2003	Shell Hungária Kereskedelmi Rt. (Totalfinaelf Hungária Kereskedelmi Kft.)	23.§ (2) a) 23.§ (5) vállalkozásrész megszerzése (üzletág megszerzése) (horizontális)	engedélyezve I. fázisban
80/2003	Baucont Építőipari Rt., Hérosz Építőipari Rt., Kipszer Fővállalkozási és Tervező Rt., Középvületépítő Rt.	23. § (1) c) közös vállalkozás alapítása (horizontális)	nem engedélyköteles
85/2003	General Electric Company [GE] (Crompton Corporation)	23.§ (1) b) 23.§ (5) vállalkozásrész megszerzése (üzletág megszerzése) (horizontális)	engedélyezve I. fázisban
86/2003	Uniqa Versicherungen AG (AXA Konzern AG)	23.§ (1) b) 23.§ (2) a) irányításszerzés (horizontális)	engedélyezve I. fázisban
87/2003	Meter Acquisition & Co KG (Viterra Energy Services AG)	23.§ (1) b) 23.§ (2) a) irányításszerzés (horizontális)	engedélyezve I. fázisban
91/2003	Hungaropharma Gyógyszerkereskedelmi Rt. (OMKER Orvosi Műszerkereskedelmi Rt.)	23.§ (1) b) 23.§ (2) a) irányításszerzés (horizontális)	engedélyezve I. fázisban engedélykérés elmulasztása 0,6 MFt bírság
94/2003	Siemens AG (Alstom SA)	23.§ (1) a) 23.§ (5) vállalkozásrész megszerzése (üzletág megszerzése) (horizontális)	engedélyezve I. fázisban
95/2003	Dalmaninvest Rt., Dalmandi Mezőgazdasági Rt., DÉTEJ Kft. (Agro-Vitál Mezőgazdasági, Kereskedelmi és Szolgáltató Kft., CE-GÖD Tangazdaságok Tanácsadó és Szolgáltató Kft, Új-MiZo Tejtermékeket Gyártó, Forgalmazó és Szolgáltató Rt.)	23.§ (1) b) közös irányításszerzés (vertikális)	Engedélyezve I. fázisban engedélykérés elmulasztása 0,6 MFt bírság
97/2003	Robert Bosch GmbH (Buderus AG)	23.§ (1) b) 23.§ (2) a) irányításszerzés (horizontális)	engedélyezve I. fázisban

Vj szám	A közvetlen résztvevők	Az összefonódás típusa	A határozat
99/2003	Spar Magyarország Kereskedelmi Kft. (Kaiser's Holding Élelmiszerkereskedelmi Kft.)	23.§ (1) b) 23.§ (2) a) irányításszerzés (horizontális)	engedélyezve I. fázisban
101/2003	Plus Élelmiszer Diszkont Kft (Spar Magyarország Kereskedelmi Kft.)	23.§ (1) a) 23.§ (5) vállalkozásrész megszerzése (horizontális)	engedélyezve I. fázisban
102/2003	Általános Értékpapíri Bank Rt., Kafijat Kereskedelmi és Consulting Kft. (Zalakerámia Rt.).	23.§ (1) b) 23.§ (2) a) közös irányításszerzés (egyéb)	engedélyezve I. fázisban
104/2003	Országos Takarékpénztár és Kereskedelmi Bank Rt. (Banka DSK E.A.D.)	23.§ (1) b) 23.§ (2) a) irányításszerzés (horizontális)	engedélyezve I. fázisban
105/2003	Magyarországi Volksbank Rt. Volksbank Vagyonkezelő Kft. (BNP Paribas Hungária Bank Rt., BNPP Ingatlankezelő Kft.)	23.§ (1) a) 23.§ (5) vállalkozásrész megszerzése (horizontális)	nem engedélyköteles
106/2003	Total Holdings UK Ltd. (Samsung General Chemicals Co Ltd.)	23.§ (1) b) 23.§ (5) vállalkozásrész megszerzése / közös vállalat létrehozása (horizontális)	nem engedélyköteles
107/2003	Limba Beteiligungsverwaltungs GmbH (Getränke-Beteiligungs AG)	23.§ (1) b) 23.§ (2) a) irányításszerzés (horizontális)	engedélyezve II. fázisban
114/2003	Agrana Zucker und Staerke AG (Steirische Agrarbeteiligungsgesellschaft m.b.H)	23.§ (1) b) irányításszerzés (horizontális)	engedélyezve I. fázisban
117/2003	Russian Holdings Ltd. AAR Holdings Ltd.	23.§ (1) c) 23.§ (2) a) közös vállalat létrehozása (horizontális)	engedélyezve I. fázisban
118/2003	MIMX Holdings GmbH & Co KG (Minimax Holding GmbH)	23.§ (1) b) 23.§ (2) a) közös vállalat létrehozása (egyéb)	engedélyezve I. fázisban
119/2003	Univer Product Rt. (Kecskeméti Konzervgyár Rt.)	23.§ (1) b) 23.§ (2) a) irányításszerzés (horizontális)	engedélyezve I. fázisban
120/2003	Ost Holding GmbH (Heti Világgazdaság Kiadó Rt.)	23.§ (1) b) 23.§ (2) a) irányításszerzés (horizontális)	engedélyezve I. fázisban

Vj szám	A közvetlen résztvevők	Az összefonódás típusa	A határozat
125/2003	MOL Magyar Olaj- és Gázipari Rt.- (INA Industrija Nafta d.a.)	23.§ (1) b) 23.§ (2) b) (horizontális)	engedélyezve I. fázisban
134/2003	Synergon Informatikai Rt. (Atos Origin Information Technology Kft.)	23.§ (1) b) irányításszerzés (horizontális)	engedélyezve I. fázisban
136/2003	Siemens Termelő, Szolgáltató és Kereskedelmi Rt.	23.§ (1) a) 23.§ (5) vállalkozásrész megszerzése (üzletág megszerzése) (horizontális)	engedélyezve I. fázisban
140/2003	ERSTE Bank der oesterreichischen Sparkassen AG (Postabank és Takarékpénztár Rt.)	23.§ (1) a) 23.§ (1) b) irányításszerzés (horizontális)	engedélyezve I. fázisban
144/2003	SigmaKalon Euridep S.A., Kalon B.V. (Trilak-Haering Festékgyártó Kft.)	23.§ (1) b) 23.§ (2) a) irányításszerzés (horizontális)	engedélyezve I. fázisban
146/2003	Mazda Motor Corporation (Mazda Austria GmbH)	23.§ (1) b) irányításszerzés (közös irányításból saját irányítás) (vertikális)	engedélyezve I. fázisban
148/2003	MCM-Menedzser Kereskedelmi Kft. (MOL-Chem Kereskedelmi és Szolgáltató Kft.)	23.§ (1) b) 23.§ (2) a) irányításszerzés (egyéb)	engedélyezve I. fázisban
151/2003	Univer-Coop Kereskedelmi és Szolgáltató Rt. (Törökszentmiklós és Vidéke Coop Rt.).	23.§ (1) b) 23.§ (2) a) irányításszerzés (horizontális)	engedélyezve I. fázisban
153/2003	General Electric Company [GE] (Vivendi Universal Entertainment LLP)	23.§ (1) b) irányításszerzés (egyéb)	engedélyezve I. fázisban
154/2003	Magyar Külkereskedelmi Bank Rt. (Konzumbank Kereskedelmi Bank Rt., Tüköry-Center Ingatlanforgalmazó és Szolgáltató Kft.)	23.§ (1) b) 23.§ (2) a) irányításszerzés (horizontális)	engedélyezve I. fázisban
156/2003	Plus Élelmiszer Diszkont Kft. (Spar Magyarország Kereskedelmi Kft.)	23.§ (1) a) 23.§ (5) vállalkozásrész megszerzése (horizontális)	engedélyezve I. fázisban

11. Szünetelést követő ügyzáró határozatok 2003-ban

Vj szám	A jogsértő magatartás megnevezése	Az eljárás alá vont vállalkozás neve	Szünetelés ideje (hónap)	Utóvizsgálatot követő határozat
11.1. Fogyasztók tisztességtelen befolyásolása miatt indult ügyekben (Tpvt. III. fejezet)				
50/2002	A kft. nem tájékoztatta megfelelően a fogyasztókat az általa kiadott kiadványok gyűjteményes jellegéről. A szünetelés során ez megtörtént.	Atlasz Magyarország Kft.	6	megszüntetés
107/2002	A kft. egy új termék fogyasztói megismertetése céljából egy más részpiaci termék (a parketta) tulajdonságait alaptalanul kölcsönző, és ugyanakkor a terméktulajdonságokra nem utaló kifejezést („laminált parketta”) használt. A szünetelés során ezzel felhagyott, és a kifogásolható megnevezés helyett a megfelelő „laminált padlóburkoló” kifejezéssel népszerűsítette a terméket.	Diego Kereskedelmi és Szolgáltató Kft., Lignum Európa Faipari és Kereskedelmi Kft.	3	megszüntetés
140/2002	A mobilszolgáltató reklámbeli állítása, miszerint egy díjcsomagjával minden esetben a vezetékes díjakat el nem érő összegért lehet telefonálni, nem felelt meg a valóságnak, a saját körzetbe irányuló vezetékes hívások olcsóbbak voltak. A szüneteltetés során beszüntette a kifogásolt reklámot.	V.R.A.M. Rt.	1	megszüntetés
007/2003	A vállalkozás megalapozatlanul ismertnek nevezte, felsőfokú jelzőkkel jellemezte és a legalacsonyabb árúként hirdette termékeit. A szüneteltetés során módosította marketinggyakorlatát.	TV Products Kft.	3	megszüntetés
128/2002	Az eljárás alá vont az általa kiadott folyóiratban a ténylegest 100%-kal meghaladó megjelenési példányszámot tüntetett fel. A szünetelés során a feltüntetett példányszámot kijavította.	Juhászné Klujber Éva	1	megszüntetés
11.2. Erőfölénnyel való visszaélés alapján indult ügyekben (Tpvt. V. fejezet)				
121/2002	A gázszolgáltató indokolatlan előnyt kötött ki, amikor közölte, hogy a gáz-hálózatra csatlakozó fogyasztó utóbb visszatérítésben nem fog részesülni. A szünetelés során az üzletszabályzatát illetve a hozzájárulási szerződést módosította.	Déldunántúli Gázszolgáltató Részvénytársaság (DÉGÁZ)	3	megszüntetés

A GVH EGYÉB TEVÉKENYSÉGEI ÉS JELLEMZŐI

12. A GVH versenykultúra fejlesztésére irányuló tevékenysége 2003-ban

Sajtó híradások 2003-ban a GVH-ról	
GVH-ról megjelent cikkek, írások száma országos napilapokban	60
GVH-ról megjelent híradások szakmai, illetve gazdasági heti lapokban	83
A 2002. évi Parlamenti Beszámoló kapcsán megjelent híradások	9
A hivatal ismeretterjesztő tevékenysége	
Iskolarendszerű oktatáskeretében oktató munkatársak száma	8
Különböző médiumoknak adott interjúk száma	66
Szakmai publikációk száma	14
Munkatársak által tartott szakmai előadások diákok számára	9
Munkatársak előadásai szakmai közönség részére	52
A hivatal által diákok számára kiírt pályázatra beérkezett munkák száma	8

13. A GVH anyagi helyzete

A 2003. évi költségvetésének alakulása (intézményi költségvetés) (millió Ft)

Megnevezés	Eredeti előirányzat	Módosított előirányzat	Teljesítés
<i>Működési költségvetés</i>			
Személyi juttatások	626,0	697,0	657,9
Munkaadókat terhelő járulékok	205,1	227,8	202,5
Dologi kiadások	128,2	158,2	152,7
Egyéb működési célú támogatások, kiadások	63,0	56,5	56,5
<i>Felhalmozási költségvetés</i>			
Intézményi beruházás	25,1	55,3	42,8
Felújítás	20,0		
<i>Kölcsönök</i>		1,6	1,6
Kiadások Összesen:	1067,4	1196,4	1114,0

Megnevezés	Eredeti előirányzat	Módosított előirányzat	Teljesítés
<i>Működési költségvetés</i>			
Működési bevételek	0,2	2,2	2,4
Működési célú pénzeszköz átvétel		6,0	6,0
<i>Felhalmozási költségvetés</i>			
Felhalmozási bevételek	0,8	1,0	1,0
<i>Kölcsönök</i>		1,6	1,6
<i>Maradvány felhasználás</i>		43,2	43,2
<i>Támogatás</i>	1066,4	1142,4	1142,4
Bevétel összesen:	1067,4	1196,4	1196,6

A módosított előirányzat és a teljesítés adatai tartalmazzák a fejezeti kezelésű előirányzatokat és azok felhasználását is.

